

POLITIIKANTUTKIMUS JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA

TEACH-IN-PUHEENVUOROJA 21.5.2010

Pekka Korhonen ja Kari Palonen, toimittajat

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 2010

Pekka Korhonen & Kari Palonen 14.3.2010

POLITIIKANTUTKIMUS JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA
– KASVU, PROFIILI JA MONINAISUUS
TEACH-IN-PUHEENVUOROJA
Perjantaina 21.5. 2010 klo 10 alkaen, MaB 102

Kolmekymmentä vuotta sitten valtio-opilla oli Jyväskylän yliopistossa viisi opetusvirkaa, mutta ei lainkaan tutkimusrahoitusta. Vuonna 2010 oppiaineella on kuusi opetusvirkaa, joista kolme professuuria, huippututkimusyksikkö, akatemiaprofessori, koko joukko määräaikaista tutkijanpaikkoja ja etenkin päätoimisesti rahoitettuja väitöskirjantekijöitä, yhteensä nelisenkymmentä henkilöä, joista muita kuin suomalaisia seitsemän, ja suomalaisistakin monet työskentelevät ulkomailla. Tämä kasvu on jotakin mitä kukaan ei ole osannut ennakoida. Se ei ole tapahtunut minkään suunnitelman tuloksena, vaan pitkälti siksi että eri lähteistä on ollut saatavilla kilpailtua rahoitusta, minkä hankinnassa on hyvin onnistuttu.

Jyväskyläläisellä politiikan tutkimuksella on sekä kotimassa että ulkomailla oma maineensa. Ulkopuolisten arvioinnissa profiili tietysti kärjistyy ja muuttuu helposti karikatyyriksi, sen särvät ja nyanssit katoavat. Yhteistä on erilaisten ilmiöiden lukeminen ja ajattelemisen poliittisesti, mutta siinä mitä ja miten tämä tehdään, tulee esiin jo olennaisia eroja eri tutkijoiden välillä. Olennaista on luottamus tutkijain omaan mielikuvitukseen niin aiheiden valinnassa kuin tutkimusasetelmissa. Väitöskirjojen ohjausta on hajautettu temaattisiksi ohjausryhmiksi, mikä on johtanut oppiaineen yhteisten tilaisuuksien vähenemiseen ja suorastaan siihen, että kaikki tutkijat eivät enää tunne toisiaan.

Tämän tutkijakunnan kokoamiseksi yhteen sekä tieteenalan kasvun, profiilin ja moninaisuuden saamiseksi näkyviin yliopiston, tiedekunnan, laitoksen ja omien maisteriopiskelijain suuntaan, järjestämme 21.5. 1960-luvun esikuvien mukaisen teach-in-keskustelun. Pyydämme paikalla jokaisen jolle saapuminen on mahdollista, ja pyydämme jokaista esittämään 10 minuutin puheenvuoron omasta tutkimuksestaan. Muualla toimivat voivat vieraila tilaisuudessa Skypellä. tai lähettää kuva- tai ääninauhan. Pyydämme jokaista kirjoittamaan puheenvuoronsa myös kirjalliseen muotoon (max 10 000 merkkiä, 3-4 sivua), mieluiten suomeksi. Puheenvuoroista on määrä toimittaa suomenkielinen julkaisu (englanninkieliset esitykset suomennetaan) [[ei suomennettu, toim.huom.](#)], jolla tehdään tunnetuksi tieteenalan tämänhetkistä profiilia laajemmin Suomessa. Pyydämme alla olevassa listassa esiintyviä henkilöitä vastaamaan Pekka Korhoselle (pkonen@jyu.fi) ja ilmoittamaan otsikkonsa, mielellään paluupostissa.

POLITICAL SCIENCE AT THE UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ
– GROWTH, PROFILE AND PLURALITY
A TEACH-IN OF SPEECHES
Friday 21 May 2010, 10 a.m.–

During the past 30 years, Political Science staff at the University of Jyväskylä has grown from 5 teachers to around 40 persons, including three professors, a Centre of Excellence, an Academy professorship, several research positions and in particular a great number of full-time doctoral students. Currently there are seven non-Finnish scholars in the political science personnel, and several of the Finnish ones are also conducting their research abroad. Such a growth of personnel is not a result of a conscious plan. On the contrary, it is an unintended outcome of systematic successful application for competitive funding from a number of different sources.

Jyväskylä political science has a reputation and profile of its own, both in Finland and abroad. When judged from the outside, the profile is frequently simplified to a caricature; its edges and nuances are lost. To read and think different phenomena politically forms the common core of the profile. Notwithstanding, differences between Jyväskylä scholars become apparent when we ask how this or that is interpreted, and how the reading and thinking are done in practice. The crucial point is to rely on scholar's own imagination in the choice of the topic and research setting. The growing number of doctoral students has necessitated their decentralisation to a number of supervision teams. A consequence of this is that Jyväskylä political science staff members and PhD candidates no longer seem to know each other.

We invite all the Jyväskylä political science scholars to a teach-in meeting, following a practice of the 1960s, on 21 May 2010. With this meeting it is possible for us to meet and comprehend both our similarities and diversity, as well as to manifest our numbers and plurality to the university, faculty, and department. We invite every staff member, researcher and externally or internally funded doctoral student to attend the meeting, and to present her research in a speech of 10 minutes. Those working abroad can visit the meeting via Skype, or send an audio or video message. We also ask everyone, whether able to attend physically or not, to send a written statement of 10 000 characters (3-4 pages) at maximum. The research statements will be edited into an online-publication (statements in English will be translated into Finnish) [[editorial comment: was not done](#)], serving to make the updated version of the profile of Jyväskylä political science better known to a wider Finnish audience.

We ask every person in the list below to inform Pekka Korhonen (pkonen@jyu.fi) of the title of presentation, preferably in return mail.

SISÄLLYSLUETTELO

PROFESSORIT	2
MARJA KERÄNEN Arkipäivän poliittista antropologiaa	2
PEKKA KORHONEN Aasia ja maailma	5
KIA LINDROOS Senses of violence? A short Introduction	8
MIKA OJAKANGAS Nykyisyyden genealogia	12
KARI PALONEN Max Weberin parlamentaarinen teoria 'objektiivisuudesta'	15
VÄITELLEET	19
EIRA JUNTTI Development of the Concept 'man' in Finnish	19
PAUL-ERIK KORVELA Maailmanpolitiikka ja käsitteiden historia	20
OILI PULKKINEN Valistuksen ajan politiikan teorian rajoilla	23
MINNA RASKU Idän ja Lännen rajoilla	27
EVGENY ROSHCIN Conceptual History of International Friendship	30
JYRKI RUOHOMÄKI Runoutta ja konflikteja	33
LAURI SIISIÄINEN Äänen, kuulemisen ja kuuntelemisen politiikka	37
SUVI SOININEN Contradictory and Complementary Theories of Politics in Britain	40
TAPANI TURKKA Ei-valtiolliset kontekstit ja poliittinen konstitutionalisoituminen	43
TUULA VAARAKALLIO Ranskalainen antiparlamentarismi	46
DOKTORANDIT	50
RATIH D. ADIPUTRI Regional Parliamentarization in Indonesia	50
ANNA BJÖRK Kansalaisuustestien politiikat: Ajallisuus ja retoriikka	53
SARITA FRIMAN-KORPELA Romanit poliittisina toimijoina Suomessa	55
TARU HAAPALA Cambridgen ja Oxfordin yliopistojen debattiyhdistykset	59
JARKKO HAAPANEN Aika, edistys ja toukokuun neljännen päivän liike Kiinassa	62
MIKKO JAKONEN Liikkeen ja <i>multituden</i> käsitteet Thomas Hobbesilla	66

LISA JOKIVIRTA	
Sámi Perceptions of Environmental Change	70
ANITTA KANANEN	
Kant ja ihmiskunnan matka (maailman)kansalaisuuteen	73
ANU KETTUNEN	
Tulevaisuuden hallinta ja tulevaisuuspolitiikka Suomessa	76
HANNA-MARI KIVISTÖ	
Turvapaikkalainsäädännön syntyhistoria Länsi-Saksassa	79
TOMMI KOTONEN	
Poliittinen runous ja runous politiikkana	81
ANNA KRONLUND	
Poikkeustila Yhdysvaltain kongressikeskusteluissa	85
ANTTI LEPISTÖ	
Tyyli, toleranssi ja kritiikki – radikalismien kommenteit	88
ANTHOULA MALKOPOULOU	
The Question of Compulsory Voting	92
OSSI MARTIKAINEN	
Ulkopolitiikan rooli Keskeisten EU-jäsenyysskannan muodostumisessa	95
KATJA MÄKINEN	
Kansalaisuus ja kulttuuri EU-asiakirjoissa	100
MARKO NOUSIAINEN	
Tulkintoja suomalaisen toimintaryhmyön poliittisuuksista	103
ONNI PEKONEN	
Parlamentaarinen reilu peli	106
MAIJA PIETIKÄINEN	
Laulu ja <i>amor mundi</i>	110
SALLA PYKÄLÄMÄKI	
Kunnallinen itsehallinto uudelleenmäärittelyn kohteena	115
RIO TAKEUCHI	
Occidentalism as a Political Strategy in Modern Japan	118
JOUNI TILLI	
Hierokratia ja metanoian politiikka talvi- ja jatkosodassa	121
IRINA VAN DER VET	
United Nations Child Policy	125
RIINA YRJÖLÄ	
Julkishumanitarismin poliittinen luenta	129

PROFESSORIT

MARJA KERÄNEN**Arkipäivän poliittista antropologiaa**

Pyrin tässä puheenvuorossa vastaamaan kysymykseen, olenko kettu vai siili. Tämä kysymys on ollut esillä valtio-opin yksikössä viime aikoina, mm. Anne Luomalan väitöskirjan *Politiikan mahdollisuudesta valtuuston talousarviokokouksessa* tarkastustilaisuudessa 9.4.2010, mutta jo varhemminkin (Kari Palosen jokin kirjoitus). Niinpä ryhdyin sitä pohtimaan omaltakin osaltani. Isaiah Berlinin pohtiman (Berlin 1953), Arkhilokhoksen ammuin esittämän vertauksen mukaan ihmisiä on kahdenlaisia. Kettu on kiinnostunut monista asioista ja mielenkiinto hajaantuu sinne ja tänne. Ristiriitaiset virikkeet vetävät kettua puoleensa. Kettu tietää monta asiaa. Siili puolestaan tietää vain yhden asian, mutta siilillä on visio, kaikenkattava näkemys jonka valossa se etenee läpi elämänsä. Siili tietää vain yhden asian mutta se on melko iso.

Ensi näkemältä varmaan näyttäisi siltä että olen kettu. Aloitin valtio-opin tutkijana opiskeltuani valtio-oppia hallinto-opin linjalla, ja ensimmäiset oppinnäytteeni olivat hallinto-oppiin. Visio siitä, että minusta olisi tullut valtion virkamies, kääntyi minusta kuitenkin niin vastenmieliseksi että oli vaihdettava suuntaa. Jätin hallinto-opin ja ryhdyin enemmän ja enemmän tekemään valtio-opin feminististä tutkimusta, josta tein myös väitöskirjan. Vaihdoin yliopistoa ensin Åbosta Helsinkiin ja sitten Helsingistä Jyväskylään. Väittelyn jälkeen lähdin Englantiin. Väitöskirjan teemoista siirryin kansallisvaltiotutkimuksen, vertailevan tutkimuksen metodologian tai etnografisen tutkimuksen suuntaan. Sen jälkeen keskeisiksi teemoiksi tulivat demokratian ja hallinnan kysymykset suomalaisen kansallisvaltion ja integroituvan Euroopan kontekstissa.

Siis kettu jos kuka, eikö vain? Suomessa ei taida olla kovinkaan yleistä että valtio-opin tutkija vaihtaisi tutkimusintressiä noin usein. Suomessa ei yliopistonkaan vaihtaminen ole kovin yleistä. "Asiantuntijuutta" ei synny yhdelläkään alalla jos toimii noin, ja joka kerta uuteen tutkimusorientaatioon on perehdyttävä myös alusta.

Elämä on kuitenkin kontingentimpaa kuin siili ehkä alun perin arvaisi. Yhdellä visiolla ei ehkä pärjääkään jos maailma ei etene lineaarisella tavalla. Visiosta voikin tulla silmälaput ja putkinäkö.

Kun aloitimme tutkimusprojektia "Sameita vesiä. Demokratia ja hallinta multilateraaliossa" kävi ilmeiseksi että maailmakin oli muuttunut. Tätä muutosta voi luonnehtia seuraavasti:

1. Poliitiikan ja hallinnon suhteet olivat muuttuneet niin että vallankäytöstä on tullut entistä läpinäkymättömämpää ja politiikan alueen olivat vallanneet uudet hallinnan käytännöt ja puhettavat. Entistä

suurempi alue on de-politisoitunut ja edustukselliseen demokratiaan liitetyt transparenssin ja vastuullisuuden ihanteet ovat kaikonneet.

2. Paikallisen ja kansainvälisen suhteet olivat muuttuneet. Sen myötä ovat muuttuneet kysymykset ”suoran” ja ”edustuksellisen” demokratian eroista ja suhteista ja institutionaalisten skaalojen merkityksellistymisestä yleensä.

3. ”Policyjä” ei voi enää tutkia - eikä tutkitakaan - määriteltyjen tavoitteiden suhteena toteutuksen lopputuotteisiin vaan prosesseina, joissa tapahtuu diffuusiota mutta myös vuorovaikutusta, monensuuntaisia tulkintaketjuja.

4. Valtion, kansalaisyhteiskunnan ja markkinoiden välisiä suhteita on vaikea hahmottaa ja niistä syntyy ambivalentteja yhdistelmiä.

5. Kansalaisuuttakaan ei enää konstruoida politiikan repertoaarissa vaan hallinnon ja hallinnan repertoaarissa. Kansalaisuutta näyttää olevan ”kaikki”, ei vain se ääni joka kohdistuu kansallisvaltion tarjoamaan mobilisaatiohorisonttiin.

Tätä kaikkea ei siis voi enää tutkia kuten ennen. Ei voi enää erottaa politiikan ja hallinnon tutkimusta toisistaan. Ei voi enää erottaa kansallisen ja kansainvälisen tutkimusta toisistaan. Policy-tutkimuksessa on siirrytty tulkinnallisiin otteisiin. Saadaksesen selville mitä asiat merkitsevät tutkijan pitää omaksua radikaalisti kontekstuaalinen ote, etnografinen ote, joka ei lähde valmiista kategorioista eikä ”teoriasta” vaan paikallisista merkitysmaailmoista. Sameiden vesien projektissa tutkitaankin uusia tapoja puhua osallistumisesta, kansalaisuudesta ja demokratiasta multilateraalisen valtion kontekstissa. Kun kansallisvaltioiden kontekstit ovat muuttuneet, kysymme mitä seurauksia tällä on demokratialle, osallistumiselle ja kansalaisuudelle. Tutkimme ja arvioimme kriittisesti viimeaikaisia, kansalaisten aktivointiin tähtääviä hallinnollisia hankkeita ja mietimme sitä miten kansalaisuus ja osallistuminen rakentuvat hankkeiden teksteissä. Teemme etnografista tutkimusta siitä miten uudistushankkeet luetaan ja mitkä ovat niiden seuraukset paikallisella tasolla. Tutkitaan kiistoja ja merkitystaisteluja siitä miten hankkeet olisi tulkittava ja pantava täytäntöön.

Omalta osaltani keskeinen hanke on Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma, jonka Vanhasen ensimmäinen hallitus aloitti ja jonka jatkotoimia nyt pyritään edistämään. Kun koko ikänäni en ole pitänyt mielekkäänä sitä että politiikan tutkijan pitäisi toimia kansalaisten valistajana, vaaliurnille patistajana tai osallistumisen edistäjänä, tätäkin hanketta tarkastelen, en osallistumisen edistämisen kannalta enkä ohjelman tarkoitusperiä edistääkseni, vaan ihmetellen millaisesta policystä on kysymys ja kuka sitä ajaa. Kuka ohjelmassa mielletään poliittiseksi toimijaksi ja kuka toiminnan kohteeksi? Mistä ohjelman ideat ja sanastot ovat tulleet? Mihin ne sovelluksissaan päätyvät ja merkityksiä ne saavat? Miksi poikkikansalliset organisaatiot näyttävät olevan vahvoja toimijoita kansallisten demokratiaohjelmien virittäjinä ja miksi kansallisvaltioita ”kilpailutetaan” mittareilla ja indikaattoreilla joita demokratiahankkeissa konstruoidaan? Miten demokratia merkityksellistyy eri kansallisvaltioissa ja erilaisissa paikoissa?

Tässä on kyse, ei poliittisen osallistumisen tutkimuksesta, vaan policy-prosessin antropologiasta, joka ei sijoitu valmiiksi rajattuun tilaan, esimerkiksi kansallisvaltion tilaan eikä sen instituutioihin.

Kettu vai siili? Sitä sun tätä vai johdonmukainen tutkimusohjelma? En voi väittää että olisin etukäteen tiennyt että kaikkalainen harhailu erinäisten tutkimusongelmia parissa olisi ollut suunnitelmallista ja johonkin alkuperäisvisioon pohjautuvaa toimintaa. Sen sijaan väitän että kiinnostuksen kohteen vaihtaminen ei mennytkään hukkaan vaan sen kautta olen oppinut enemmän. Jospa onkin niin että näin turbulentissa ympäristössä kettu voikin muuttua siiliksi, nähdä kokonaisvaltaisemmin ja integroida visioonsa ne muutokset jotka ylittävät tieteenalarajoja tai perinteisten oppialajakojen tarjoamia näkökulmia.

Joitakin julkaisuja

- *The Depolitization of Political Participation/ Poliittisen osallistumisen epäpolitisoituminen*, in Kaakkuriniemi, Tapani & Mykkänen, Juri (eds.) *Politiikan representaatio*. Juhlakirja Kyösti Pekoselle hänen 60-vuotispäivänään. Valtiotieteellinen yhdistys, Helsinki 2007

- *Comparative and cross-cultural research, Two ways of approaching other countries/ Vertaileva ja poikkikulttuurinen tutkimus, Kaksi tapaa lähestyä muita maita*. *Politiikka* 2/2001, 82-92.

- *Economy and politics in the rhetoric of economic policy/ Talous ja politiikka talouspoliittisessa puheessa*, teoksessa Vainio, Tiina (toim.) *Women's Book of Economics/ Naisten talouskirja*. Helsinki; Gaudeamus 2000, 15-41.

- *Finland naturalised; Reflections on methodological nationalism/ Suomi tutkimuksen luontona, Metodologisia huomioita*, in Keränen, Marja. (ed.) *Kansallisvaltion kielioppi/ The Grammar of the Nation-State*. Jyväskylä; SoPhi 1998.

- *Mapping Women - Mapping the Self, Representations of Women in Participation Studies*, in Carver, Terrell & Hyvärinen, Matti (Eds.) *Interpreting the Political; New Methodologies*. London; Routledge 1997.

- *Football as a field of power; A Finnish Gaze*, in Veijola, S. & Bale, J & Sironen, E (Eds.) *Strangers in Sport, Reading Classics of Social Thought*. 1995.

Lähde:

Berlin, Isaiah: Siili ja kettu: Tutkielma Tolstoin historianfilosofiasta. (The hedgehog and the fox: An essay on Tolstoy's view of history, 1953.) Helsinki: Otava, 2004.

PEKKA KORHONEN

Aasia ja maailma

Kettu ja siili ovat monia pieniä asioita tietävien ja yhden suuren asian tietävien historiallisia metonymioita. Innoituksen tutkia niiden kautta omaa tutkijanprofiiliani sain Marja Keräsen paperista tähän samaan teach-iniin. Ketun ja siilin metonymiat pohjautuvat kreikkalaisen runoilijan Arkhilokhoksen erääseen säilyneeseen fragmenttiin. Myöhemmät kirjoittajat sitten ovat varioineet ja käyttäneet ajatusta eri tavoin, tunnetuimpana Isaiiah Berlinin Tolstoita käsittelevä pieni kirjanen *The Hedgehog and the Fox* (1953), joka julkaistiin suomeksikin 2004. Se on yksi niistä lukemattomista kirjoista, joita en ole lukenut. Perusajatuksena tässä vertailussa kuitenkin näyttää olevan, että siilin tietämys on arvokkaampaa kuin ketun. Sama ajatus tulee esiin 老子 Lǎozǐn teoksessa 道德經 *Dàodéjīng*, missä hän luvussa 81 sanoo suoraan, että viisas ei tiedä monia asioita, ja vastaavasti monia asioita tietävä ei ole viisas. Ihanteena näissä kaikissa viisauden ystävien lauseissa on se systemaattinen ja kestävä voimakkuus, joka syntyy katsottaessa maailmaa yhden linssin lävitse, ja toimittaessa jatkuvasti tämän vision mukaisesti. Yhden asian tietävä siili voi peräänantamattomalla toiminnallaan muuttaa maailmaa – tai Laozin kannalta palauttaa muutoksen takia epävakaiseen tilaan joutunut maailma takaisin stabiiliin tilaan. Monia pieniä asioita tietävät ketut katsovat maailmaa monien linssien lävitse, liikkuvat nopeasti mielipiteestä ja toiminnasta toiseen, mutta eivät jätä jälkeensä mitään pysyvää. Laozille he juuri ovat maailman ensisijainen ongelma, koska he sotkevat järjestyksen touhottamisellaan, saaden aikaan maailman kallistumisen kohti kaaosta. Nykyaikaan miellettyä kettu toimii kuin niin sanottu demokratian ritari, liikkuva äänestäjä, joka ei ole uskollinen kenellekään johtajalle eikä millekään aatteelle, saaden aikaan ennustamattomuutta ja yllättäviä muutoksia poliittisessa järjestelmässä. Ne eivät kuitenkaan ole vakaita, vaan satunnaiset muutokset jatkuvat. Kohdusta hautaan ui utterra lautta, kuten vanhassa laulussa kerrotaan, eikä sellaisesta elämästä jää jäljelle mitään erityistä, ei edes valonpilkkaa yöhön.

Jos miettii omaa toimintaansa näiden metonymioiden kautta, niin itsensä näkee väkisinkin ketun hahmossa, simmelöimässä milloin sitä, milloin tätä, mutta suurta systeemiä ei näy syntyvän. Valtio-opin gradua tehdessäni ajelehdin tilanteeseen, missä mielenkiintoisin tutkimusaineisto oli osittain saksaksi, jota en paljoa osannut, ja osittain ranskaksi, mitä en osannut yhtään. Lisäksi tekstit olivat oikeustiedettä, mitä en ollut opiskellut yhtään. Gradu käsitteli Hans Morgenthaun intellektuaalista historiaa. Sen gradun suurin opetus itselleni oli, että ei kieliä eikä tieteenaloja tarvitse opiskella, niitä pitää vain käyttää. Päätin, että uusi kieli, tieteenala ja kirja kerrallaan olisi hyvä ajatus. Filosofian laudaturtyön tein tanskankielisellä aineistolla Søren Kierkegaardista, valtio-opin lisensiaatintyön osin norjan- ja osin sosiologiankielisellä aineistolla Johan Galtungista. Väitöskirjaa pääsin tekemään hiukan kaukaisemmasta aiheesta, japaninkielisellä aineistolla Tyynenmeren integraation taloustieteellisestä

politikoinnista. Sitten iän, aivojen kalkkeutumisen ja työelämän rajoitukset alkoivat tulla vastaan. Olen vain vähän jaksanut kuljeskella kiinan tai espanjan tapaisten kielten parissa, samalla kun kiinnostavat uudet tieteenalat ovat jääneet maantieteeseen, kartografiaan ja geopolitiikkaan. Ketun toimintaa tämä on kuitenkin ollut, vaikka on hidastunut selvästi loppua kohden.

Vuosikymmen sitten ryhdyin kirjoittamaan pientä kirjasta Aasian käsitehistoriasta. Syynä oli se, että en löytänyt sellaista kirjaa mistään. Erilaisia Euroopan ideaan syventyviä kirjoja lukuisia, mutta Aasiasta ei ole yhtään. Ei ole vielääkään. Mitä ei ole, se pitää itse tehdä, mutta minkään muun kirjani kirjoittamiseen ei ole mennyt yhtä paljon aikaa kuin tähän. Joudun käymään siinä ihmiskunnan metageografisten ja kosmologisten ajattelutapojen historiaa lävitse n. 2500 vuoden ajalta useilla kielillä, samalla kun kuljetan Aasiaa tarinani mukana terminä, nimenä, käsitteenä ja selviönä. Minua kiehtoo se miten voimakkaasti yhden geopolitiittisen käsitteen sisältö voi vaihdella argumentaatiossa vuosisatojen mittaan, niin että esimerkiksi joskus Aasian länsirajan muodostaa Aigeian meri, joskus Niili, joskus Tornionjoki, joskus Dnjepr, ja joskus Indus. Pääosin minun on täytynyt rajoittua mediterranean, eurooppalaiseen ja kiinalaiseen kulttuuripiiriin, ja siltikin eteneminen on ollut hidasta. Kosmologisia ja kulttuurisia linssejä, joiden lävitse maailmaa voi katsoa, pitää asetella silmilleen pitkän aikaa, ennen kuin niiden lävitse alkaa kunnolla nähdä. Toivon kuitenkin saavani kirjan valmiiksi ennen kuolemaani.

Kosmologiasta kiinnostuminen johdatti minut kiinnostumaan maailman käsitteestä sinänsä. Mikä on maailman käsitteen poliittinen mielekkyys, sekä missä mielessä ja kuinka kauan maailmaa on voitu käsitteellistää yhtenä poliittisena tilana. Tällaisten ajattelutapojen historia on paljon nykyistä globalisaatiopuhetta vanhempaa, ja sitä tulen tutkimaan erityisesti geopolitiittisen teoriakirjallisuuden historian kautta, mutta historian mielenkiintoisuus sinänsä ei tee juuri nyt tapahtuvaa keskustelua epärelevantiksi. Hyvin mielenkiintoisia muutoksia maailman käsitteessä tapahtuu koko ajan. Yksi on maailman sisäpolitiikan syntyminen, eli se että vaikkapa perhepolitiikka ja lapsipolitiikka on nykyään maailmanpolitiikkaa demografisen transition rajuuden johdosta. Toinen mielenkiintoinen muutoksesta kertova ilmiö on maailman presidentin vaalit, joita ei ole pidetty vasta kuin kahdet; ensimmäiset vuonna 2004 ja toiset 2008. Kyseessä on siis varsin uusi ilmiö – jos sen olemassaolon haluaa nähdä. Mark Twain ei todellakaan raportoinut mitään vastaavaa tutkimuksessaan *Letters from the Earth* (1909), mutta teos on muuten suuresti inspiroinut tätä tutkimusprojektia.

Maailman käsitteen tutkimukseni on jäänyt toistaiseksi vielä Aasian käsitteen tutkimuksen varjoon, ja uintini kohti hautaa tuhannen gradun ja hallinnollisen asiakirjan kautta hidastuttaa sitä jonkin verran. Mutta ennen pitkää kettu raahustanee vielä nykyistä määrätietoisemmin maailmanpolityn tutkimisen suuntaan.

Ketun elämä on mielenkiintoista, eikä liene niin tärkeää, vaikka maailman moraalisen sivistyksen taso jäisikin jälkeeni samaksi kuin mitä se oli tänne tullessani. Kettu ei muuta maailmaa, hän vain katselee sitä eri kulmista. Sellainen toiminta on nykymaailmassa helposti akateeminen itsemurha, jos ei onnistu julkaisemaan kohtalaisen hyvissä paikoissa riittävällä volyyymillä riittävän varhaisessa vaiheessa. Ketun tieteellinen tuotanto jää helposti kepeiden esseiden kirjoittamiseksi, sellaisten kuin tämä parhaillaan lukemasi juttu on. Siilinä on

turvallisempaa, etenkin jos on ilman ”toistaiseksi voimassa olevaa” työsuhdetta. Siili uurtaa maailmaan selkeän uran, yhden asian kehittyessä vähitellen yhä isommaksi ja painavammaksi, mistä käsin kätevästi voi julkaista tasaiseen tahtiin. Siili muuttaa maailmaa paremmaksi, ja tuo siihen tasapainoa. Kauan eläköt siilit! He maailman pystyssä pitävät.

Reititystä

Hans Morgenthau, intellektuaalinen historia. Jälkisanat Kari Palonen. Jyväskylän yliopisto, valtio-opin laitos, julkaisu No. 46/1983.

Ahdistuksen suloisuus. Tulkinta Søren Kierkegaardin ahdistuksen käsitteestä. Laudatur työ, Jyväskylän yliopisto, filosofian laitos, 1989.

The Geometry of Power. Johan Galtung's Conception of Power. Tampere Peace Research Institute, Research Reports No. 38, Tampere 1990.

Japan and the Pacific Free Trade Area. Routledge, London & New York, 1994.

Japan and Asia Pacific Integration: Pacific Romances 1968-1996, London and New York: Routledge, 1998.

アジアの西の境、京都：国際日本文化研究センター、2000年

‘Gloaali Leviathan’ [Global Leviathan], *Ulkopolitiikka*, 2002, Vol. 39, No 2, pp. 76-86.

‘Asia’s Chinese Name’, *Inter-Asia Cultural Studies*, 2002, Vol. 3, No 2, pp. 253-270.

‘Euroopan kiinalainen nimi’. Teoksessa Kari Palonen & Sakari Hänninen (toim.) (2004) *Lue poliittisesti*, Jyväskylä: Minerva, 12-32.

‘Common Culture. Asia Rhetoric in the Beginning of the Twentieth Century’, *Inter-Asia Cultural Studies*, 2008, Vol. 9, No 3, pp. 395-417.

‘Fria individer eller parasit singlar? Debatten om japanska kvinnors nationella skyldigheter’. *Internationella Studier*, 9 (1), 59-68.

KIA LINDROOS

Senses of violence? A short Introduction

It was end of October 2009 when I sat into a small coffee table at Russell Square Park. Canadian photographer Louie Palu, who has successfully visited a symposium I co-organised, accompanied me. The symposium was entitled Arts, Politics and Imagination. During a few days, roughly 30 people had intensively discussed different aspects of representation of violence. It left a feeling in the back of my mind that the images seen; contributions heard did not only touch the reasonable mind but also the variety of senses. Through vision and sounds – including speeches, film clips, and photographs, the shared experience of representing violence is part of our contemporary political experience.

That specific day in London, 26.10.2009, encountered us by two main news. The one was about another bomb in Iraq: suicide attacks killed ca. 147 people and more than 600 were injured (news 26.10.2009). The two car bombs blasted in Baghdad, leaving the streets full of bodies in the morning, as the people were going for work 10.30 am on the first day of Muslim week. Right the next page, showed images of “thriller night”, 22.000 fans of Michael Jackson around the world celebrating the horror night – as people masked themselves as fantasy figures from the horror movies or victims of violent activities. This was an aesthetic undertaking, as the masses in their peculiar outfits were dancing in the memory of the late Michael Jackson. The fiction, fantasy and reality seem to exist more and more often side-by-side, whenever the violence and death is portrayed.

It is not a novelty, especially since the images and video clips form 9/11 terrorist attacks that the reality and fiction seem like different parts of the same coin. Critiques and commentaries of contemporary culture, done for instance by Baudrillard and Žižek, have in different ways paid attention to the mix of popular culture and political reality. These are ways in which terror attack 9/11 reminiscent threat on America that has been portrayed in films such as Independence Day, 1996 or After Shock. Earthquake in New York 1999, of Fight Club, 1999 (cf. Žižek)

However, the mixture of film and reality is already commented as ‘aestheticization of politics’, emerging mostly in the Walter Benjamin’s comments that relate to the masses in Nazi party convention, filmed through the professional vision of Leni Riefenstahl. Simultaneously, the manners of aestheticization may point out a cruel activity that show people in between life and death. The question might be posed as public representation of *bare life* (cf. *Agamben*).

In the book I am sketching, I will be looking at ways to approach the conceptualisation and representation of violence. Violence is also referred to as a multi-faced phenomenon; besides its concrete forms, acts of violence, I will also

increasing amount of mental violence that is present in our everyday surroundings as substitution, submission and humiliation.

I will start from historical and conceptual approach. The core ideas of the book are presented by three different categories of questions that are

1. Question of Community
2. Question of Legitimacy
3. Question of the Senses / Aesthetic approach

The problem of the sense of the common and its relation to aesthetics appears in the work of a number of thinkers. For instance, we might look here at Jean-Jacques Lyotard's work and his discussion on Kant's *sensus communis* (Kant, *Kritik der Urteilskraft* § 40). Here, Lyotard deals with the sense of community by posing the question of what *sensus* would bring a community together. Lyotard transforms the idea of community from a feeling of coherence to the question of its intelligibility (Lyotard 1992, 2).

On the other hand, René Girard has, in his book on "Violence and the sacred", drawn attention to the way in which the *victims* of different violent activities in the contemporary society might be seen as an aspect of substitution for the violent character of communities. Thus, the victim might be seen, as Girard does it, a substitution of the members of the communities, offered up by the members themselves, in this way, the sacrifice serves to protect the entire community from its OWN violence, as the victims are chosen from outside of one specific community. The difference is drawn with the act of violence, as the unity of the people of a certain community is threatened.

From this perspective, the process of victimising that includes aspects of the possible sacrifices, are not seen as irrational. Instead, they are *logical* from exactly that perspective, which accepts the 'human being' as something violent. Here, I will draw from an example concerning ways in which we might learn from the tales from Greek tragedies like, for instance, the play "Medea" by Euripides.

Unfortunately, I see something similar to the ritualistic practices of the contemporary political world, as the political distinctions between friend and enemy, as Carl Schmitt once posed it, is not any more a clear one. I would doubt, if this distinction ever was as clear as one might think. Instead, the political controversy is posed in the ways, in which more traditional political distinctions, such as nation states on traditional national communities, have lost clear borderlines. Instead, it is the border itself that becomes a question, as much as the political enemy might become a friend and vice versa. Political violence is practiced on a scene that is as much real as it is unreal, since the violent attacks are as much as they are representations of the protest, conflict or hatred, also they represent the paradoxes of modern democracies.

The question of legitimation of violence refers to political restrictions that are embedded in structural violence, or so-called *objective violence*, as it is

formulated by Slavoj Žižek (if we wish to take Žižekian point of view). The origin of this question is, however, by the author we all know well. Namely, in *Politik als Beruf*, Weber defines the Staat *Gewalt* (state power) as legitimate monopoly of violence, which is legitimacy that is given by the state – to the state. This highlights is one of the paradoxes in the modern democratic states. It is within this paradox of legitimation, which appears in the contemporary political use of violence. I would ask, for instance, which are the conditions and what kind of legitimacy of violence is given by the different occupying forces in the situations of the non-state?

It is perhaps less well known that John Dewey has also discussed the political conception of violence in *International journal of Ethics* 26 (1916). Dewey also tries to make some clarity into the terminology, as he distinguishes between the conceptions of power, force, coercive force and violence. It is the *coercive force* that includes the question of justification (in the manner as Weber points out the legitimation of violence.) Violence is the state, for Dewey, in which energy becomes violence, when it defeats or frustrates purpose instead of executing or realising it.

There is a general presumption in politics against doing anything until it is clearly necessary; and indication of potential force operates as a sign of necessity. Dewey's charge against the state is not that it uses force (it will use it anyway), only the question is, in which way the force is used. Yet, what I think is significant here is Dewey's notion that the so-called problem of moralizing force is in reality a problem of intellectualizing its use. This is one of the problems that political theory finds hard to solve. An attempt to theoretically discuss the violence within the terms of political or international theory, often suffers exactly from this problem of intellectualizing.

This intellectualizing or rationalising effort, might represent a gap. Especially when we deal with an issue such as violence. To bridge this gap I will move towards the third category, which is the question of Senses. This category approaches several questions of violence through relating it to different senses. However, it is also important to point out the meaning of empathy (and lack of empathy), senses of fear as well as senses of threat when violence is the issue. Through aesthetic material and experiences one might be able to study and discuss the *diversity* of violence through diversity of experiences and senses, the sensorium altogether.

These kinds of fears find their expressions that are not particularly easy to detect if we discuss in more traditional political forms of action. As the political is no doubt extended to the individual struggle, the expressions might also be more individual or subjective. A political cartoon might express parts of this fear, or a side of the individual protest in a way that is simultaneously ironic and yet truthful as much as political prose, poems and photography. Here, we might also discuss the snapshots taken by the individual in the street of Teheran, the prison photos from Abu Ghraib, or, perhaps also, to the less visual, less represented Rwanda Riots and their consequences. These are also expressions of bare life whether widely represented in the media – or quietly silenced.

This short overview discusses my book project, in which I am looking and the problem of violence. The images I will use are taken during 2008 by Louie Palu. The visual narrative that will come to tell its own stories is an essential part of something that I have been calling *visual political thought*.

The title “Senses of violence” is paradoxical: violence makes no sense. Rather, it is a political question that relates in my research. It also relates closely to the next project of our Polarts team (Centre of Excellence) that is called “Senses of the Political”.

MIKA OJAKANGAS

Nykyisyyden genealogia

Olen syntynyt vuonna 1966 ja valmistunut Helsingin yliopiston valtio-opin laitokselta vuonna 1991 sekä väitellyt samassa yliopistossa 1997. Olen tämän jälkeen toiminut tutkijana Genovan yliopistossa (1998), Helsingin yliopiston valtio-opin laitoksella (muun muassa Jyväskylästä käsin johdetussa projektissa "Displacement of Politics") (1999–2001) sekä pisimpään Helsingin yliopiston tutkijakollegiumissa (2002–2010). Tällä hetkellä olen tutkijakollegiumissa akatemiattutkijan nimikkeellä projektinani "Omantunnon poliittinen genealogia". Lisäksi toimin johtajana Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen verkoston rajoittamassa projektissa "Rethinking Cultural Diversity in Europe: Beyond Universalism and Particularism". Olen myös monitieteisen akateemisen aikakausjulkaisun *Tiede & edistyksen* päätoimittaja.

Jos nyt tarkastelen tutkimushistoriaani, näyttää selvältä, että kaksi ulottuvuutta nousee selkeimmin esiin: poliittisen ajattelun historia ja poliittinen teoria. Ideahistorian suhteen tutkimukseni ovat lisäksi olleet yleensä ideoiden ja käsitteiden tutkimusta pitkällä aikavälillä, kun taas teorian kehittelyä on luonnehtinut suuntautuminen mannermaiseen nykyfilosofiaan. Aatehistorialliset tutkimukset eivät ole suoranaisesti aina liittyneet poliittisiin ideoihin vaan olen tarkastellut muun muassa kasvatuksen ja omantunnon historiaa, joskin politiikan ja vallan näkökulmasta. Lisäksi olen tällä hetkellä erityisen kiinnostunut politiikan, erityisesti länsimaisen poliittisen ajattelun historian ja teologian välisestä suhteesta. Aatehistoriallisten tutkimusteni tutkimusotettani voisi kutsua genealogiseksi siinä mielessä, että tarkastelun lähtökohtana on usein jokin nykypäivän kysymys tai ongelma, yleensä ilmiö, idea tai ajatussuuntaus, jota yritän ymmärtää tarkastelemalla kyseisen ongelman historiaa länsimaissa. Esimerkiksi omantunnon historiaa kirjoittaessani lähdin liikkeelle nykyisestä etiikan paluusta politiikkaan ja omantunnon paluusta etiikan filosofiseen reflektioon, jonka jälkeen käyn läpi länsimaisen omatuntokäsityksen lähtien liikkeelle antiikin Kreikasta ja päätyen nykypäivään. Pääteesinäni on, että länsimainen eettinen subjekti on jakautunut, aina jo syyllinen ja velassa oleva subjekti, jossa tämä velka ymmärretään kaiken eettisyyden ennakkoehtona. Tämä työ on mittakaavansa takia vielä jonkin verran kesken, mutta se valmistunee piakkoin. Joitakin artikkeleita olen aiheesta jo julkaissut. Näistä mainittakoon "Conscience, the Remnant, and the Witness: Genealogical Remarks on Giorgio Agamben's Ethics" (2010); "Hannah Arendt and the Question of Conscience" (2010); "Sanaton ahdistus: huomioita luonnollisen lain kokemushistoriasta" (2008); "Oikeus ja omatunto Kreikan klassisella ajalla" (2007) sekä "Friedrich Nietzsche'n 'huono omatunto': genealogia" (2005). Niin ikään väitöskirjaani *Lapsuus ja auktoriteetti* (1997), joka käsittelee kasvatustavan historiaa Suomessa 1800-luvulta nykypäivään, voidaan luonnehtia genealogiseksi, eikä pelkästään siksi, että teoreettisena innoittajana olivat Michel Foucault'n genealogiset tutkimukset kurinpidon ja

biovallan historiasta. Työni johtopäätökset ovat tosin melko vastakkaiset Foucault'n vastaaville, sillä empiirisen aineistoni pohjalta tulini siihen johtopäätökseen, että länsimaisen kurivallan historia on pikemminkin kurin rapautumiskertomus kuin kertomus sen jatkuvasta hienovaraistumisesta, mutta metodini on kuitenkin paljon velkaa Foucault'n genealogiselle otteelle. Väitöskirjassani pyrin kuitenkin kehittämään tätä metodologiaa jonkin verran käsittehistorian suuntaan. Väitöskirjan ohella olen kirjoittanut aiheesta yhden kirjan (*Pietas* 2001) ja muutamia artikkeleita.

Pitkän aikavälin aatehistoriallisten tutkimusten lisäksi olen tutkinut eräitä poliittisen ajattelun klassikoista ja nykyteoreetikoista. Näistä keskeisin on epäilemättä saksalainen oikeustieteilijä Carl Schmitt, jonka ajattelusta olen julkaissut yhden kirjan (*A Philosophy of Concrete Life: Carl Schmitt and the Political Thought of Late Modernity* 2006) ja toistakymmentä artikkelia. Näistä mainittakoon viimeisimmät kansainväliset artikkelit "Carl Schmitt and The Sacred Origins of Law" (2009), "A Terrifying World without an Exterior: Carl Schmitt and the Metaphysics of International (Dis)Order" (2007) sekä "Philosophies of 'Concrete' Life: From Carl Schmitt to Jean-Luc Nancy" (2005). Kirjassani esitän kokonaistulkinnan Schmittin ajattelusta, mutta tarkastelen siinä myös laajemmin myöhäismodernia politiikan teoriaa. Näin siitä syystä, että sijoitan Schmittin ajattelun laajempaan 1900-luvun poliittista ajattelua leimanneeseen radikaaliin perinteeseen – radikaaliin siinä mielessä, että poliittisen järjestyksen perusta ymmärretään perusteettomana tai vähintäänkin kontingenttina. Säännön sijaan tämä perinne ottaa lähtökohdakseen "poikkeuksen" ja ymmärtää tuon poikkeuksen poliittisen järjestyksen perusteettomaksi perustaksi (Nietzsche, Heidegger, Arendt, Foucault, Bataille, Derrida). Lisäksi olen kirjoittanut tulkinta-artikkeleita muun muassa Michel Foucault'n, Giorgio Agambenin, Hannah Arendtin ja Gilles Deleuzen ajattelusta. Edellä mainittujen lisäksi mainittakoon erityisesti "Impossible Dialogue on Biopower: Agamben and Foucault" (2005). Varhaisemmista yksittäisistä kirjoittajista, joista olen julkaissut artikkeleita, mainittakoon apostoli Paavali ja Friedrich Nietzsche. Nämäkin tutkimukset ovat usein olleet tarkastelutavaltaan genealogisia, mikä tulee no ilmi esimerkiksi Paavalia käsittelevien viimeaikaisten ja tulevien artikkeleiden otsikoista: "On the Pauline Roots of Biopolitics: Apostle Paul in Company with Foucault and Agamben" (2010) ja "Apostle Paul and the Profanation of the Law" (2009). Lisäksi näissä artikkeleissa tulee ilmi kiinnostukseni, joka kohdistuu poliittisen ja teologisen ajattelun suhteeseen länsimaissa sekä erityisesti siihen schmittiläiseen sekularisaatioteoriaan, jonka mukaan modernit poliittiset käsitteet ovat sekularisoituneita teologisia käsitteitä.

Kuten sanottua, aatehistoriallisten tutkimusten lisäksi olen harrastanut politiikan teoriaa. Näissä töissäni olen kehittänyt teoriaa ulossulkemattomasta poliittisesta yhteisöstä. Tutkimusteni lähtökohtana on se yksinkertainen ja tunnettukin tosiseikka, että kaikki konkreettiset poliittiset yhteisöt perustuvat tavalla tai toisella rajanvetämiseen ja toisen ulossulkemiseen: esimerkiksi suomalainen on suomalainen sen eron kautta, joka asettuu suhteessa määrättyyn ei-suomalaiseen. Näissäkin töissäni tarkastelen myös sitä, millä tavoin tämä ulossulkevuus ilmenee poliittisen yhteisöajattelun historiassa. Lisäksi tutkin sitä,

millä tavoin monet universalistiset ja siten ainakin periaatteessa ulossulkemattomuutta edustavat poliittiset teoriat (alkaen stoalaisesta universalismimallista ja jatkuen Jürgen Habermasin kommunikaatioteoriaan) epäonnistuvat artikuloimaan yhteisöteoriaansa tavalla, joka olisi aidosti ulossulkematon. Näin ennen muuta siitä syystä, että nämä teoriat tukeutuvat aina johonkin joko konkreettiseen tai juridiseen identiteettiin yhteisöä ylläpitävänä voimana, kun taas omassa ajattelussani juuri identiteetti nähdään esteenä todellisen universaalisuuden ymmärtämiselle. Näiden kriittisten huomioiden pohjalta olen rakentanut poliittista teoriaa, jonka lähtökohtana on kysymys identiteettittömän yhteisön mahdollisuudesta – yhteisön, jonka olemassaolo ei perustu yhteisön jäsenten johonkin ominaisuuteen tai kykyyn vaan ”keneksi tahansa” tulemisen prosessiin. Tärkeimmät julkaisuni tältä alueelta ovat *Kenen tahansa politiikka: kohti ulossulkematonta demokraattista yhteisöä* (2002) ja *Ystävästä ja vihollisesta* (2006). Lisäksi olen julkaissut aiheesta useita artikkeleita, joista mainittakoon ”Carl Schmitt’s real Enemy: The Citizen of the Non-exclusive Democratic Community?” (2003) ja ”Kohti ulossulkematonta poliittista yhteisöä. Tapaus Paavali” (2001). Tällä hetkellä osallistun tällä aiheella projektiin ”Rethinking Cultural Diversity in Europe”, jonka puitteissa tarkoitukseni on kirjoittaa aiheesta englanninkielinen kirja. Kirjan perustuu ensisijassa Paavalin ajatukselle ’universaalista’ yhteisöstä.

KARI PALONEN**Max Weberin parlamentaarinen teoria 'objektiivisuudesta'**

Elämäni jakaantuu sen mukaan mitä kirjaa kirjoitan. Karkeasti sanoen kirjoitan kahdentyyppisiä kirjoja, laajalla aineistolla ja pitkäköllä aikavälillä operoivia syntetisoivia tulkintoja (viimeksi *The Struggle with Time*, 2006 ja *The Politics of Limited Times*, 2008) ja yhden tekstin 'pointin' esittämiseen suuntautuvia tulkintoja (*Politik als Vereitelung*, 1992; *Eine Lobrede für Politiker*, 2002). Omissa töissäni nämä kaksi kirjatyyppiä tavallaan vuorottelevat. Viimeksi olen kirjoittanut n. 200-sivuisen kirjan *'Objektivität' als faires Spiel. Wissenschaft als Politik bei Max Weber*, ilmestyy Baden-Baden: Nomos 2010) (ks. myös 'Objectivity' as Fair Play. Max Weber's parliamentary redescription of a normative concept. *Redescriptions* 12, 72-95; 'Objectivity' in Parliamentary and Scholarly Disputes, *Homo oeconomicus* 26, 527-541; sekä sen laajennettu versio Max Weber's Rhetoric of Objectivity, ilmestyy *Max Weber Studies* 10, 2010).

Max Weber julkaisi artikkelinsa "Die 'Objektivität' sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis" *Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik*-lehden ensimmäisessä numerossa v. 1904. Artikkelin toimi ohjelmapuheenvuorona lehdelle, johon pankkimies ja taloustieteilijä Edgar Jaffé oli värvännyt muiksi toimittajiksi tunnetut kansantaloustieteen professorit Werner Sombartin ja Max Weberin.

Weber oli hermosairautensa vuoksi luopunut edellisenä vuonna Heidelbergin kansantaloustieteen professuuristaan, mutta hän oli päässyt työkuuntoon ja näki *Archivin* kanavaksi ottaa kantaa aikakauden akateemisiin kiistoihin. Alalla oli jo pari vuosikymmentä käyty "metodikiistaa" historiallisen koulukunnan ja teoreettisen suuntauksen välillä. Edellisen tunnetuin edustaja oli Gustaf Schmoller, jonka ns. eettinen taloustiede sitoutui preussilaisen byrokratian puolustukseen, kun Carl Mengerin "itävaltalainen koulukunta" puolusti sekä tieteen autonomiaa että luonnontieteiden ideaalien mukaista talusteoriaa. Max Weber puolusti samaan aikaan tieteen historiallisuutta ja normatiivista sitoutumattomuutta (*Wertfreiheit*) sekä teoreettista otetta, mutta irrotettuna luonnontieteen mallista.

Objektiivisuusartikkelissaan Weber tarjoaa ideaalityypin käsitteellä vaihtoehdon, jossa historiallinen ja teoreettinen ote voidaan yhdistää. Samalla hän käyttää taloustieteen metodikiistaa esimerkkinä problematisoida se, miten akateemisia kiistoja yleensäkin voidaan ja tulee käsitellä. Tämän käsittelyn Weber nimeää uudelleen kysymykseksi "objektiivisuudesta" (lainausmerkeissä):

Daß das Problem als solches besteht und, kann niemandem entgehen, der den Kampf um Methode, 'Grundbegriffe' und Voraussetzungen, den steten Wechsel der 'Gesichtspunkte' und die stete Neubestimmung der 'Begriffe', die verwendet werden, beobachtet und sieht, wie theoretische und historische

Betrachtungsform noch immer durcheinere scheinbar unüberbrückbare Kluft getrennt sind: 'zwei Nationalökonomien', wie ein verzweifelnder Wiener Examinand seinerzeit jammernd klagte. Was heißt hier Objektivität? Lediglich diese Frage wollen die nachfolgenden Ausführungen erörtern (Archiv 1904, 36).

Näin Weber asettaa siis kysymyksen tutkimuksen 'objektiivisuudesta' uudella tavalla. Koska tutkijoilla ei ole mitään kriteereitä jotka olisivat heidän kiistojensa yläpuolella, objektiivisuus ei voi koskea tutkimuksen sisältöä vaan sitä menettelyä miten heidän välisiä kiistoja voidaan ja tulisi käsitellä.

Es gibt keine schlechthin »objektive« wissenschaftliche Analyse des Kulturlebens oder ... der »sozialen Erscheinungen« *unabhängig* von speziellen und »einseitigen« Gesichtspunkten, nach denen sie – ausdrücklich oder stillschweigend, bewußt oder unbewußt – als Forschungsobjekt ausgewählt, analysiert und darstellend gegliedert werden (Archiv 1904. 45).

Tämän taustalla on Weberin historiantulkinta, jonka mukaan akateemiset kiistat eivät ole mikään poikkeus, vaan pikemminkin sääntö tutkimuksen käytännössä. Ne estävät tutkimusta pysähtymästä, eikä niitä tule peitellä vaan päinvastoin käsitellä avoimesti. Samalla Weber kiistää kaikki sovinnaiset tulkinnat objektiivisuudesta: se ei voi tarkoittaa tutkijain alistumista objektille, ei yleensä mitään tutkijan ominaisuutta, ei kultaista keskitietä tai tutkijain yhteisymmärrystä, ei myöskään vetoamista tutkijain ja heidän kiistojensa yläpuolisiin käsitteisiin. Kaikki nämä ovat yrityksiä päästä kiistoista eroon sen sijaan että ne tarjoaisivat menettelytapoja niiden käymiseen.

Weber pitää kiinni "objektiivisuudesta" regulatiivisena ideana, jolla voi arvioida tutkimusta ja tapoja käsitellä akateemisia kiistoja, ei kriteerinä jolla aktuelleja kiistoja ratkaistaisiin. Näin hän proseduralisoi käsitteen, muuntaa "objektiivisuuden" kysymykseksi akateemisen pelin reiluudesta, sen toteutusehdoista ja -muodoista akateemisten kiistojen käsittelyssä. Miten teoriakiistoja voi yleensä käsitellä avoimesti ja monipuolisesti, reilun pelin periaatteen mukaisesti,

Fair play viittaa Weberin anglofiiliseen poliittiseen orientoitumiseen. Käsitteen alkuperä ei ole 1800-luvun urheiluliikkeen gentleman-ideaalissa, vaan englantilaisen renessanssin retoriikan periaatteessa tarkastella asioita vastakkaisilta näkökulmilta, *in utramque partem disputare*, mitä mm. Quentin Skinner korostaa teoksessa *Reason and Rhetoric in the Philosophy of Hobbes* (1996). Tämä retoriikka on institutionalisoitu brittiparlamentin menettelytavassa, mitä sekä parlamentaarista menettelyä että retoriikkaa koskeva kirjallisuus etenkin 1800-luvulla korostavat.

Kysymysten käsittely vastakkaisilta näkökulmilta ja näiden kannattajien välinen debatti muodostavat itse parlamentaarisen politiikan keskeisen toimintaperiaatteen, reilun pelin mahdollisuuden ehdon. Kanadalainen retoriikan professori James De Mille kirjoitti tästä vuonna 1878: "The aim of

parliamentary debate is to investigate the subject from many points of view which are presented from two contrary sides. In no other way can a subject be so exhaustively considered" (*Elements of Rhetoric*, 473, <http://www.archive.org/stream/elementsrhatori01millgoog>, 15.7.2009). Weberin juoni on nimittää tätä parlamentaarista menettelyä kysymysten käsittelylle vastakkaisista perspektiiveistä ja niiden keskinäistä konfrontointia "objektiivisuudeksi".

Brittiläinen parlamentaarinen menettelytapa on reilun pelin käsitteen proseduralisoitu ja institutionalisoitu historiallinen approksimaatio. 1700-luvun lopulla parlamentista tuli deliberatiivisen retoriikan paradigma, malliesimerkki instituutiosta, jossa asioita tulee tarkastella vastakkaisilta puolilta ja parlamentin jäsenet itse päättävät asioista ilman ulkopuolista tuomaria. Kun parlamentaariset kiistat ovat vahvemmin proseduralisoituja ja institutionalisoituja kuin akateemiset, niillä on vastaavasti paremmat mahdollisuudet vastata "objektiivisuutta" reilun pelin ideaalin mielessä.

Akateeminen kritiikki on nojaa epideiktisen retoriikan taputuskulttuurille ja sen muodin vaihdoksille, mikä näkyy mm. professuurinimityksissä. Weberin objektiivisuusartikkelin implisiittinen teesi on, että akateemisten kiistojen käsittelyssä olisi reilun pelin ehtojen paremmaksi toteuttamiseksi seurattava parlamentaarisen menettelyn mallia. Mitkä ovat ne retoriset keinot, joilla Weber legitimoit "objektiivisuuden" käsitteen revisionsa uskottavuutta?

Weber puolustaa tieteenteoriassaan kaiken tiedon perspektiivisyyttä, kiistanalaisuutta ja muutosalttiutta – historiallisen tiedon ikuista nuoruutta – ja tarjoaa ideaaliteoriassa analyttisen välineen, joka sopii näihin ehtoihin. Hän tulkitsee myös totuuden jatkuvan debatin vaatimukseksi ja edistyneen valmiudeksi problematisointiin ja kysymysten muutoksiin. Objektiivisuusartikkelissa tiede ei näydy myöskään politiikan vastakäsitteenä vaan sen yksinkertaistettuna muotona, jonka ei tarvitse niin paljon välittää seurauksista muille vaan joka voi spekuloida vapaammin.

Esimerkit viittaavat siihen, että Weber käyttää käsitteiden merkityksen, kohdealueen ja arvoväriyksen muuttamiseksi *paradiastole*-figuuria jonka Quentin Skinner on tuonut nykykeskusteluun. Voidakseen vahvistaa akateemisen pelin reiluutta, Weber joutuu sekä purkamaan tälle debatille asetettuja käsitteellisiä rajoja ja ehtoja että esittämään konstruktiivisen vaihtoehdon pelin luonteesta. Siitä miten reilun pelin akateeminen institutionalisointi olisi mahdollista toteuttaa, Weber ei kirjoita mitään, hänelle riittää pelin itsensä uusi tulkinta.

Ensimmäisen maailmansodan loppuvaiheessa julkaistussa pamfletissaan *Parlament und Regierung im neugeordneten Deutschland* (1918) Weber kritikoi virkailijain tiedollisen ylivoiman väärinkäyttöä ja parlamentaarisen kontrollin puutetta. Tämä on esimerkki pyrkimyksestä tiedon monopolisointiin, joissa reilun pelin periaatetta räikeästi loukataan. Weberin vaatimukset sekä hallitusvallan parlamentarisoinnista että virkailijain asia-, tehtävä- ja salatiedon parlamentaarista kontrollista vastaavat objektiivisuusartikkelin vaatimusta

reilusta pelistä ja sen parlamentaarista mallista. Konkreettiset ehdotukset virkailijain näkemysten vastakkainasettelusta parlamentissa, parlamentaarikkojen pääsystä virkailijatiedon lähteille ja parlamentaarista tutkimuskomissioista sekä operationalisoivat reilun pelin parlamentaarisia periaatteita että ilmaisevan Weberin paneutuneisuutta klassisen retoriikan perinteeseen.

Mitä politiikan tutkija voi tästä kaikesta oppia? Hänen on korkea aika luopua yhdistetystä populistisesta ja akateemisesta poliitikkojen ja etenkin parlamentarismien halveksinnasta ja oppia lukemaan parlamentaarisia puheita ja dokumentteja reilun pelin periaatteen tarjoaman ideaalityypin perspektiivistä. Yhtä tärkeää on päästä eroon naiivista uskonnonomaisesta tieteen ylistyksestä ja ymmärtää että debatti vastakkaisten näkemysten välillä on yhtä tärkeä osa tieteen kuin muunkin politiikan pelisääntöjä ja -käytäntöjä. Tulkitsemalla ”objektiivisuutta” reilun pelin ja sen parlamentaarista menettelytapaa käyttävän mallin mukaisesti Max Weber samalla tarjoaa politiikan tutkijoille vahvan argumentin luopua väärästä vaatimattomuudesta. Hän auttaa ymmärtämään, että objektiivisuuden ideaalityypin toteutumiseksi parhaat historialliset edellytykset ovat juuri politologien tutkimuskohteessa, parlamentissa.

VÄITELLEET

EIRA JUNTTI

Development of the Concept ‘man’ in Finnish

This research project looks at the development of the concept ‘mies’ (man) in Finnish from the mid-19th century through the early 20th century. The starting point is the claim that the concept ‘mies’ (man) was central in the process of creating the new Finnish nation in the 19th century. Therefore, it is reasonable to expect that the concept ‘mies’ did not stay unchanged.

The study builds on my research on the concept ‘nainen’ (woman) in the early 19th century in Finland. In my dissertation *Gender and Nationalism in Finland in the Early 19th Century*, I argued that the concept ‘nainen’ (woman) as it is understood in Finnish today – an adult female person – developed in the 19th century. It evolved primarily from the concept ‘nainen’/‘waimo’ (woman/wife; the words ‘nainen’ and ‘waimo’ were used interchangeably) which signified an adult female who was married or what I called a ‘wifely person’. The new concept ‘nainen’, which began to be used in the 1850s in Finnish newspapers, did not signify a married adult woman, just an adult woman – whether married or single. ‘Nainen’ also lacked specific class connotations, it was purposely more egalitarian, even if based on middle-class ideals of femininity. ‘Nainen’ was envisioned as an educated woman, but educated to be a good mother and a good caretaker in society, epitomizing the virtues of social motherhood, which became the ideal for women in Europe and North America in the mid and late 19th century.

Given the emergence of the new concept ‘nainen’, the question this research project asks is did similar shifts happen to the concept ‘mies’? I will examine the meaning of the concept ‘mies’ and the possible changes in how the concept has been defined in the late 19th and early 20th century. I am especially interested in normative shifts that might have taken place during this period.

In my dissertation I argued that the Finnish nationalist discourse in the 1840s and 1850s was gendered. In focusing on the concept ‘mies’, one of the underlying questions I have is how are the definitions of ‘mies’ connected to the process of creating the new Finnish nation: what kind of a nation, what kind of a gender order was being constructed?

PAUL-ERIK KORVELA

Maailmanpolitiikka ja käsitteiden historia

Nykyinen tutkimukseni liittyy maailmanpolitiikan keskeisten käsitteiden eräänlaiseen käsitehistoriaan. "Eräänlaiseen" siksi että kysymys ei ole mistään ortodoksisesta käsitehistoriasta vaan kielellisesti, ajallisesti ja maantieteellisesti laajemmasta lähestymistavasta. Pikemminkin pitäisi ehkä sanoa että kysymys on maailmanpolitiikan kielellisestä analyysistä.

Jyväskylän valtio-opissa painotukset ovat liittyneet erityisesti politiikan teoriaan, ns. kielellisen käänteän jälkeiseen tilanteeseen ja politiikan pitämiseen aspektina ennemmin kuin sektorina. Jälkimmäinen "orientaatio" tarkoittaa siis sitä, että politiikan ei ajatella olevan sektori, johon mennään tai josta poistutaan. Ei ole siis niin että politiikkaa tapahtuisi vain ennalta poliittisiksi määritellyissä paikoissa kuten eduskunnassa, kunnanvaltuustoissa, valtioiden välisissä huippukokouksissa jne. Poliitiikka ei tapahdu ainoastaan esimerkiksi "Suomen poliittisen järjestelmän" sisällä, eikä politiikka ole varsinkaan redusoitavissa yhteiskunnan alajärjestelmäksi samaan tapaan kuin esimerkiksi talous. Sen sijaan politiikka ja poliittisuus on käsitetty aspekteiksi, jotka voi löytää monesta paikasta, tapahtumasta ja tilanteesta. Tässä suhteessa politiikan teoriakin on vastaavasti paljon laajempi ala kuin usein ymmärretään. Kielellisen käänteän jälkeinen tilanne on puolestaan ohjannut huomiota mm. retoriikan ja käsitehistorian suuntaan. Edellä mainittujen painotusten tai orientaatioiden hyödyllisyys myös maailmanpolitiikan tutkimuksessa on selvää mutta siitä huolimatta vielä verrattain kehittymätöntä.

Jos politiikka ei ole sektori vaan aspekti, silloin myös jako yhteisön sisäiseen politiikkaan ja kansainväliseen politiikkaan menettää tietystä mielessä merkitystään. Nykyiset kehitykset puhuvat myös sen puolesta että sisä- ja ulkopuolen välistä eroa ei enää ole välttämättä kovin järkevää pitää yllä. Jyväskylässä eroa ei oikeastaan ole koskaan tehtykään ja maailmanpolitiikan tutkimusta on harrastettu valtio-opin nimekkeen alla. Myös käsitteet ovat osittain samat politiikan teoriassa ja kansainvälisen politiikan teoriassa, mutta niitä käytetään hieman eri tavalla.

Käsitteiden historiaa ja merkitysmuutoksia korostava orientaatio ei ole ollut kovin suosittu kansainvälisessä politiikassa. Vaikka poikkeuksia tietysti löytyy, yleisesti ottaen kansainvälisen politiikan tutkimuksesta puuttuu vahva painotus tieteenalan keskeisten käsitteiden historian, eri merkitysten, käsite muutosten ja käännosten aiheuttamiin eroavaisuuksiin. Edes kansainvälisen politiikan ns. englantilainen koulukunta, jota pidetään erityisen historiallisesti orientoituneena, ei ole tässä suhteessa kovinkaan hyödyllinen. Varsinaista kieleen, käsitteisiin ja sanastoon liittyvää tutkimusta ei englantilaisen koulukunnankaan parissa harrasteta ja vertailut joita esim. Martin Wight, eräs englantilaisen koulukunnan perustajista, teki eri "valtiojärjestelmien" välillä ovat pikemminkin juuri anakronistisia pyrkiessään etsimään "samaa" ilmiötä eri

kulttuuripiiristä ja eri aikakausilta. Ainoastaan diplomatian tutkimuksen piirissä on tehty paljon tutkimusta eri maiden eri neuvottelutyyleistä. Toisaalta itse diplomatiankin institutionalisoitumista olisi tärkeää tutkia myös käsitteellisesti. Diplomatia on hyvä esimerkki kansainvälisen politiikan instituutioiden heterogeenisestä muotoutumisesta: sana tulee Kreikasta, käytäntö Roomasta, mutta kieli oli pitkään ranska ja institutionalisoituminen puolestaan pitkälti renessanssin Italian kaupunkivaltioiden sisäinen asia.

Kansainvälisen politiikan keskeisen käsitteistön on sanottu olevan kykenemätön kuvaamaan nyky maailmaa. Monet keskeisistä käsitteistä sopivat paremmin kylmän sodan tiukan valtiokeskeisyyden maailmaan ja ovat nyt menettäneet otettaan todellisuuden kuvaajina kun valtiokeskeisyys on vähenemässä, väitetään. Niistä on muodostunut ontologisia silmälappuja, jotka estävät näkemästä muutosta luomalla luuloteltua pysyvyyttä. Esimerkiksi keskustelut sodasta ovat nykyisin usein hieman ontuvia, sillä sotia ei enää juurikaan ole siinä merkityksessä kuin termiä on totuttu käyttämään. Kansainvälisen oikeuden sodan rajoittamista koskevat sopimukset eivät enää nyky maailmassa paljon auta, sillä ne on tähdätty ensisijaisesti valtioidenvälisen sotien ehkäisyyn. Nykyisissä sodissa osapuolina on myös ei-valtiollisia toimijoita, jotka eivät sijaitse millään alueella, julista sotaa tai noudata muutenkaan mitään valtioidenvälisen sodan sääntöjä. Toinen keskeinen käsite, suvereniteetti taas on puolestaan niin monitahoinen että sitä ei pitäisi edes käsitellä yhtenä käsitteenä.

Suvereniteetti on esimerkki käsitteestä, jonka käsitehistorian tunteminen valottaisi monia nykyisen maailmanpolitiikan keskeisiä ongelmia. Sodan tavoin suvereniteetti alkaa nyky maailmassa olla jotakin aivan muuta kuin vaikka viisikymmentä vuotta sitten. Esimerkiksi EU:n jäsenvaltiot eivät ole enää suvereenia Westfalenin järjestelmän alkuperäisessä merkityksessä, sillä ne eivät voi säätää omia lakejaan omalla alueellaan koska osa niiden lainsäädännöstä tulee EU:sta. Taiwan taas on westfalenilaisessa mielessä suvereeni, vaikka siltä puuttuukin suurvaltojen tunnustus. Somaliaa taas pitää valtiona oikeastaan ainoastaan juuri tuo tunnustus muilta valtioilta. Varsinaisesti suvereeni kaikissa sanan merkityksissä lienee nykyisin enää ehkä Pohjois-Korea. Hong Kong taas osallistuu olympialaisiin omalla joukkueellaan ja sillä on myös oma jäsenyys WTO:ssa vaikka se on osa Kiinaa. Vaikka Maltan ritarikunnalla ei enää ole varsinaisesti mitään valtiouden tunnusmerkkejä, n. 60 nykyistä valtiota on tunnustanut sen valtioksi ja heillä on oikeus myöntää mm. passeja. Palestiinalla on välillä ollut edustus YK:ssa vaikka se ei ole valtio.

Suvereniteetti on siis hyvin monitahoinen käsite ja siihen liittyvät käytännöt vaihtelevat suuresti nyky maailmassa. Sitä on hankala alistaa normaalille käsitehistorialliselle tutkimukselle jossa selvitetäisiin kuinka nykyiseen käsitteen merkitykseen on saavuttu, sillä suvereniteetilla ei ole mitään nykyistä merkitystä. Jotakin sen käsitehistoriasta voidaan kuitenkin tietysti sanoa ja näyttää ilmeiselle että jotkin suvereniteettiin liitetyt määreet ovat muuttumassa. Oikeus käydä sotaa on ollut suvereniteetin keskeinen ulottuvuus jo satoja vuosia mutta se ei ole sitä enää. Satoja vuosia ajateltiin että hyökkäyssodalla voi hankkia lisää alueita omalle valtiolle. Saddam Hussein yritti tätä 1990-luvun alussa

Kuwaitissa ja tapaus osoitti että suvereniteettiin ei enää kuulu oikeus käydä valloitusotaa.

Suvereniteettiin liittyvä keskustelu korostaa nykyisin valtioiden rapautuvaa suvereniteettia. Valta on siirtynyt ylikansallisille ja toisaalta alueellisille toimijoille, joten valtioiden suvereniteetin voidaan katsoa rapautuneen. Suvereniteetti ei kuitenkaan ole spektrinomainen muuttuja, jossa jokin valtio voisi olla suvereenimpi kuin toinen samaan tapaan kuin joku valtio voi olla demokraattisempi kuin toinen. Suvereniteetti on enneminkin on/off -tila ja ennen kaikkea juridinen status, eikä sitä voi olla osittain. Väitteet siitä että valtioiden suvereniteetti on rapautumassa erityisesti globalisaatioksi kutsutun ilmiön myötä ovat ennenaikaisia ja perustuvat epäselvään kielenkäyttöön. Valtioiden tehtävät voivat muuttua historian saatossa ja ne voivat luopua joistakin vapaaehtoisesti koska niiden valta ja kontrolli voimistuvat toisaalla. Vaikka esimerkiksi jokin islamilainen maa kuten Malesia ei voikaan ehkä estää amerikkalaisten tuotemerkkien tunkeutumista maahan jos haluaisi, ei kukaan kyseenalaista Malesian roolia passien myöntäjänä, verojen kerääjänä, YK:n jäsenenä jne. Kyky kontrolloida asioita voi "globalisaation" myötä huonontua joiltakin osin mutta se samalla vahvistuu joiltakin toisilta osin. Globalisaatio on myös valtioiden tahtoma ja kehittämä ilmiö eikä se tule mistään valtiojärjestelmän ulkopuolelta haastamaan valtioita kuten usein esitetään.

Epäselvää kielenkäyttöä selventäisi käsittehistorian tunteminen. Käsitteet eivät ole suinkaan välttämättömiä tai teleologisia, vaan niiden merkitysmuutosten prosessi on kontingentti. Käsittehistoriaa tutkimalla on kuitenkin mahdollista avata ja tutkia erilaisia ristiriitatilanteita joissa nykyiset keskeiset käsitteet ovat "voittaneet" kilpailun joitakin muita käsitteitä tai tulkintoja vastaan. Tiettyjen käsitteiden merkitysmuutokset ovat myös keskeisiä kansainvälisen politiikan ymmärtämiselle. Siten esimerkiksi suvereniteetin muutosten tutkiminen olisi erityisen tärkeää.

Jossakin määrin luuloteltu stabiliteetti ja tietty käsitteiden homogenisointi on ollut kansainvälisen politiikan tieteenalalla myös intentionaalista. Maailman moninaisuuden, käsitteiden erilaisten merkitysten ja historiallisten muutosten nähtiin pitkään estävän objektiivisen tiedon kasaantumista tieteenalalla eivätkä ne sopineet positivistiseen tieteenideaaliin tai tieteenalan haluun toimia konkreettisen (ulko)poliittisen päätöksenteon apuna. Historialliset muutokset selitettiin esimerkiksi järjestelmän sisällä tapahtuviksi variaatioiksi, joilla ei ollut vaikutusta itse rakenteeseen. Pyrkinessään tieteelliseen selitykseen, kansainvälinen politiikka usein flirttaili mieluummin tilastotieteen, taloustieteen ja matemaattisten mallien kuin kielitieteen ja historian kanssa. Tässä suhteessa olisi vielä paljon tutkittavaa siirtämällä nykyisiä poikkitieteellisyyden vaatimuksia siihen suuntaan.

OILI PULKKINEN

Valistuksen ajan politiikan teorian rajoilla

Skotlantilainen valistus on parhaiten tunnettu kansantalouden isäksi kutsutusta filosofista Adam Smithistä ja hänen teoksestaan *Kansojen varallisuus*, jossa hän systematisoi aikansa talousoppeja, pikemminkin kuin olisi perustanut kokonaan uuden oppialan. Talousoppien selittävästä tekijänä skotlantilaiset filosofit esittivät niin sanottuja vaiheteorioita ihmisen (taloudellisesta) kehityksestä keräilijöistä ja paimentolaisista maanviljelijöiksi ja edelleen manufaktuuriin tuotantoon; nykyään sekä antropologit että sosiologit lukevat nämä teoriat osaksi oman tieteenalansa historiaa. Filosofian näkökulmasta David Humen tieteenfilosofia on mainitsemisen arvoinen. Hänen tieteellinen skeptisisminsä ja empirisminsä jatkoivat newtonilaisen luonnontieteen traditiota, ja ovat selvin osoitus skotlantilaisten valistusfilosofien pyrkimyksestä tuoda luonnontieteen tietokäsitys ja metodologia myös ihmistieteisiin. Osa tätä pyrkimystä oli myös vähemmälle huomiolle jäänyt pyrkimys luoda uusi ihmistiede (science of man).

Politiikan teorian historian näkökulmasta mielenkiintoisinta lienee Humen esittämä yhteiskuntasopimuksen (social contract) historiallinen kritiikki, jonka mukaan Thomas Hobbesin, John Locken ja Jean-Jacques Rousseauin tunnetuksi tekemästä yhteiskuntasopimuksesta ei ollut historiallisia todisteita, eikä sitä näin ollen voida käyttää politiikan legitimointiin, sen sijaan Humen mukaan olemassa olevat poliittiset yhteisöt ja valtiot saivat alkunsa usein sodista ja vallankaappauksista. Poliittisen vallan legitimiys perustuisi näin ollen implisiittiseen sopimukseen (tacit contract) hallitsijan ja alamaisten välillä, poliittinen valta legitimoitu ajan kuluessa.

Omassa tutkimuksessani olen pyrkinyt ymmärtämään politiikkaa monitulkintaisena ilmiönä. Usein valistusajan politiikka ymmärretään joko Aristoteleen *Politiikka* -teoksen nimen mukaan poliittiseksi filosofiaksi tai, jos halutaan korostaa newtonilaisen tieteen merkitystä, politiikan tieteenä. Skotlantilaisessa valistuksessa, kuten myöhemminkin, politiikka, tai pikemminkin poliittisuus, oli kolmitahoinen käsittekimppu. Poliittista oli paitsi poliittista yhteisöä, valtiota, koskeva filosofia tai tiede, niin myös tietty sfääri, joka ymmärrettiin poliittiseksi kentäksi, mutta erityisesti tiettyntyyppinen toiminta, jota voidaan kutsua myös valtiomiestädoksi (statesmanship, political prudence). Koska politiikka oli oma erityinen alansa kaikissa kolmessa poliittisen merkityksissä, politiikalla oli myös omat erityispiirteensä suhteessa muihin elämän aloihin ja muotoihin.

Huolimatta siitä, että skotlantilaiset valistusfilosofit esittivät ajatuksia, jotka meidän näkökulmastamme ovat poliittisia, 1700-luvun tutkimuksessa on yleisesti oletettu, että politiikka tieteenä olisi ollut epäitsenäinen paradigma ja alisteinen moraalifilosofialle, koska poliittista filosofiaa opetettiin osana

moraalifilosofiaa, eikä politiikan tieteellä ollut omaa oppituolia eurooppalaisissa yliopistoissa, poikkeuksena esimerkiksi Uppsalan yliopisto. Tästä johtuen tutkijat eivät ole aikaisemmin eritelleet politiikan ja poliittisen erityisluonnetta skotlantilaisessa valistusfilosofiassa.

Tutkimuksissani olen esittänyt, että epäitsenäisestä akateemisesta asemasta huolimatta politiikan tiede oli vakiintunut osa-alueensa moraalitieteen sisällä. Samoin kuin erotettiin ihminen henkilönä, ihminen osana mitä tahansa yhteisöä ja ihminen osana poliittista yhteisöä, voitiin moraalitieteen sisällä erottaa poliittinen filosofia, joka keskittyi poliittisen yhteisön erityiskysymyksiin. Samoin poliittisella elämällä oli omat erityispiirteensä verrattuna muihin elämänmuotoihin; politiikka oli kontingenttia ja tulevaisuussuuntautunutta toimintaa.

Newtonilaisessa luonnontieteessä pyrittiin havainnoin, kokein ja päättelöllä muodostamaan universaalisti yleispäteviä lakeja, maksimeja ja aksioomia, joita soveltamalla voitiin ennakoida luontokappaleiden käyttäytymistä ja luonnonilmiöitä. Skotlantilaiset valistusfilosofit olivat pääsääntöisesti hyväksyneet newtonilaisen maailmankuvan ja pyrkivät samoja menetelmiä käyttäen muodostamaan käsityksiä ihmiselämän oletetuista lainalaisuuksista. Ongelmaksi muodostui kokeellinen metodi; historiaa tai nykyhetkeä ei voitu käyttää laboratoriomaiseen havainnointiin. Erityisesti David Hume nosti esille politiikan erityisluonteesta johtuvan ongelman: politiikasta oli vaikeaa muodostaa luonnonlakien kaltaisia lakeja, koska poliittisessa elämässä tulevaisuusodotukset olivat epävarmoja. Useimmat 1700-luvun ajattelijat kuitenkin suhtautuivat positiivisesti oletettuihin ihmiselämän ja politiikan lakeihin: vaikka vielä ei voitu muodostaa varmoja lakeja, niin (politiikan) tieteen edistyessä näin tulisi käymään.

Puhuessamme klassisesta politiikasta unohdamme usein että Aristoteleen mukaan politiikka ei ollut ainoastaan teoriaa eri valtiomuodoista, parhaasta valtiomuodosta tai valtioruumiin elämästä, vaan myös hallitsijan tai kansalaisen henkilökohtaisista ominaisuuksista, kapasiteetista, toimia poliittikkona tai valtiomiehenä. Tämä klassinen käsitys ilmenee selkeästi jo Platonin Valtiomiesteoksen nimessä. Valtiomiestaito oli olennainen osa 1700-luvun skotlantilaista poliittista ajattelua, olihan aikakaudella omat suuret brittivaltiomiehensä, joista tunnetuin on kenties Edmund Burke, Ranskan vallankumouksen vastustajana tunnettu konservatiivi.

Valtiomiestaidon tutkimuksessa on kolme erittäin keskeistä näkökohtaa. Ensiksikin, paradoksaalisesti se merkitsee samanaikaisesti sekä valistustutkimuksen politiikan käsitteen laajentamista että unohdetun klassisen aspektin huomioimista tutkimuksessa: tutkimuksen painopiste siirtyy poliittisesta filosofiasta poliittiseen elämään. Perinteisestihän on ajateltu, että valistus on 1700-luvulla vaikuttanut filosofinen liike. Toiseksi, tutkittaessa skotlantilaista valistusta vain filosofisena liikkeenä, keskitymme ajattelun innovaatioihin ja murroksiin. Tarkasteltaessa poliittista elämää valtiomiestaidon näkökulmasta huomaamme kuitenkin, että valtiomiestaito nojaa klassiseen poliittiseen ajatteluun; erityisesti retoriikan ja juridiikan traditiot ovat

merkittäviä, sekä klassiset hyveet höystettynä viittauksilla kristillisyyteen eräänlaisena machiavellilaisen politiikan kritiikkinä. Kolmas näkökohta liittyy metodologiaan tai tutkittavien aineistojen lukustrategioihin. Valtiomiestaito (statesmanship) on 1700-luvun lähteissä tuntematon käsite: valtiomiestaidon tutkimuksessa on siis kyse myös siitä, kuinka rekonstruoida kyseinen ilmiö teksteistä, joissa siitä puhutaan viittauksenomaisesti siellä täällä. Tutkimuksessani olen väljästi soveltanut sekä saksalaisen että Cambridgen koulukunnan käsitehistorian metodologisia paradigmoja.

Pyrkimykseni ymmärtää politiikan moni-ilmeisyyttä on johtanut minut poliittisen ajattelun ja valistuksen ilmiön rajoille.¹ Sosiaalishistoriassa on pyritty laajentamaan valistuksen käsitystä ja tutkittu valistuksen vaikutusta myös keskiluokkaan. Omassa tutkimuksessani olen paitsi lukenut perinteisiä filosofian tekstejä uudella tavalla ja uudesta näkökulmasta, niin myös politiikan teoriassa usein unohdettuja. ”uusia” lähteitä, kuten lehtiartikkeleita, biografioita, kirjeitä ja pamfletteja: myös nämä lähteet ovat merkittäviä tutkittaessa sitä, miten politiikka voidaan ymmärtää. Toisaalta olen etsinyt poliittista ajattelua ja yhteyksiä politiikan teoriaan mm kielitieteestä ja 1700-luvun antropologiasta sekä matkakirjallisuudesta, kosmopoliittisuudesta ja kosmokseen liittyvistä käsityksistä. Nykykäsittein voisi puhua poliittisen maantieteen varhaisvaiheista. Skotlantilaisen valistuksen tutkimuksessa ”poliittinen antropologia” on nykyään suosittu käsite. Se on tutkijoiden luoma käsite, joka viittaa väljästi ihmismielen filosofiaan skotlantilaisessa valistusajattelussa. Uusin tutkimukseni sivuaakin poliittista antropologiaa erilaisissa filosofisissa konteksteissa. Tutkimuksessani yhdistyy klassinen politiikan teoria, historian tutkimus sekä filosofia. Kuulun vuonna 2009 perustettuun valistustutkimuksen verkostoon, joka toimii osana 1700-luvun tutkimuksen seura. Verkoston tarkoituksena on edistää valistustutkimuksen asemaa Suomessa.

Julkaisuja

The Labyrinth of Politics. A Conceptual Approach to the Modes of the Political in the Scottish Enlightenment, väitöskirja sarjassa Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research, Jyväskylä 2003.

¹ Jyväskyläläisessä valtio-opissa parlamentarismien tutkimus on ollut viime vuosina keskeisessä asemassa. Ajallisesti valistuksen rajoille asettuu omat kommenttini parlamentarismista ja aikalaieskustelusta englantilais-skotlantilaisesta parlamenttiunionista v. 1707 ja sen tulkinnoista nykytutkimuksessa. Unionihan lakkautti itsenäisen parlamentin Skotlannissa ja sen myötä perustettiin Englannin ja Skotlannin yhteinen parlamentti. Tutkimuskirjallisuudessa on väitetty, että Skotlannissa ei olisi ollut parlamentarismia, koska parlamentin suhde hallitsijaan oli erilainen kuin Englannissa ja Skotlannissa oli monia parlamentin kanssa rinnakkaisia, kilpailevia instituutioita, toisaalta on kuitenkin väitetty, että Skotlannin parlamentti lähenei statukseltaan ja käytännöiltään Englannin parlamenttia. Ainakin yhdessä suhteessa Skotlannin parlamentti oli todellinen parlamentti: alkuperäislähteistä löytyvien viittausten perusteella voimme sanoa, että Skotlannin parlamentti oli deliberatiivisen poliittisen puheen areena, ei siis pelkästään julkinen instituutio. Voidaan jopa sanoa, että keskusteltaessa edellä mainitusta parlamenttiunionista parlamentissa käydyt debatit jatkuivat julkaistujen pamflettien levittämänä parlamentin ulkopuolella. Parlamenttia koskevassa teoreettisessa kirjallisuudessa parlamentaarinen puhe ymmärrettiin esimerkiksi omien mielipiteiden julkituomisena rehellisellä ja diskreetillä tavalla, päämääränä julkinen etu tai muu hyöty.

'The Cosmopolitan Experience, Theoretical Histories and the Universal Science of the Scottish Enlightenment' teoksessa *The Northern Lights. Facets of the Enlightenment Culture* (toim. Tatiana Artemyeva, Mikhail Mikeshin, Vesa Oittinen) sarjassa *The Philosophical Age Almanac*, St Petersburg Center for the History of Ideas, St Petersburg – Helsinki 2010, no 36. pp 42-57.

'The Scottish Enlightenment, Statesmanship and Classical Political Theory' teoksessa *Enlightenment and History/ Lumieres et histoire* (toim.) Tristan Coignard, Peggy Davis and Alicia Montoya, Champion, Paris, 2010 pp. 117–133.
'Before the Incorporating Union. "The Parliament" in Scotland and England during 1700–1706' teoksessa *Parliamentary Style of Politics* (toim.). Tapani Turkka & Suvi Soinen, Finnish Political Science Association 2008. pp. 42–58.

MINNA RASKU

Idän ja Lännen rajoilla

Väittelin elokuussa 2007 kreikkalaisen ulkopoliitiikan muutoksesta maan EU – jäsenyyden aikana. Tavoitteena oli selvittää, minne kreikkalaiset sijoittavat maansa maailman geopoliittisella kartalla. Geopolitiikkaan ja narratiiveihin keskittyvä työni ”On the Border of East and West - Greek Geopolitical Narratives” on kokoelma tarinoita, joissa kysymykset identiteetistä, kuulumisesta jonnekin ja rajoista limittyvät mielenkiintoisesti. Tutkimuksen mukaan kreikkalaiset hahmottavat maansa sijaitsevat ennen kaikkea idän ja lännen rajalla.

Post doc – tutkimukseni sijoittuu samoille seuduille, tosin kreikkalaisen tarinan rinnalla kiinnostukseni turkkilaisten geopoliittisten narratiivien suhteen kasvaa koko ajan. Tutkimukseni käsittelee näiden kahden Osmanien valtakunnan raunioilta syntyneen kansallisvaltion nationalistisia syntytarinoita, joista voi hakea selitystä kummankin maan tämän päivän ulkopoliittisille ongelmille. Tutkimus jatkaa osittain väitöskirjassani tutkimaani teemaa historiallisista ja myyttisistä narratiiveista, joiden avulla nykyisyyttä selitetään menneen avulla, tavoitteena kuitenkin muokata tulevaisuutta halutunlaiseksi.

Väitöskirjani valmistuessa ns. länsi oli ”pelastanut” Kreikan jo kolme kertaa. Käytännössä se tarkoitti maan itsenäistymistaistelujen tukemista Osmanien valtakunnasta 1800 -luvulla, Kreikan sisällissotaan puuttumista toisen maailmansodan jälkeen sekä maan hyväksymistä 1981 Euroopan yhteisön jäseneksi sotilasjuntan kukistumisen jälkeen. Sama ilmiö näyttää jatkuvan, sillä keväällä 2010 Euroopan unioni ja Maailmanpankki pelastivat konkurssin partaalla roikkuvat Kreikan valtion. Draamaa ja suuria sanoja ei operaatiosta puuttunut tälläkään kertaa. Tulevaisuus näyttää kuinka onnistunut tämä viimeisin pelastusoperaatio on. Huomionarvoista tässä keskustelussa on idän ja lännen vahva määrittäminen meihin ja muihin. Länsi, mitä tarkoitettaneenkaan, on se joka pelastaa Kreikan, ettei se joutuisi...mihin? Konkurssiin, kommunismiin, kadotukseen vai itään? Tässä diskurssissa itä ja länsi eivät todellakaan ole neutraaleja ilmansuuntia. Määritelmiä idälle ja lännelle on niin monta kuin määrittäjäkin. Tätä on voinut lukea esimerkiksi katkerien kreikkalaisten mielenosoittajien julisteista maan talouden pelastusoperaation aikaan. Kiitoksen sanat ovat olleet pelastetuilla vähissä.

Entäpä sitten Turkki? Kreikan itäinen naapuri on maan perinteinen vihollinen sikäli kuin valloittajalle, jonka alaisuudessa elettiin vuosisatoja ja jonka ikeestä lopulta itsenäistyi, jaksetaan aina kantaa kaunaa. Vaikka nyt elettäisiinkin rauhan vuosia, jotakin sieltä Bysantin kukistumisesta on vieläkin hampaankolossa. Vanhojen muistelemista ei haittaa edes se fakta, että myös Turkki on vain yksi Osmanien imperiumin raunioilta itsenäistynyt valtio. Kreikalle Turkki ja Turkille Kreikka on merkinnyt *toiseutta*, uhkaa ja vihollista

omaa identiteettiä rakennettaessa ja samoja historiallisia tapahtumia on muisteltu omalle kansalle merkittävinä, mutta täysin eritavalla tulkiten.

Toukokuussa 2010 Turkin pääministeri Recep Tayyip Erdogan puhui kuitenkin *uudesta alusta* maiden välisissä suhteissa ja maiden rajalla olevasta Aigeian merestä *rauhan merenä*. Perinteistä ulkopoliittista retoriikkaa, mutta myös pieni liikkahdus vanhoista asetelmista. Mikäli Kyproksen jaosta alkanut loputon kiista maiden välisellä rajalla ratkeaa, kyse on harviaisen onnistuneesta rauhaan pakottamisesta. Kreikan puolustusmenoja on nykyisessä taloustilanteessa pakko leikata ja Turkin pitäisi myös päästä eroon rajakiistasta EU:n jäsenmaan kanssa puhumattakaan siitä, että nykyhallitus käy omaa terrorismin vastaista sotaansa Turkin itäisillä rajaseuduilla johon verrattuna länsirintaman ylläpito on jokseenkin turhaan ajanvietettä.

Yksi mielenkiintoinen piirre kummankin kansallisvaltion tarinoissa on ristiriitainen suhtautuminen Eurooppaan. Menneinä aikoina Turkki ja Kreikka saivat molemmat vaikutteita Länsi-Euroopan uuden ajan ilmiöistä ja suhtautumisesta historiaan. Osmanien valtakunta edusti orientaalista vierautta eurooppalaisille. Eksoottinen ja kiehtova itä houkutteli mm. taiteilijoita kuvaamaan Osmanien valtakuntaa eurooppalaisen puritaanisuuden vastakohtana. Antiikin Kreikassa taas nähtiin olevan menestyneen Euroopan historiallinen alkukoti, jolla ei ainoastaan perusteltu kansan olemassaoloa ja nostatettu kansallista ylpeyttä, vaan se oikeutti myös kansan sijoittamisen kansainväliselle areenalle ja selitti kansan oikeutetun aseman sivistyneessä maailmassa.

Kreikassa ja Turkissa taas eurooppalaisuuden pelättiin uhkaavan maiden alkuperäisiä arvoja ja moraalia eikä tämä pelko ole täysin poistunut vielä nykyisistäkään käsityksistä. Kummassakin maassa on niitä joiden mukaan tietyt moraaliset tarpeet täyttyvät vain uskonnon ja kansallisuuden avulla, eikä niitä voi tuoda lännestä kuten koneita ja tekniikkaa. Turkin ja Kreikan kansojen syntyäikojen nationalismi kantaa näihin päiviin. Erityisesti tiukka määritelmä siitä kuka on oikea turkkilainen, tai kreikkalainen, puhuttaa yhä. Päälinjaa on vedetty uskonnon ja kielen mukaan, ajoittaisia poikkeuksia sallien. Kreikkalainen nationalismi syntyi osana itsenäistymisprosessia, jolla pyrittiin eroon, ja erottautumaan, ”takapajuisesta” ja ”barbaarisesta” Osmanien valtakunnasta. Turkin nationalismi voidaan lukea seurauksena yrityksestä pelastaa uppoavaa laivaa. Turkkilainen eliitti oli motivoitunut säilyttämään valtakunnan olemassaolon ja sikäli nationalismi toimi ainakin aluksi vain välineenä, jolla pyrittiin uudistamaan kilpeä mm. lännestä tulevaa uhkaa vastaan.

Tutkimuksen ajankohtaisuus liittyy myös Turkin EU:n jäsenyyssprosessin kompastuskiviin vähemmistöjen oikeuksista puhuttaessa. Turkin EU –jäsenyydelle on asetettu paljon ehtoja. Jokaista edistysaskelta on kiitelty askeleeksi oikeaan suuntaan, mutta monet turkkilaiset epäilevät, että tavoitteet horisontissa ovat yhtä mahdottomia saavuttaa kuin horisontti yleensäkin. Tuleeko maasta joskus EU:n jäsen herätti keväällä 2010 Istanbulissa skeptistä keskustelua alan turkkilaisten tutkijoiden parissa. Joku epäili, ettei unionia ole enää olemassakaan siinä vaiheessa kun viimeinenkin tavoite täyttyy. Usein toistettu virallinen kanta on kuitenkin se, että ”prosessi

jäsenyyskelpoisuuden saavuttamiseksi on itsessään tärkeä”. Ne, jotka puhuvat Turkin jäsenyyden puolesta pelkäävät kuitenkin, että prosessin pitkittyminen kääntää turkkilaisia lännenvastaisiksi ja ajaa maata yhä enemmän itään. Eikä tässäkään puhuta ilmansuunnista.

EVGENY ROSHCHIN**Conceptual History of International Friendship**

A member of *Centre of Excellence in Political Thought and Conceptual Change*, research team “Political Thought and Conceptual History”, and a member of *Academy of Finland Research Project “The Concept of World Politics”* (Pekka Korhonen)

A member of *International Research School in Conceptual History and Political Thought “CONCEPTA”* (<http://www.concepta-net.org/>)

My research interests are in the fields of political theory, theories of international relations and conceptual histories. More specifically, I am interested in the application of research strategies usually labeled as conceptual histories (particularly those elaborated by Quentin Skinner and Kari Palonen) to the studies of the concepts articulated in the realm of world politics. This includes the studies of the concepts used in diplomatic documents and speeches and the concepts used as polemical tools in theoretical contributions to the studies of world politics (e.g. “sovereignty”, “friendship”, “society”). Hence, I am mainly interested in studying the rhetorical aspects in the formation of concepts and their application as a means of justification for various political projects. My recent research activities include studies of the concepts in the British, American and Russian diplomacy and political debates.

In November 2009 I defended my doctoral dissertation “Friendship in International Relations: A History of the Concept” (Supervisor: Kari Palonen; Opponent: Jens Bartelson)

In my dissertation I examined the history of the concept of friendship as applied to the relations among political units. I did not attempt to praise friendship as an ideal of international good life, which all members of international community should promote. Instead I offered an account of how modern political thought acquired and further reified a normatively informed concept of international friendship and what stakes it involved. I argued that the distinction between the concepts of international and interpersonal friendship became blurred, thereby clearing the space for ethical assessments of international conduct, in the course of the early modern discussions of the nature of men, state of nature and constitution of the state as well as in the tacit adaptations to certain ideas of political order. In my study of the early modern sources I drew on Quentin Skinner’s approach to the history of concepts. The sources analyzed in this study included the early modern treatises on politics, the law of nations and nature, the ancient and early modern history. Also I studied a number of the British (15-19 cc.) and American (18-19 cc.) treaties with European and non-European political actors.

In addition to the familiar ‘normative’ concept of friendship (usually elaborated on the basis of propositions found in Aristotle and Cicero among others), the research of the above-mentioned sources revealed another concept of friendship as a voluntary contracted relationship with specified and binding terms. This ‘second’ concept of friendship was used in Antiquity and the Middle Ages to describe and classify ‘friendship compacts’, to set up and legitimize political and legal orders, with specific stipulations on commercial and military duties and more general articulation of the issues relating to the equality or inequality of the parties. In the period of transition to the Westphalian system of international relations, the 17th and 18th century debates on the state of nature and the constitution of the commonwealth valorized the concept of friendship as an ethical relationship. They presented it as a dictate of nature and an inherent part of human sociality and, consequently, marginalized the voluntary and contracted concept of friendship. By highlighting these changes in political and theoretical perspectives I demonstrated how friendship understood as a particular politico-legal instrument used to establish and maintain specific political relations was replaced in the politico-juridical literature with a concept of friendship as a desired normative ideal for the invented modern system of international relations.

My analysis of the use of friendship in relations with non-European peoples in the 17th-19th centuries demonstrates that, despite the prevailing normative understandings of friendship in political theory, the concept remains one of the key tools for constructing politico-legal orders, which are not necessarily based on the principles of sovereign equality. Such political instruments as international treaties preserved a voluntary, context-specific, and contractual concept of friendship. Its range of reference in this textual domain displays similarities with the range available in pre-modern and early-modern literature on legal and political relations.

The discovery of the alternative and often overlooked, past and present concepts of friendship highlights the stakes of the affirmation of international friendship as a perennial value and communitarian ideal. Namely, such affirmation leaves unaccounted a contingent and rhetorical use of the concept for the promotion of particular projects in diverse political situations. Moreover, the prevailing acceptance of the idealist and normative concept of international friendship might simultaneously involve the acceptance of political perspectives and values, which are peculiar to the early modern polemics and therefore are not of our own making.

Currently, I continue research on this topic with the aim to develop the existing manuscript into a book. More specifically, I focus more closely on the implications that the debates on human sociality in the tradition of natural law thinking could have for the transformation of the concept of friendship. This requires more detailed reading of such authors as A.Gentili, H.Grotius, S. Pufendorf, Ch. Wolff, E. Vattel and their intellectual contexts. In the process of such reading I shall attempt to assess how contingent is the use of the concept of friendship on the relations of their doctrines to Roman law, scholasticism and skepticism, the understanding of humanity and the ways to maintain

international peace, and finally on the changes in the prevailing methods in the traditions of thinking about law of nature and nations.

Apart from developing a book project, I am applying the tenets of my approach and the findings of my study to other concepts describing international "sociality" and "solidarity". Namely, I am developing a project on the application of the concept of society to the realm of international relations. "International society" is a main concept for the English school thinking about international politics as well as a basic concept of diplomatic parlance. So far there is not much reflection on the application of the term "society" to international realm. However, there are important conceptual transformations that need to be explicated in order to understand better the emergence of society as a theoretical construct, which can be used to describe different stages of the relations between states. One such transformation is related to the use of the term "societas" (as constituting a part of the ancient and medieval conceptual couple "societas et amicitia") designating an alliance created for specific purposes and its change to "society" designating natural international unity and commonality, which can be extended to the whole world.

JYRKI RUOHOMÄKI

Runoutta ja konflikteja

Valmistuin maisteriksi vuonna 2002. Pro graduni käsitteli poliittista runoutta, tarkemmin sanottuna vallankumouksen käsitettä neuvostorunoilija Vladimir Majakovskin tuotannossa. Vielä maisteriksi valmistuessani jatko-opinnot eivät kuuluneet suunnitelmiini ja työskentelin jonkin aikaa poliittisessa puolueessa. Palasin kuitenkin varsin nopeasti yliopistolle ja aloitin väitöskirjani laatimisen vuonna 2004. Väitöskirjassani halusin tutkia Pohjois-Irlannin konfliktia. Olin kiinnostunut kyseisen alueen politiikasta Erasmus-vaihdossa Belfastissa 2001. Kiinnostukseni aiheeseen heräsi, sillä Pohjois-Irlannin kysymys osoittautui paikanpäällä paljon monisäikeisemmältä kuin Suomesta käsin oli näyttänyt. Väitöskirjani jäsenyksi vähitellen käsittelemään Pohjois-Irlannin unionismiin kallellaan olevia tutkijoita ja sitä, miten nämä tutkijat käyttivät tutkijan eetostaan hyväksi poliittisessa argumentaatiossaan. Väittelin tästä teemasta syksyllä 2008.

Pohjois-Irlannin unionismi ja irlantilainen nationalismi politisoivat helposti lähes kaikki Pohjois-Irlannissa käytävät keskustelut. Siitä huolimatta usein oletetaan, että Pohjois-Irlannin politiikantutkimus on, tai että sen tulisi olla, näistä konflikteista riippumatonta. Väitöskirjassani kuitenkin esitin, että tutkijan poliittinen sitoutuminen voidaan nähdä samanlaisena perspektiivivalintana kuin tutkimuksen metodin tai materiaalin valitan, eikä sitä ole välttämättä tarpeen ylettömästi moralisoida. Jossain tilanteessa poliittista kannanottoa ei pysty pakenemaan tutkimuksessakaan. Tärkeää kuitenkin on, että tällaiset sitoumuksen tuodaan reilun pelin hengessä esiin. Väitöskirjassani käsitelin lisäksi myös sitä, miten politiikan teoriaa voidaan käyttää päivänpolitiikan argumenttien rakennusaineena, ikään kuin palauttaen poliittisuuden, joka politiikan teorian taustalta joskus tavataan unohtaa.

Siirtymä gradun ja väitöskirjan välillä oli suuri, mutta kiinnostus kirjallisuuteen on kulkenut mukana, sillä olen ohessa tutkinut myös poliittisen ilmentymistä pohjoisirlantilaisessa kirjallisuudessa.

Väitöskirjatyön loppuvaiheessa aloin kiinnittämään huomiota Pohjois-Irlannissa tapahtuvaan käsitepolitikointiin, eli siihen miten rauhanprosessiin liittyviä avainkäsitteitä pyrittiin jatkuvasti määrittelemään ja uudelleen määrittelemään poliittisten päämäärien mukaan. Esimerkiksi rauhanprosessi-termi itsessään ei sopinut unionisteille, koska se viittasi liikkeeseen paikasta toiseen. Unionistien ideologia, jos sellaisesta voidaan puhua, taas painotti pysyvyyttä ja muutoksen estämistä kaikin tavoin. Välillä politisoinnin kohteeksi päätyivät konfliktiin ulkoapäin tuotetut käsitteen, joiden avulla pyrittiin konfliktin ratkaisemiseen ja yhteisen polityn tuottamiseen. Ilmiö vaikutti kiinnostavalta ja tulevassa tutkimuksessani olen päättänyt paneutua siihen tarkemmin.

Rauhanprosessissa tietyt käsitteet muodostuvat hegemonisiksi, luoden tilanteen jossa kamppailu näiden käsitteiden herruudesta alkaa. Näitä hegemonisia käsitteitä luodaan ja tarvitaan rakentamaan ja kuljettamaan keskustelua, jotka ovat avainasemassa tietyissä tilanteissa eri poliittisissa konflikteissa. Nämä käsitteet voivat liittyä esimerkiksi vähemmistöjen oikeuksiin tai valtiolliseen suvereniteettiin. Näitä käsitteitä voi myös siirtyä konfliktiin globaaleista debateista ja niitä voidaan tuoda ulkoapäin kolmansien osapuolien toimesta. Usein näillä käsitteillä on historialliset juurensa esimerkiksi ihmisoikeuksien julistuksen kaltaisissa dokumenteissa.

Tutkimuksessani analysoin konfliktin osapuolten ja konfliktin välittäjien muodostamaa kommunikatiivista suhdetta ja tässä suhteessa käytettyä retoriikkaa. Tulen tarkastelemaan tiettyjen avainkäsitteiden ympärille syntyvää käsitteellistä kilvoittelua, tulkiten tämän kilvoittelun sarjaksi siirtoja poliittisessa argumentaatiossa.

John Bruton määrittelee teoksessaan *Conflict Resolution: Its language and processes* konfliktin seuraavasti: Konflikti ”on kilvoittelevien etujen välinen kiista, joka tulee todennäköisesti vaatimaan kolmannen osapuolen välitystä”. Bruton jatkaa: ”Kuten voimme nähdä, jokaisen konfliktin perusta on kielessä, jonka kautta erimielisyydet, kiistat ja viime kädessä konfliktit tullaan käymään”. Tarja Väyrysen mukaan konfliktit syntyvät ristiriitaisista intresseistä, merkityksien hallinnasta ja jaettujen realiteettien romahduksesta. Kuten huomaamme, lingvistinen elementti on voimakkaasti läsnä rauhan- ja konfliktintutkimuksessa. Onkin yllättävää, miten vähän painoa kielellisille manöövereille tai retoriikalle on tutkimusaiheen piirissä annettu, vaikka vaikuttaisi siltä, että tällainen tutkimustapa voi antaa suurta lisäarvoa sekä konfliktitilanteiden akateemiselle tutkimukselle että käytännön konfliktinratkaisutyölle.

Usein rauhan- ja konfliktintutkimuksessa kieli pelkistetään esimerkiksi etnisyyden yhdeksi ilmentäjäksi, eikä tunnusteta kielellisten manöövereiden merkitystä sosiaalisen todellisuuden ja konfliktin luojana, ei pelkästään niiden heijastajana. Rauhan- ja konfliktintutkimus onkin alikäsitellyt identiteetin, suvereniteetin tai tunnustuksen kaltaisten termien retorista ja politologista merkitystä. Edellä mainitut käsitteet ovat konflikteissa jatkuvasti useiden keskenään kamppailevien kiisto- ja määrittely -yritysten kohteena.

Myös sosiolingvistiikan tai lingvistisen konfliktintutkimuksen piirissä on politologisessa mielessä epäonnistuttu. Edellä mainituille tutkimussuunnille on tyypillistä pidättäytyä tietyn käsitteen ei-poliittisessa sanakirjamerkityksessä, olettaen, että konfliktin osapuolet automaattisesti jakaisivat ulkoapäin annetun merkityksen, vaikka kieltäytyisivät yhteisymmärryksestä kaikessa muussa.

Sosiologisissa tutkimuksissa, kuten niin sanotussa rauhansosiologiassa, etsitään usein selitystä siihen, miten identiteetti tai itseymmärrys reflektoituu ja rakentuu kielen kautta, mutta jätetään huomiotta kielenkäytön retorinen mahdollisuus. Myös kansainvälisten suhteiden tutkimuksen piirissä esiintyvät

lingvistisen näkökulman huomioon ottavat teoriarakennelmat, kuten moderni systeemiteoria, jättävät lingvistisen perspektiivin politologisesti vaillinaiseksi. Vaikka maailmanyhteisön nähdään rakentuvan kommunikaation varaan, tätä kommunikaatiota ei juurikaan analysoida ja selitysvoinan painopiste on materiaalistien seikkojen ja sosiaalisten systeemien merkityksissä. Samat ongelmat voidaan nähdä myös erilaisissa rauhanpsykologian sovelluksissa.

Retorinen kamppailu metaforisen neuvottelupöydän ympärillä vaikuttaakin kovasti alitutkitulta alueelta, siitä huolimatta, että tutkimuskohde sijaitsee useiden eri tieteenalojen rajapinnalla. Voidaan myös hyvin olettaa, että konfliktin osapuolet käyttävät kielen tarjoamia mahdollisuuksia omien tavoitteidensa edistämiseen, pyrkien määrittämään rauhanprosessien ydinkäsitteitä omien intressiensä mukaisesti.

Vaikeista asioista sopimisen ongelmia kiertääkseen rauhanvälittäjät luovat usein tarkoituksellisen käsitteellisen hämäryyden, joka mahdollistaa vaikeiden käsitteiden tulkitsemisen keskenään ristiriitaisilla tavoilla, jotta konfliktin osapuolet saataisiin sovitettua yhteisen kielen ääreen. Ristiriitaisten merkitysten luomisella pyritään välttämään neuvottelijoiden taustajoukkojen aiheuttama paine. Käytäntö johtaa tilanteeseen, jossa avainkäsitteet joutuvat välittömästi kiistojen ja uudelleen määrittelyjen kierteeseen, missä keskenään kamppailevia määrittely-yrityksiä syntyy jatkuvasti. Käsitteelliset kamppailut ovatkin eräänlainen konfliktinratkaisun institutionalisoitu osa.

Käsitteellisiä innovaatioita etsitään usein käytännön konfliktiratkaisuissa. Tämä johtuu osaltaan siitä, että rauhan- ja konfliktintutkimus tieteenä ja konfliktiratkaisu käytännön toimintana ymmärtävät konfliktin ilmiönä, jota ei voi ratkaista yksinkertaisella kompromissilla, vaan ratkaisu vaatii deliberatiivista, innovatiivista ja luovaa ajattelua. Pyrkimys käsitteellisiin innovaatioihin jakaa esimerkiksi Anthony Giddensin ajatuksen siitä, että poliittinen yhteisö edellyttää käsitteellistä yhteisöä. Tätä ajatusta seurattessaan kolmas osapuoli pyrkii konfliktiratkaisussa kaikkien konfliktin osapuolten hyväksymiin käsitteellisiin innovaatioihin, pyrkien välttämään huonoista käsitevalinnoista syntyviä tasa-arvon rikkovia valta-asemia. Konfliktien erittäin kontingentista luonteesta johtuen tällaisten asemien ja asetelmien syntymistä ei kuitenkaan voida välttää ja kamppailu käsitteiden hallinnasta on usein väistämätöntä.

Poimintoja

"Kolmastoista Apostoli: Vladimir Majakovski ja runouden politiikka". 2003. Teoksessa Jari Peltola (toim.), *Vai pelkkää retoriikkaa* 8. Jyväskylä: University of Jyväskylä. s. 125–144.

"Could Do Better" Academic Interventions in Northern Ireland Unionism. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research (344). Jyväskylä: University of Jyväskylä. 2008.

"Parity of Esteem: Pohjois-Irlannin rauhanprosessi käsittekkamppailun kautta nähtynä". *Kosmopolis* 39:1 (2009). Tampere: Suomen rauhantutkimusyhdistys r.y. s. 29-51.

LAURI SIISIÄINEN

Äänen, kuulemisen ja kuuntelemisen politiikka

Kysymys *aistien ja aistihavainnon* eri muotojen poliittisesta merkityksestä on ollut keskeisessä asemassa länsimaisen poliittisen ajattelun historiassa antiikin Kreikasta aina nykyaikaan saakka. Erityisen merkillepantavaa on, että 1900-luvun poliittisessa teoriassa ja poliittisessa filosofiassa (toki myös huomattavasti aiemmin) kiinnostus aisteihin on usein johtanut tiettyyn dikotomiaan. Siinä näkemistä, ”silmää” ja katsetta luonnehditaan yhteen kietoutuneen *tiedon ja vallan* aistimellisena alkuperänä (objektivoivana ja etäisenä), kun taas kuulo ja ”korva” määritetään affektiivisena, osallistuvana, ”osallistavana” sekä ajallisena, ja tästä johtuen tiedon ja vallan ulkopuolelle suljettuna.

Oman variaationsa tästä asetelmasta ovat esittäneet lukuisat, profiilinsa suhteen toisistaan poikkeavat ja eri perinteitä (fenomenologia, eksistentialismi, marxismi, jälki-strukturalismi) edustavat ajattelijat. Tähänastisessa tutkimuksessani olen lähestynyt juuri tätä käsitteellistä asetelmaa eri perspektiiveistä. Ennen kaikkea olen kuitenkin etsinyt tapoja sen purkamiseen ja kyseenalaistamiseen erityisesti mannermaisen poliittisen ajattelun kriittisen tulkinnan kautta (mainittakoon tässä ainakin Friedrich Nietzsche, Martin Heidegger, Michel Foucault, Jacques Derrida sekä Jean-Luc Nancy).

Väitöskirjassani tämä purkaminen tapahtuu Michel Foucault’n ajattelun uudelleentulkinnan kautta. Yleisesti Foucault tunnetaan erityisesti vallankäytön ja hallitsemisen muotoja tarkastelevista analyyseista, joiden historialliset ja kulttuuriset kontekstit ulottuvat juutalais-kristillisen teologian perinteestä ja antiikin Kreikan filosofiasta aina toisen maailmansodan jälkeiseen uusliberalismiin. Näkökulma, josta olen pyrkinyt Foucault’n ajattelua lähestymään, on juuri aistien politiikka ja – poliittisuus.

Eräs läpi Foucault’n ajattelun vaiheiden, teemojen ja kontekstien kulkeva juonne on näköhavainnon ja katseen poliittisen merkityksen korostaminen erityisesti osana vallankäyttöä, mutta toisaalta myös vastarintaa. Tunnetuimpia tässä suhteessa lienevät kliinis-lääketieteellistä katsetta ja *panoptista* tarkkailua koskevat analyysit. Toisaalta, juuri aistien poliittisuuden näkökulmasta Foucault’n ajattelua on myös arvosteltu kahdestakin eri syystä: yhtäältä, Foucault’n käsitystä ”silmästä” ja ”visuaalisesta” on syytetty reduktiivisuudesta ja historiattomuudesta; ja toisaalta, Foucault’a on kritisoitu yhtä lailla reduktiivisesta ja epähistoriallisesta muiden aistien ja muiden havaintomuotojen, ennen kaikkea *auditoris-sonorisen* (kuulon, kuuntelemisen ja äänen) roolin sivuuttamisesta kyseenalaisin perustein, jopa silloin kun Foucault’n

itsensä käyttämä lähdemateriaali antaisi aihetta juuri päinvastaisiin johtopäätöksiin. Foucault'a on pidetty "visualistina", jonka ajattelu ei tarjoa juurikaan lähtökohtia kuulon ja äänen tai musiikin poliittisuuden ymmärtämiseen.

Tämä kritiikki, sen esiin nostamat kysymykset ja sen oikeutuksen arviointi, ovat keskeisessä asemassa myös väitöskirjassani. Kiistämättä Foucault'n tuotannosta (kenties varsinkin sen yleisimmin luetuimmista ja laajimmin tunnetuista osista) voidaan löytää perusteita edellä esitetylle käsitykselle. Olen kuitenkin pyrkinyt kyseenalaistamaan mainitun Foucault'n ajattelusta luodun kuvan kattavuuden ja aukottomuuden. Erityisesti Foucault'n *Collège de France*ssa pitämät luennot, sekä hänen monet vähäisemmälle huomiolle jääneet tekstinsä (esseet, esitelmät, keskustelut ja haastattelut) luovat toisenlaisen kuvan Foucault'sta ajattelijana, jolle kuulo, kuunteleminen ja ääni olivat tärkeä poliittinen kysymys. Ensiksi, tavoitteena on ollut osoittaa, kuinka auditoris-sonorinen ja sen poliittisuus, tarkemmin sanottuna sen *kiistanalaisuus* (vallan ja vastarinnan välissä) on teema, jota Foucault eksplisiittisesti tarkasteli ja jota hän piti tärkeänä intellektuaalihistoriansa eri vaiheissa. Toiseksi, olen halunnut tuoda esiin Foucault'n ajattelusta löytyviä, mutta "käyttämättä jääneitä" mahdollisuuksia kuulon, kuuntelemisen ja äänen poliittisen teorian kehittämiseen. Näissä kohdin olen myös tutkinut, kuinka näitä mahdollisuuksia voitaisiin eksplisiittisesti kehitellä kohti *auditoris-sonorisen poliittista genealogiaa*.

Foucault tarkasteli kuulon, kuuntelemisen ja äänen poliittista merkitystä jo 1960-luvulla lääketieteellisen tiedon arkeologiaa ja medikalisaatiota käsittelevissä tutkimuksissaan. Seurattaessa Foucault'n ajattelun historiaa eteenpäin, "ääni" ja "korva" esiintyvät myös 1970-luvun kurinpidon genealogioissa, sekä 1970-luvun lopun *hallinnoimisen* analyyseissa. Edelleen, teema tulee esiin 1980-luvun alussa Foucault'n kehitellessä *itsestä-huolehtimisen, olemassaolon estetiikan, askeesin* ja *minä-tekniikoiden* ideoita. Musiikin merkitys puolestaan on kiistaton Foucault'n ja säveltäjä-kapellimestari Pierre Boulez'n välisissä keskusteluissa.

Vielä viimeisissä luennoissaan Foucault nostaa esiin äänen ja kuulemisen, nyt totuuden puhumisen (*parrësia*), mutta myös *totuuden äänen, totuuden melun*, ja *totuuden huudon* osoittamaan niiden olennaisen poliittisen merkityksen, niiden kiistanalaisuuden, ehkäpä eksplisiittisemmin kuin koskaan aiemmin. Kaiken kaikkiaan, Foucault näyttäytyy ajattelijana, jolle kuuloon, kuuntelemiseen ja ääneen kytkeytyvät strategiat, taidot, tekniikat ja teknologiat; muodot ja rajoitukset, sekä niitä koskevat kiistat ja konfliktit ovat keskeisessä asemassa *kamppailuissa*, joissa kysymys on ruumiiden, elämän ja subjektiviteetin hallinnasta.

Myös väitöksen jälkeinen tutkimukseni käsittelee aistien – erityisesti kuulon, kuulemisen, kuuntelemisen ja äänen – poliittisuutta. Tutkimuksen viitekehys, kenties myös näkökulma, on kuitenkin uusi. Seuraavassa esittelen lyhyesti yhtä mahdollista etenemissuuntaa. Lähtökohtana on

huomio siitä, että viimeaikaisessa *deliberatiivista demokratiaa* käsittelevässä keskustelussa (esim. Seyla Benhabib, Jürgen Habermas, Jonh S. Dryzek ja Ingeborg Maus) on sivuutettu kysymys aistien poliittisesta merkityksestä: toisin sanoen kysymys aistimellisesti, aistien välityksellä syntyvistä *yhteen kokoontumisen*, kommunikaation ja vuorovaikutuksen muodoista.

Nähdäkseni edellä mainituilla on kuitenkin tärkeä asemansa erityisesti *kansalaisuuden ja julkisen sfäärin* muodostumisessa. Tätä taustaa vasten nousevat tavoitteet ovat: a) Nykyisten deliberatiivisen demokratian teorioiden kriittinen tarkastelu keskittyen erityisesti aistien poliittisen roolin sivuuttamiseen; b) niiden ongelmien, *ulossulkemisten ja hierarkioiden* esiintuominen, jotka ovat seurausta aistien sivuuttamisesta; c) edellisestä poikkeavan demokraattisen kansalaisuuden ja julkisen sfäärin käsitteitä koskevan tulkinnan esittäminen, jossa aistien ymmärtämisellä on ohittamaton merkitys. Erityistavoitteena on kehittää teoriaa "*toisen kuuntelemisesta*" demokraattisena käsitteenä, jota voitaisiin soveltaa myös (laajasti ottaen) empiiriseen kansalaisuuden ja julkisten sfäärien tutkimukseen sekä kansallisvaltiossa että kansainvälisellä tasolla. Tässä yhteydessä käsitellään ennen kaikkea ranskalaista, dekonstruktiiivisesti suuntautunutta nykyteoriaa (Jacques Derrida, Marie-Louise Mallet, Jean-Luc Nancy ja Peter Szendy), jossa korostetaan demokratian, kuuntelemisen ja *vieraanvaraisuuden* käsitteellisiä yhteyksiä.

SUVI SOININEN**Contradictory and Complementary Theories of Politics in Britain**

Oakeshott, Michael. In a nutshell, the name of this British political philosopher is also a description of my research regarding the period between the years 1996 and 2005. In 1996, I read Oakeshott's notoriously difficult, but rewarding main book *On Human Conduct* (first published in 1975) and got badly stuck into reading Oakeshott's whole production. By now, this work has resulted one Master's thesis (*Michael Oakeshott through a post-modern looking-glass*, 1998), a Ph.D thesis (2003) and a later revised book *From a 'Necessary Evil' to an Art of Contingency. Michael Oakeshott's Conception of Political Activity* (Imprint Academic, 2005), and several articles around this topic. Even today, Oakeshott remains a somewhat enigmatic figure to me. He provokes thought even with his unconventional private life, but even more so with his elegant essays and books which require many rounds of reading if one wishes to reach even some/most of their nuances. So, I will most probably occasionally return to reading his books and writing of him as long as I just can.

Last years, however, I have expanded my reading more widely to other British political theory than only examining Oakeshott in his contexts. My last project was meant to produce a book called *Two Styles of Politics. Parliament in British Political Theory between the 1920's and 1970's*. Although I have now revised my research plan into more reasonable (and interesting) limits, the basic idea still serves as a useful tool when analysing texts from a bit different angle.

That is, by the concept of style I am simply referring to a *way of understanding politics*, not, for example, to an inescapable incompatibility *between* action and style. *Conversational politics*, for example, does not refer to the political conduct and manner of a "stylist" lacking content. F.R. Ankersmit's distinction between the concepts of content or subject and style in political thought serves as one of my theoretical starting-points, even in the now on-going book project. He draws a distinction between those political theorists who see political reality as separate from the political agents themselves, a view often expressed in a rather hypostatized form, such as Marx's class struggle or Hegel's Reason or History. Some, like de Tocqueville and Machiavelli, do not identify themselves with anything or anybody, but focus instead on the interaction between political agents as opposed to the agents (or their agendas) themselves (ibid., p. 134). The difference between these two paradigms is that the *focus* of the former is on political content, whereas the latter concentrates on the style(s) of interaction. In the proposed study I will discuss and utilise Ankersmit's division, although my use of the concept of style does differ some from his. Kari Palonen's notion of "the parliamentary style of politics" was also useful. By parliamentary style, Palonen is referring to Macaulay's and Bagehot's way of understanding parliamentarism as "government by speaking" and "government by discussion". Although the parliamentary style of politics fairly corresponds to politics of conversation, the difference lies in Palonen's greater emphasis on (the theory of) rhetoric and parliamentary discussion as constituted by the opportunity to argue *in utramque partem*. While the metaphor of conversation and the conversational style of politics clearly include this aspect, the emphasis is on keeping the rules and procedures ('traditions') as the central focus in the understanding of political

activity. A contrary and complementary style for a conversational/procedural style of politics is, at least in British theory, a result-oriented/action-based politics which sometimes coheres with different kinds of collectivist visions.

My current work and book project, however, goes with a title *Contradictory and Complementary Theories of Politics in 1930 -1970s* Britain. I still keep in mind my original (three-year old) idea of focusing on *conversational* and *result-oriented* styles of thinking about political activity, but the main focus now is not only reading texts through some known “isms” and their complex relationships to each other, but really considering what may lie behind these ideas and categorisations in general. I particularly take on account the relationship between various authors life spans and the visible differences, some similarities and changes in their writing of politics. I remain convinced that there are numerous interesting debates within the 1930 – 1970s British political theory which warrant reappraisal.

The theorists I have chosen to focus on have rarely been dealt in with one single work, although I see them as dealing with the same topics and continuing the discussion on political theory (or philosophy) from their own respective view points. In short, the selected authors – Ernest Barker, Bernard Crick, Ivor Jennings, Harold J. Laski, Oswald Mosley, Michael Oakeshott, George Orwell, Enoch Powell and Bertrand Russell – all participate in the discussion which I see in the ‘final game’ as warnings and instructions for future readers and political actors. This is not perhaps the most common way to interpret, e.g. the work of Oakeshott.

In my book I will stay mainly in limits of these authors’ main works, but also take on account their earlier (and later) work, biographical information and contexts of discussion. For example, their religious views now are much more central to my study than I earlier used to assume.

As to my methodology, I consider myself as an anti-methodologist in the Oakeshottian sense. So my primary tools continue to be books, thinking and writing without any too tight precepts of how to tackle with my material. I have a leading idea and that seems to be enough at least at this point of my research process. As such, I have found this “method” best-suited for me this far. Some tendencies of ‘radicalisation’ have yet recently been visible in my work, so I wish to end here by quoting Orwell as I do not find any better way putting it:

Looking back through the last page or two, I see that I have made it appear as though my motives in writing were wholly public-spirited. I don't want to leave that as the final impression. All writers are vain, selfish, and lazy, and at the very bottom of their motives there lies a mystery. Writing a book is a horrible, exhausting struggle, like a long bout of some painful illness. One would never undertake such a thing if one were not driven on by some demon whom one can neither resist nor understand. For all one knows that demon is simply the same instinct that makes a baby squall for attention. And yet it is also true that one can write nothing readable unless one constantly struggles to efface one's own personality. Good prose is like a windowpane. I cannot say with certainty which of my motives are the strongest, but I know which of them deserve to be followed. And looking back through my work, I see that it is invariably where I lacked a political purpose that I wrote lifeless books and was betrayed into

purple passages, sentences without meaning, decorative adjectives and humbug generally.

Orwell, 'Why I Write', 1946 http://orwell.ru/library/essays/wiw/english/e_wiw

TAPANI TURKKA

Ei-valtiolliset kontekstit ja poliittinen konstitutionalisoituminen

1.

Tämän esityksen otsikkoon sisältyy kaksi huomattavaa teoreettista ja käytännöllistä merkitystä omaavaa käsitettä. 'Ei-valtiollisilla konteksteilla' viitataan yleensä Euroopan unioniin, Maailman kauppajärjestöön ja Yhdistyneisiin kansakuntiin. Se kattaa kuitenkin huomattavasti laajemman suhdekokonaisuuden, sillä se sisältää myös ihmisten väliset horisontaaliset suhteet. 'Poliittinen konstitutionalisoituminen' tarkoittaa puolestaan prosessia, jossa jokin suhde tai suhdekokonaisuus saa konstitutionaalisen statuksen.

Mainitut käsitteet liitetään tänä päivänä läheisesti toisiinsa, mikä ilmenee eritoten siinä, että valtion ohella myös ei-valtiolliset kontekstit nähdään poliittisen konstitutionalisoitumisen mahdollisiksi tapahtumapaikoiksi. Poliittisen konstitutionalisoitumisen ala on siten varsin laaja. Tämän seikan havainnollistus on se laajalti tunnettu toteamus, että myös golfklubilla voi olla konstituutio.

Poliittisen konstitutionalisoitumisen alan laaja-alaisuus sisältää tärkeän näkökohdan, sillä se merkitsee hyvästijättöä modernille aikakaudelle. Modernin puitteissa vain valtiolla saattoi olla konstituutio. Poliittinen konstitutionalisoituminen oli mahdollista vain valtiossa.

2.

Ei-valtiollisten kontekstien poliittista konstitutionalisoitumista on tutkittu erityisesti EU:n yhteydessä. Siksi ei ole yllättävää, että siitä on muodostunut poliittisen konstitutionalisoitumisen paradigmaattinen ei-valtiollinen tapaus. EU:n tutkimuksessa ovat täsmentyneet ne ongelmat, joihin ei-valtiollisten kontekstien poliittisen konstitutionalisoitumisen tutkimuksessa haetaan vastausta. Niistä merkittävimpiä ovat kysymykset poliittisen konstitutionalisoitumisen mahdollisuudesta, legitimitetistä ja toteuttamistavasta.

Näihin kysymyksiin on haettu vastausta monista näkökulmista. Niitä on kuitenkin yhdistänyt kysymys siitä, ovatko mm. konstituution ja konstitutionalimin tarkoittamat valtiolliset instituutiot siirrettävissä Euroopan unioniin. Näin ongelma EU:n poliittisesta konstitutionalisoitumisesta on muuntunut käytännössä kysymykseksi EU:n valtio-kehityksen mahdollisuudesta, legitimitetistä ja toteuttamistavasta.

Kysymyksiin esitetyt vastaukset jakautuvat kolmeen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän vastauksille on ominaista EU:n valtio-kehityksen mahdollisuuden ja legitimitetin kiistäminen. Vain valtiolla voi olla konstituutio. Konstitutionaaliset periaatteet toteutuvat vain siinä. Kun EU:n poliittinen konstitutionalisoituminen merkitsisi uuden valtion muodostamista, edellyttäisi se EU:n jäsenvaltioilta sitä,

että ne luopuisivat valtiollisuutensa perustavasta tunnusmerkistä, suvereniteetista. Tämä on nähty mahdottomuudeksi. Puheena olevat vastaukset rakentuvat modernin valtion jatkuvuuden ajatukselle. Vastaavasti ajatellaan, että EU on, ja sen tulee olla, jotain muuta kuin valtio.

Toisen ryhmän muodostavat vastaukset ovat yhtä suoraviivaisia ja ehdottomia. Lähtökohtana on nyt kuitenkin ajatus siitä, että EU:n poliittiselle konstitutionalisoitumiselle ei ole estettä. EU:n valtiokehitys on mahdollista ja legitiimiä, ja sen tulee tapahtua liittovaltion rakentamisena.

Näkemyksen perustelut ovat useimmiten hyvin käytännöllisiä. Pelkistään sanottuna: EU:n liittovaltiokehitys on välttämätön seuraus talouden, sosiaalisen, kulttuurin ja kasvavassa määrin myös politiikan globalisoitumisesta. EU:n liittovaltio-kehitys on siten kaksinainen ilmiö. Se on osa syvenevää eurooppalaista integraatiota ja EU:n tasoinen vastaus globaalin kehityksen haasteisiin.

Kolmanneksi on esitetty näkemyksiä, jotka merkitsevät yritystä sovittaa yhteen valtio ja ihmisoikeuksien tarkoittama varsinaisesti vasta tälle ajalle ominainen konstitutionalismi. Ihmisoikeuksissa on nyt kysymys Euroopan ihmisoikeussopimuksen tarkoittamista ihmisoikeuksista.

Se seikka, että kysymys on 'tälle ajalle ominaisen konstitutionalisin ja valtion yhteensovittamisesta, osoittaa kuinka EU:n valtio-kehityksessä on jo edetty pitkälle. Modernin konstitutionalisin periaatteiden tarkoittamat vallankäytön järjestelyongelmat ovat yhä ajankohtaisia EU:ssa. Ajankohtaisiin ja nähtävissä oleviin ongelmiin suuntautuvan tutkimuksen varsinaiseksi konstitutionaaliseksi ongelmaksi on kuitenkin muodostunut 'tälle ajalle ominainen konstitutionalismi'. Ajankohtaisin ongelma on ihmisoikeuksien ja EU:ssa jo tapahtuneen ja vastaisen valtio-kehityksen yhteensovittaminen. Tämä tilanne tunnustettiin viimeistään 1980- ja 1990-luvun taitteessa.

Puheena olevat tutkimukset ovat tuoneet esille huomattavassa määrin uusia ongelmia ja näköaloja. Yhdessä suhteessa niissä on kuitenkin kysymys perinteisistä näkemyksistä. Myös niissä valtio tulee esille poliittisen vallan ainoana muotona. Poliittinen vallankäyttö tapahtuu valtion toimesta tai suhteessa siihen.

Tässä katsannossa on ymmärrettävää, mistä valtion ja ihmisoikeuksien yhteensovittamisessa on ollut kysymys myös EU:n kontekstissa: ihmisoikeuksien ja valtion suhteen määrittämisestä. Yhtäältä on myönnetty, että ihmisoikeudet rajaavat poliittisen vallan käyttöä valtiossa ja ei-valtiollisissa konteksteissa. Toisaalta se seikka, missä määrin näin on, on ollut avoin kysymys, yhteensovittamisen ongelma. Siihen esitetyt vastaukset ovat hyvin merkittäviä myös modernin konstitutionalisin valossa. Kuten todettu, ne pätevät myös Euroopan unioniin nähden.

3.

Nyt esillä olevassa tutkimushankkeessa hyödynnetään jo tehtyä tutkimusta poliittisesta konstitutionalisoitumisesta ei-valtiollisissa konteksteissa. Myös tässä tutkimushankkeessa huomion keskipisteessä on EU, sillä sitä käytetään tutkimuksen aineistona.

Tutkimushankkeessa kuitenkin poiketaan jo tehdystä tutkimuksesta. Tutkimuksessa ajatellaan, että valtio on historiallisesti keskeisin mutta ei kuitenkaan ainoa poliittisen vallan toteutumispaiikka. Poliittinen valta voi toteutua valtiossa ja ei-valtiollisissa konteksteissa. Tätä tarkoittava poliittisen vallan käsite sisältyy Locken *Second Treatise -teokseen*.

Seurauksena on, että poliittisen vallan konstitutioitumisella on tämän tutkimushankkeen valossa jo 300 vuoden historia. Se ei rajaudu globalisaation ja integraation tuottamaan tilanteeseen. Globalisaatio ja integraatio ovat kuitenkin määrittäneet huomattavassa määrin uudelleen poliittisen vallan ja sen konstitutionalisoitumisen ehtoja. Viimeksi mainitussa suhteessa tämä on seurausta siitä edellä jo mainitusta seikasta, että poliittisen vallan konstitutionalisoitumisen tutkimuksessa on huomioitava modernin konstitutionalismin ohella tälle ajalle ominaisen konstitutionalismin haaste. Sen esittäminen mitä tämä haaste pitää sisällään EU:n kontekstissa, on haasteellinen tutkimuskysymys.

TUULA VAARAKALLIO

Ranskalainen antiparlamentarismi

Tutkin ranskalaista antiparlamentaarista retoriikkaa ja sen eri ilmenemismuotoja Suomen Akatemian tutkijatohtorin projektissani, joka kestää vuoden 2010 loppuun. Teen aiheesta monografian. Teen tutkimusta tällä hetkellä Oxfordissa, Englannissa, mutta pääsääntöisesti asun ja työskentelen Helsingissä.

Tutkimuksessani tarkastelen siis ranskalaisen antiparlamentarismin eri suuntauksia ja kysyn, mitä parlamentarismien ja edustuksellisen demokratian vastaisuus Ranskassa on. En ole tekemässä kattavaa historiikkia aiheesta, vaan otan esille ilmiön tiettyjä, edustavien esimerkkien kaltaisia muotoja. Taustatekijänä on, että antiparlamentarismi on Ranskassa vanha ja laaja ilmiö, ja sen vuoksi tutkimisen arvoinen. Edustuksellista järjestelmää on siellä kritisoitu Ranskan vallankumouksesta lähtien ja parlamentarismia eli sitä, että hallitus on riippuvainen parlamentin luottamuksesta, on vastustettu vähintään siitä asti, kun periaate maassa otettiin käyttöön 1800-luvun alkupuolella (varsinaisesti heinäkuun monarkian aikana 1830-1848).

Antiparlamentarismilla tarkoitan sekä itse parlamentarismien periaatteen vastustamista että vihamielisyyttä itse parlamentti-instituutiota kohtaan. Se voi myös ilmetä kritiikkinä, joka kohdistuu toimeenpanoelimen ja lainsäädäntöelimen välisiin valtasuhteisiin, parlamentin menettelytapoihin tai siihen, kuinka parlamentti on nähty poliittiseen puheen areenana. Tässä suhteessa retorinen figuuri turhasta poliittisesta puheesta parlamentissa on historiallisesti merkittävä, ja silti edelleen ajankohtainen. Antiparlamentarismi voidaan myös nähdä laajempänä yleisen edustuksellisen demokratian vastustuksena ja epäluottamuksena, jopa vihana, poliitikkoja ja poliittista eliittiä kohtaan. Tietysti vallitsevien poliittisten voimien ja puolueiden kritisointi ei vielä yksinomaan tee kenestäkään ”antiparlamentaristia”.

Tutkimukseni keskittyy pääasiassa tarkastelemaan Ranskan kolmatta tasavaltaa (1875-1940), ja varsinkin ajanjaksoa ennen ensimmäistä maailmansotaa. Näin siksi, että tarkastelukulmani parlamenttiin on retorinen ja Ranskan kolmannen tasavallan parlamentaarista kulttuuria voi hyvällä syyllä myös luonnehtia retoriseksi. Ranskan kolmatta tasavaltaa pidetään parlamentaarisen puhumisen kulta-aikana yhtäältä puhetaidoillaan loistaneiden aikalaistensa vuoksi, mutta myös siksi, että parlamenttipuheilla oli tuolloin merkitystä.

Parlamentin perustuslaillinen asema oli tuolloin erittäin vahva, mutta vakaita enemmistöhallituksia ei saatu koottua hajanaisen puoluelaitoksen, sisäisesti epäyhtenäisten puolueiden ja yksilöllisyyttä korostavan poliittisen kulttuurin vuoksi. Tämä merkitsi tiuhaan vaihtuvia koalitiohallituksia, joiden oli vaikea pysyä pystyssä eli saada tukea parlamentilta. Tässä tilanteessa poliittisen retoriikan asema parlamentissa korostui, sillä edustajilla oli mahdollisuus

puheillaan vaikuttaa hallitusta tukevien enemmistöjen ja allianssien muodostumiseen parlamentissa (jopa asiakysymys asiakysymykseltä) ja siten halutessaan kaataa istuva hallitus. Parlamentissa puhuminen oli tuolloin myös nykyistä vapaampaa ja parlamentin työskentely oli kaikkiansa vähemmän säänneltyä. Ennen kaikkea voi sanoa, että valtaantähtäyksen taustalla, ellei jopa sen edellytyksenä, oli poliittinen retoriikka. Kolmannen tasavallan parlamentaarinen politiikka oli siten hyvin ”poliittista” tarjoten mittavat mahdollisuudet politikoinnille, ryhmien väliselle lobbaukselle jne. Samalla se antoi avaimet myös läpi poliittisen kentän käyvälle kritiikille (hallitusten lyhytikäisyys, poliittinen epävarmuus, lainsäädäntötyön jumiutuminen jne.) - ja vahvalle antiparlamentarismille.

Millaisia antiparlamentarismien muotoja sitten esiintyi? Historiallisesti ajateltuna ranskalainen antiparlamentarismi voidaan karkeasti jakaa kahtia, oikeistolaiseen ja vasemmistolaiseen antiparlamentarismiin. Jako ei ole absoluuttinen, sillä monissa liikkeissä oli henkilöitä ja vaikutteita molemmilta puolin ja lisäksi niiden ilmenemismuodot ovat osittain päällekkäisiä.

Oikeistolaisen antiparlamentarismien taustalla voi nähdä monarkistisen antidemokraattisen tradition, joka puhtaassa muodossa on vastavallankumouksellisuutta ja halua palata vanhaan monarkistiseen järjestelmään, ancien régimeen. Kolmannen tasavallan aikana Charles Maurras Action Française liikkeenä modernisoi ajattelua siinä mielessä, ettei kuninkaan valtaa oikeutettu enää jumalallisin argumentein, vaan argumentit parlamentarismia ja itsenäistä lainsäädäntöelintä vastaan kiteytyvät kuningasvallan autoritaariseen tehokkuuteen, järjestykseen ja yhtenäisyyteen. Maurrasin mukaan kuningas personifioi kansallisen intressin paremmin ja tekee teknisesti tehokkaampia päätöksiä kuin parlamentti, joka on ”tyrannisesti jakautunut” osaamattomiin, joutavaan puhumiseen ja keskinäiseen riitelystä omistautuviin edustajiin. Maurrasilaisuuden kulmakivenä on nationalistinen yhtenäisajattelu, yhtenäinen Ranska, joka inkarnoituu kuninkaaseen ja jota kuningas yksinensä edustaa. Sen sijaan parlamentaarinen edustus on vastakkainen kansallisen yhtenäisyyden ideaalille, sillä edustuksellinen parlamentti on väistämättä sekasortoinen, ristiriitaisten intressien ja omaneduntavoittelun foorumi.

Maurras pyrki siten poliittisten konfliktien ja keskustelun minimointiin sekä tietynlaiseen politiikan yksinkertaistamiseen ja myös sen eksplisiittiseen kieltämiseen.

Myös populistinen Boulangismiliike (1886-1889) pyrki politiikan yksinkertaistamiseen ja harmonisoimiseen eli poliittisten konfliktien ylittämiseen, joskin eri tavoin kuin monarkistit. Boulangistinen protesti tuomitsi edustuksellisen demokratian ja parlamentarismien periaatteen ja pyrki kohti ”todellista demokratiaa” plebiskiittisen kansanäänestysmallin kautta. Poliitiikan redusoiminen kansanäänestyksiin perusteltiin sillä, että lopullinen totuus on kansassa. Joskin toisaalta vaadittiin karismaattinen johtaja ohjailemaan kansan mielenliikkeitä. Boulangismia ei kuitenkaan voi pitää puhtaasti oikeistolaisena liikkeenä, sillä se keräsi helmoihinsa koko joukon kannattajia sekä oikealta että vasemmalta, ja myös teoreetikkoja kuten esim. Maurice Barrèsin.

Sekä Maurras että Barres puhuvat parlamentin tehottomuudesta ja siitä, että politikointiin ja poliittisiin konflikteihin keskittyvän poliittisen edustuslaitoksen sijasta tarvitaan hallinnollista tehokkuutta: joko kuningasta, joka päättää poliitikkojen puolesta tai kansanäänestyksiin nojaavaa järjestelmää, jossa kansalta kysytään kulloisestakin asiasta mekaanisesti, ovatko nämä puolesta vai vastaan. Asioiden puhtaan hallinnan ihannoiti on vahva retorinen figuuri sekä oikeistolaisessa että vasemmistolaisessa antiparlamentarismissa ja voidaan ajatella, että positivistisesta ajattelusta on tullut paljon vaikutteita molemmille puolille poliittista kenttää.

Vasemmistolainen antiparlamentarismi kolmannessa tasavallassa oli hyvin monimuotoista ja joukkoon kuului esim. vasemman laidan boulangisteja, ns. allemanisteja, vallankumouksellisia syndikalisteja, kommunisteja ja anarkisteja. Kirjavan joukon suhtautuminen parlamentarismiin ja parlamenttiin myös vaihteli: osa piti edustuksellisia elimiä välttämättömänä pahana ja vaaleihin osallistumista taktisena poliittisena aseena ja propagandan välineenä. Toisille taas sekaantuminen porvarilliseen parlamentaariseen politiikkaan merkitsi luokkapetturuutta.

Esimerkiksi Jean Allemanin ympärille muodostuneet allemanistit tavoittelivat suoraa demokratiaa, kansan diktatuuria, joka toimisi puhtaan hallinnollisesti ja kaikki poliittiset edustuselimet lakkautettaisiin. Toisaalta allemanistit hyväksyivät olemassa olevan järjestelmän tietyin varauksin esimerkiksi ajaen parlamenttiedustajille imperatiivista mandaattia.

Vallankumouksellinen syndikalismi puolestaan oli itsessään radikaali reaktio demokratiaa ja porvarillista valtaa vastaan. Demokratian ja parlamentarismien sijaan syndikalistit ajoivat työväenluokan täydellistä autonomiaa ja irtaantumista kaikesta olemassa olevasta poliittisesta toiminnasta. Työväenluokalla katsottiin olevan omat homogeeniset intressinsä ja osallistumisen parlamentaariseen, keskustelemaan politiikkaan merkitsisi kompromissien tekoa omista, oikeiksi katsotuista periaatteista ja samalla oman luokkaidentiteetin rappiota. Pierre Rosanvallonin mukaan voi todeta, että syndikalistiset järjestöt ja parlamentaarinen instituutio ovat jo sinänsä antagonistisessa suhteessa toisiinsa, sillä toinen edustaa homogeenista, yhden totuuden maailmaa ja toinen pluralistista, heterogeenisten puolueiden deliberatiivista areenaa.

Kolmannen tasavallan tarkastelun lisäksi peilaan historiallista antiparlamentarista ajattelua myös tähän päivään, vaikka nykyisen viidennen tasavallan puolipresidentiaalinen järjestelmä ei näyttäisi antavan aihetta antiparlamentaristiselle protestille. Yksi ääni, oikeistopopulistinen Front National -puolue, kuitenkin jatkaa vanhaa antiparlamentaarista retoriikkaa, joskaan ei yhtä eksplisiittisesti kuin edeltäjänsä. Sen poliittiseen ohjelmaan kuuluu nykyisen presidentialismin vahvistaminen ja suoran demokratian ihannoiti historiallisen Boulangismin tapaan. Puolue on antiparlamentaarisen ajattelun nykyaikainen jatkumo ainakin kahdella tapaa. Puolueessa yhdistyy

sekä traditionalistinen ja monarkistinen auktoriteettiajattelu että bonapartistinen plebiskiittisen kansanäänestysdemokratian perinne.

DOKTORANDIT

RATIH D. ADIPUTRI

Regional Parliamentarization in Indonesia

My research will focus on the local parliament called DPRD in Indonesia. This is interesting subject for me as the concept of local parliament in this country has not yet been studied. The studies are mostly focus on DPRD at certain regions, not local parliamentary concept as a whole. At regions, both in provinces and districts/cities areas, the local parliament is DPRD and as part of local/regional governance, DPRD should work under the supervision of the Ministry of Home Affairs, even though has similar structure with the national parliament. This brings confusion to DPRD as it is expected to work as the parliament but to perform as the executive.

In my research, I intend to seek the concept of parliament or assembly applicable to regions in Indonesia. Among limited data about local parliament, I am interested in elaborating more on parliamentary rhetorics in which words spoken by member of parliaments/ MPs are taken seriously, by “analysing the controversies and debates in parliament discussion in order to search the political points within”, as Kari Palonen wrote in one of his texts in 2008. This means that I will also analyse more on parliamentary debate discussing on local parliament or regional affairs (such as decentralization and regional governance). My focus of study will be within the time frame of 1999-2009, however the historical aspects of local parliament, such as the Dutch colonial perspective (1930-1950) and national political situation will also be included in the research. I expect that this research will contribute to the understanding of the practices of contemporary Indonesian politics, to the problems of parliamentarization after a transition from authoritarian, as well as to the role of parliamentary debates in contemporary political cultures.

Background of Research

In the past, DPRD was never discussed. Even in the national level, the parliament was rarely studied previously as it acted only as a rubber-stamp to the government. However, since the fall of 32-years of Suharto’s authoritarian regime and since decentralization policy was introduced in 1999, local governance started to receive attention, including DPRD. With the decentralization policy, according to Law 22/1999 about Local Governance, national government only responsible for foreign affairs, defense, judicial, religion, monetary and fiscal. On the consequence, the rest of policy related to public services were in the hands of local governance. DPRD as people’s representatives assembly could channel what local people expect from the governance, unfortunately this was not to happen as there are problems in DPRD.

Problems arise in large part because the DPRD is regulated in both the Law on Regional Governance and the Law of Parliament/ Representative Institution. The first law establishes the DPRD as part of regional government together with the executive. Despite being as 'legislative assembly', DPRD could not enact local regulation without the executive consent. Both DPRD and local government should be on the same page for determining what best for the region. This kind of relationship showed no check-and-balances system between two institution. Moreover, DPRD could not impeach the head of regions, even when s/he abused the (local) laws (except when the head of region was caught in crime).

The second law, the Parliament Law, implies DPRD as part of national institution territory due to similar parliamentary working structure, although there are no hierarchal relations between DPRD and DPR, the national House of Representatives. Regulated in this law would be meant that DPRD is a state functionary, instead of local, thus the members demanded the similar privileges as happened at the national parliament.

With such confusion, DPRD could not act more than what was requested by the local government. While the policy is mostly at the hands of regions, the local governance only seek ways to improve revenues. Soon after the decentralization, the local regulations enacted by DPRD revolved on rules about taxes, revenues, or something related to restriction and morality, such as regulation on Islamic *syaria*' and prohibition on alcoholic beverages. Most regulations did not affect to the improvement of public services as expected from decentralization policy.

Research Questions and Hypothesis

With the core structure as a parliament, even at the local level, DPRD should perform better, especially when DPRD has oversight function to local executive. Therefore the key questions in this research is: in what kind of political condition that DPRD could perform better? What is the concept of local parliament in Indonesia?

I plan to analyse the questions by studying local parliamentary concept, both from the legacy of the Dutch colony and from Indonesian concept in early times (1930-1950). Then, the study will focus on local parliamentary concept in modern times, 1999 to 2009. The additional reference that I will include in this research is providing concept based on Indonesian parliamentary debates on the hybrid status and powers of the DPRD as a parliamentary assembly. Analysing parliamentary debates will be quite a challenge as the debates are not available online as commonly happen in European context. The debate or minutes needed should be requested by formal letters, and such data are mostly available in cassette format, and not yet being transcribed in written documents.

My temporary hypothesis will be that local parliament in Indonesian could only work if it works indeed becoming as a legislative body, with all and pure rights as parliament body. However, this should be applicable at local level (district and city regions), and not at provincial level. For provincial level, as it is the extension of central government, the DPRD members of the province should be

representatives from each district and city and not elected from the political parties.

Furthermore, I also find that the legislation process at the national parliament is confusing as it works as parliamentary government, where government needs to be present, while Indonesia adopts presidential government. Schneier (2009: 301) once stated that Indonesia acts in parliamentary system under the clothes of the presidential system. As a consequence, at the local level, DPRD should wait for executive representative in order to convene the session. While the head of region was absent, the civil servant became the representative. I am curious to know how local parliament in Europe (while I am studying here under European context) works, and whether this concept (parliamentary and/or presidential system) affects to the practices in the parliament.

Progress in Research

Started the research in Fall 2009, I tried to develop my research plan and taking classes. For the papers and chapters, I already started to read materials on DPRD at 1999, later will be followed by 2004 and 2009. I plan to develop my theoretical knowledge first this year, by reading books and taking classes (or joining Summer School) on parliamentary rhetoric, conceptual history and parliamentary/decentralization concepts.

Due to famine data on Indonesian subject, I plan to visit libraries in Leiden, the Netherlands where this place is famous for its availability of Indonesian study references, and to complete my research data in Indonesia for 2011.

I have a funding security from CIMO scholarship this year and continued funded by GSAS-Graduate School of Asian Studies until June 2013, and I expect to finish my dissertation before that time.

ANNA BJÖRK

Kansalaisuustestien politiikat: Ajallisuus ja retoriikka

Väitöstutkimukseni otsikko on ”Kansalaisuustestien politiikat: Ajallisuus ja retoriikka” (kirjoitan työn englanninkielisenä otsikolla ”The politics of citizenship tests: Temporality and rhetoric”). Tutkimuksen tavoitteena on keskustella kansalaisuustesteistä yhtenä valtioiden poliittisia rajoja vahvistavista käytännöistä, joka toimii myös kenttänä kansallisvaltioideaalilla politikoinnille. Väitän, että avaamalla testikäytännöstä käytävää keskustelua itse debattien retoriikan ja ajan suuntaan saadaan lisää sävyjä siihen kiistaan, mikä nyt keskittyy pitkälti kysymyksiin testien ”tehosta” maahanmuuttoa ohjaavana keinona.

Testien kysymysluetteloiden ja sen teemojen avulla voidaan konstruoida ”virallinen” kansallinen historia. Näkemykseni mukaan testit antavat vallassa olevalle poliittiselle eliitille mahdollisuuden manifestoida käsitystään paikallisesta, kansallisesta identiteetistä. Ajatukseen siitä, että testit todella ”mittaisivat” mitään muuta kuin hakijoiden kykyä opetella vastaamaan ulkomuistista tiettyihin kysymyksiin, ei voi mielestäni suhtautua vakavasti. Sen sijaan käytäntöä voidaan käyttää keinona poliittisesti vahvistaa käsitystä yhteisesti jaetuista arvoista, ja samalla vahvistaa käsitystä muista arvojärjestelmistä toisina ja tarvittaessa vastakkaisina.

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys koostuu aikaa käsittelevästä kirjallisuudesta, jonka avulla haluan kiinnittää huomion siihen, miten poliittisessa retoriikassa voidaan hyödyntää ajan elementtejä esimerkiksi kausaalisuhteiden, erilaisten katkosten tai historioiden konstruoinnissa. Keskeisiä tutkimuskohteita ja samalla -kysymyksiä ovat siis, ensiksikin, kansalaisuustesteihin liittyvät ajalliset ulottuvuudet: millaisia ajallisuuksia nivoutuu niin itse käytäntöön kuin siihen liittyvään retoriikkaankin? Onko näiden ajallisuuksien retorisisessa käytössä eroja eri foorumeiden välillä, esimerkiksi lehtikirjoittelun ja paikallisen parlamentin tasoilla? Toiseksi, aineiston alustavan luennan perusteella voidaan erottaa kolme toistuvaa käsitettä tai teemaa, joiden kautta tutkimusta voidaan jäsentää. Nämä ovat integraatio, laki ja lojaalius, joiden kautta debateissa rakennetaan narratiiveja poliittisesta tilanteesta, historiasta ja valtasuhteista.

Tutkimuksen taustasta ja materiaaleista

Kansalaisuustestien suosio on kasvanut Euroopassa, missä testi on käytössä esimerkiksi Hollannissa, Iso-Britanniassa ja Saksassa. Käytännöstä on keskusteltu myös tieteellisissä julkaisuissa, joissa on puitu paljolti erilaisten kysymysten luonnetta sekä valmennuskurssi ja -kirjallisuustarjontaa niin tasa-arvon kuin integraation edistämisenkin näkökulmista. Syvempää tutkimusta erilaisten testeihin liittyvien debattien retoriikoista ei kuitenkaan ole tehty, vaan

näkemyksen vaihto on keskittynyt laajalti testien sisältöihin tai testikäytännön hyödyllisyyteen kontrolloikeinona yleensä.

Testien historiallinen tausta on yleisemmin kansalaisoikeuksien käsitteiden historiassa sekä muuttoliikeiden ja yksittäisten ihmisten liikkumisen rajoittamisessa. Esimerkkinä testien kaltaisen käytännön hyväksymisestä osaksi kansalaisuuden myöntämisprosessia käytän tutkimuksessani Saksan kahta osavaltiota, Hesseniä sekä Baden-Württembergiä. Valinta oli tietoisesti ei-suvereeni, paikallinen parlamentti, koska Saksan kokoisessa liittovaltiossa paikalliset kulttuurierot ovat suuria, ja koska maapäivillä on yleisönsä yhtäaikaisesti sekä paikallisella että liittovaltiollisella tasolla. Yksittäiset osavaltiot voivat vaikuttaa oman lainsäädäntönsä liikkumavaran kautta kansalaisuuden hakemisen prosessiin, mutta ainoastaan sen hallinnollisiin yksityiskohtiin. Tästä johtuen mainituissa osavaltioissakin tuotiin osaksi prosessia ”kysymyslistat” varsinaisten testien sijaan, joka olisi vaatinut lainsäädännön muuttamista liittovaltion tasolla. Kyselyt oli Baden-Württembergissä tarkoitus toteuttaa suullisina, jolloin kyselevä virkamies olisi arvioinut vastaajan tilanteen. Hessenissä kysymysluettelo vastausvaihtoehdot oli liitetty kansalaisuuden hakemisesta kertovan esitekirjaseen perään.

Mainituista maakunnista Hessen on tutkimuksen pääasiallinen kohde. Maahanmuuttokeskustelu Saksassa oli saanut lisäpontta 1990-luvun lopulla, kun Sosiaalidemokraattien ja Vihreiden muodostama yhteishallitus halusi muutoksia tiukahkoon kansalaisuuslakiin. Muutosta esitettiin mm. 15 vuoden maassa-asumisvaatimukseen sekä kaksoiskansalaisuuden myöntämiseen. Hessenissä Kristillisdemokraattien Roland Koch valjasti osavaltiovaaleissa lakimuutoksen kampanjansa keskeiseksi kysymykseksi. Kampanja ja sen synnyttämät reaktiot saivat aikaan polarisoituneen maahanmuuttokeskustelun, joka jatkui Kristillisdemokraattien vaalivoiton jälkeen, kun hallituspuolueet menettivät enemmistön liittoneuvostossa.

Hessenin tapaus on tässä tapauksessa kiinnostavampi suhteessa Baden-Württembergiin siitä syystä, että viimeksi mainitun esittelemät kysymyslistat olivat helposti tyrmättävissä tarkoituksellisen provokatiivisina ja rasistisina, koska ne oli suunnattu ainoastaan tietyistä muslimimaista tuleville hakijoille. Hessenin tapauksessa sen sijaan kysymykset olivat huomattavasti helpommin markkinoitavissa kohtuullisina, ja testikäytännön esiin nostaminen sai kiitosta itseltään liittokansleri Angela Merkeliltä. Vuonna 2008 Saksassa lanseerattiin liittovaltion laajuinen testi, josta tuli osa kansalaisuuden myöntämisprosessia. Varsinaisena materiaalina käytän Hessenin ja Baden-Württembergin maapäivien debatteja sekä lehtikirjoittelua sekä 1990-luvun lopulta että kyselyiden julkistamisen ajoilta.

SARITA FRIMAN-KORPELA**Romanit poliittisina toimijoina Suomessa**

Aloitin valtio-opin opiskelun Jyväskylän yliopistossa vuonna 1996. Valmistuin yhteiskuntatieteiden maisteriksi pääaineenani valtio-oppi valtiovallan nykyihanteiden mukaisesti viidessä vuodessa vuonna 2001. Viiteen vuoteen mahtuivat opiskelun lisäksi myös ainejärjestö Puolueen – puheenjohtajuus ja ERASMUS-lukukausi Etelä-Ranskassa Toulousessa sekä myyjän töitä jyvaskyläläisessä kultasepäntuotuksessa.

Opinnäytteeni koski ihmisoikeuskriteerien täyttämistä kansainvälisten järjestöjen liittymisehtoina.

Osallistuin opiskeluvuosiinani opiskelijoiden ainejärjestö Puolue ry:n joka kevät järjestämille ekskursioille eri puolille Eurooppaa. Matkaa tehtiin junalla – kuinkas muutenkaan. Kaupunkikohteiden poliittisen tutustumisen rinnalla matkojen tärkeä anti oli juuri tämä junamatkailu. Pitkät matkat mahdollistivat professori Kari Palosen ja meidän opiskelijoiden välisen paremman tutustumisen ja matkanpäällä viriävät keskustelut. Näissä yhteyksissä Kari kertoi myös silloisista jatko-opiskelijoista, heidän aiheistaan, käytännön hankaluuksien ratkomisesta liittyen tutkimusten rahoittamiseen, materiaalihankintaan, ulkomailla opiskeluun sekä tietysti myös omista kulloisistakin tutkimusaiheistaan. Karin jatko-opiskelijoiden värväysmetodiin kuuluu myös yhteydenpito opiskelijoihin perustutkinnon valmistumisen jälkeen. Hän piti yhteyttä ja pyysi tapaamiseen milloin kahville, milloin lounaalle. Ja ennen kuin huomasinkaan, statukseni vaihtui jatko-opiskelijaksi.

Jatko-opiskelijaprofiilini ja tutkimusaihe

Valmistuttuani sain melko pian vuonna 2002 viransijaisuuden Sosiaali- ja terveysministeriössä sijaitsevan romaniasian neuvottelukunnan pääsihteerinä. Parin vuoden kuluttua pesti vakinaistui ja muuttui nimikkeeltään ylitarkastajaksi. Olen taustaltani romani ja tämä tausta yhdessä tutkintoni kanssa tekivät minusta soveltuvan virkaan. Opiskeluaikani romanitausta ei näkynyt opinnoissani tai sosiaalisissa suhteissa erityisen kiinnostuksen kohteena mitenkään.

Työni kautta pääsin sisälle sekä suomalaisen että eurooppalaisen romanipolitiikan keskiöön. Huomasin nopeasti, että aihepiiri avaa lukemattomia poliittisen tutkimuksen kohteita.

Romaneita on perinteisesti tutkittu antropologian, kulttuuritutkimuksen tai parhaimmillaan sosiaalipolitiikan kohteina. Minua nämä näkökulmat eivät vähäisestikään kiinnostaneet ja aiheiden käsittely oli mielestäni tunkkaista ja ennalta arvattavaa. Viime aikoina vähemmistötutkimuksen piirissä suosittu identiteetti – tutkimus ei ole minua niin ikään kiinnostanut.

Väitöskirjani tarkoituksena on tutkia Suomen romanien poliittista toimijuutta ja vähemmistön mahdollisuuksia tuoda esille tavoitteitaan ja vaikuttaa niiden toteutumiseen. Kuten mainittua, aihepiiri on minulla ammatillisesti tuttu. Taustani ja ammatillinen kokemukseni ovat olleet tutkimukselle sekä haitaksi että hyödyksi. Hyötynä ovat olleet muun muassa se, että tunnen omakohtaisesti romanien asemaan ja toimintaan liittyvät mekanismit ja toimintatavat. Kun tutkii romanipoliittikkaa poliittisesta näkökulmasta, on ehdoton etu tietää miten asiat käytännössä toimivat, oli sitten kysymys vähemmistöjen suojelua koskevien kansainvälisten järjestöjen toiminnasta, asiakirjojen laatimisprosessista, asiantuntijavaikuttamisen keinoista, poliittisen päätöksenteon taustatyöstä tai ”rivien välien” luennasta romanien itsensä parissa, ryhmän sisäisistä – politiikkaa luovista -jännitteistä ja liittoutumista, yhteyksistä kansallisiin ja kansainvälisiin poliittisiin vaikuttajiin ja järjestelmiin, jne.

Omakehtaisesta tiedonkattumisesta onkin seurannut vaikeus valita ja rajata mihin kysymykseen keskittyä syvemmin. Olen tällä hetkellä päätenyt ratkaisuun valita muutama keskeinen käännekohta, jolloin suomalainen/eurooppalainen romanipoliittikka on ollut murrosvaiheessa vaihtaan sekä suuntaa että argumentointiaan. Sellaisia vaiheita ovat esimerkiksi vuoden 1906 eduskuntauudistus ja äänioikeuteen liittyvät kysymykset, vähemmistöjen status kansalaisina ja heidän poliittisen oikeutensa perustuslain voimaanastumisen myötä vuonna 1919, rotusyrjinnän vastaisen romaniliikkeen aktivoituminen 1950-luvulla, romanien oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin perusoikeuksien uudistuksen myötä vuonna 1995, eurooppalaisen romanipoliittikan uudelleen järjestäminen 2000-luvulla. Tutkimuksenkohteen muodostavat silloin ne vaikuttamisen keinot, joilla muutokset ovat käynnistyneet sekä romanien oma osuus tapahtuneessa muutoksessa ja vaikuttamisväylien käyttämisessä.

Vuosisatojen saatossa romaneilla on ollut omia etujaan ja itseään puolustavia menetelmiä ja keinoja, jotka voidaan lukea poliittisen toimijuuden muodoiksi. Kuten muutkin vähemmistöt, myös romanit ovat joutuneet muodostamaan oman retorisen ja poliittisen toimintatapansa suhteessa enemmistökulttuuriin. Näiden menetelmien selvittämisellä tutkin romanien poliittisen toimijuuden muotoja. Tutkimuskysymys muodostaa eräänlaisen tapaustutkimuksen itseään puolustavan vähemmistön retoriikasta.

Olettamukseni on, että romanikysymyksen politisoitumiseen ovat vaikuttaneet kansainvälisten ihmisoikeussopimusten myötä syntynyt mahdollisuus oikeuksiin vetoamiseen, romanien intressien ajamiseksi syntynyt neuvotteluretoriikka sekä deliberatiivinen, keskustelutapa- ja muoto kontingenttien tavoitteiden ja prioriteettien saavuttamiseksi.

Romanipoliittikkaan osallistumista legitimoidaan romaniväestöön kuulumisella. Juuri tämä ”asianomistajuus” ja ”yhteisöön kuuluminen” on avannut huiman ja säännöttömän poliittisen pelitilan romanipoliittikassa ja romaniasioiden hoidossa ylipäättään. On täysin sattumanvaraista kenellä katsotaan kulloinkin olevan ”ryhmän luottamus” ja kenet ryhmä kokee ”omakseen” ja kuinka monen toimesta. Siksi pidän omassa tutkimuksenteossa tärkeänä legitiimin vähemmistöpolitiikan kehittämistä.

Kaikissa yhteisöissä käytetään valtaa ja valta tekee siirtymiä tämän yhteisön sisällä. Romanien sisäisestä vallankäytöstä ja sen lainalaisuuksista tiedämme valitettavan vähän - jos mitään - vaikka se on romanipolitiikan tekemistä edeltävä premissi. Parlamentarismi ei tarjoa vastausta pienelle ryhmälle kun jo paljon vaatimattomammat edustamisen muodot aiheuttavat vaikeuksia määrittellä legitiimin edustamisen vähimmäisehdot.

Romanipolitiikan kulloisiakin sisältöjä ja muutoksia niissä argumentoidaan vetoamalla kentän mielipiteeseen. Kuitenkaan ”kentän” mielipiteen kokoamiseen, mittaamiseen ja selvittämiseen ei kuitenkaan ole olemassa alkeellisiakaan välineitä. Kuka ja mikä taho milloinkin toimii ryhmän äänen esiintuojana ja millä mandaatilla on jo yksin kiinnostava poliittinen kysymys. Kuvaa romaniyhteisön sisäisistä poliittisista kamppailuista ei ole kuitenkaan vielä pystytty luomaan.

Pienen vähemmistöryhmän kamppailu saada asiansa esille laajemmin yhteiskunnassa on toinen poliittisesti kiinnostava aspekti. Väitöskirjatyössäni pyrin löytämään juuri niitä keinoja, joita käyttämällä lukumäärällisesti pieni ja vaikutusvallaltaan heikko ryhmä on onnistunut saavuttamaan tavoitteitaan. Toisaalta romanien kohdalla on usein käytetty hieman muunneltua Churchillin sitaattia, jonka mukaan harvoin niin harvan puolesta on tehty niin paljon.

Virassani olen keskeinen toimija kansallisessa ja eurooppalaisessa romanipolitiikassa, tarkennettuna valtion harjoittaman romanipolitiikan toimijana. Kukaan ei voi kuitenkaan tutkia omia toimiaan edes objektiivisesti. Siksi olen rajannut tutkimukseni aikakauden päättymään ennen omaa astumistani kuvioihin vuonna 2002.

Väitöskirjatyön käytännön toteuttaminen

Työ suoritetaan Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitokselle valtio-opin yksikköön. Asun Helsingissä ja teen väitöskirjaa Helsingistä käsin.

Aloitin jatko-opiskelijana Suomen akatemian rahoittamassa kolmivuotisessa 2004-2006 Parlamentaarisena retoriikan tyyli -projektissa, joka rahoitti tutkimustani virkavapaani ajan 1.8.2005-31.1.2006. Lisäksi olen mukana vuonna 2006 käynnistyneessä Suomen Akatemian Jyväskylän yliopiston Poliittinen ajattelu ja käsittelemät-huippuyksikössä v. 2006-2011. Työn ohjaajani toimii valtio-opin professori Kari Palonen Jyväskylän yliopistosta. Sittemmin olen käyttänyt Suomen Kulttuurirahaston vuonna 2006 myöntämää apurahaa väitöskirjatyön valmisteluun kahdessa eri vaiheessa vuosina 2007 ja 2009. Väitöskirjatyön valmistelun aikana olen ollut virkavapaalla ansiotyölläni. Väitöskirjaprosessin rinnalla on kulkenut perheprojekti, josta syystä olen ollut myös perhevapailla.

Valmistelu on sisältänyt normaalia väitöskirjaan liittyvää aineiston hankintaa, lukemista, kirjoittamista ja muuta arkisto- ja taustatyötä. Apurahan aikana olen osallistunut kuulamani Suomen Akatemian Poliittinen ajattelu ja

käsitemuutokset huippuyksikön tutkimusryhmän järjestämään jatko-opiskelijatapaamisiin, seminaareihin ja muuhun tieteelliseen sidosryhmätoimintaan. Lisäksi olen ollut keskeisessä roolissa valmistelemassa ja suunnittelemassa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Suomen romanien historia – tutkimushanketta ja olen hankkeen johtoryhmän ja tieteellisen ohjausryhmän jäsen. Apurahakautena olen kirjoittanut väitöskirjan aihepiiriä koskevia artikkeleita, pitänyt luentoja ja yleisöseminaareja sekä osallistunut aihepiiriä koskevaan julkiseen keskusteluun mm. eri tiedotusvälineissä.

Ryhmän ollessa hajallaan sekä aihepiireiltään että fyysiseltä sijainniltaan toivon tutkijakoulun olevan viitekehysten, joka pitää homman kasassa. Jyväskyläläiseen ajatteluun on perinteisesti kuulunut tutkimusaiheiden ja metodien osalta vapaa toteutus. Peruskoulun kasvattina odotan tutkijakoululta tiettyä jänteikkyyttä ja opiskelijoille asetettuja konkreettisia vaatimuksia saada atomistisessa ajassa ja paikassa kokonaisuuksia kasaan.

Julkaisuluettelo

Friman-Korpela, Sarita. Romaseele Politiki: The Finnish Roma and Political Representation through Expertise. Teoksessa *The Parliamentary Style of Politics*. Ed. Soininen Suvi & Turkka. The Finnish, Political Science Association. Helsinki. 2008, 186-207.

Friman-Korpela, Sarita. Mustalaisesta romaniksi. Romanien itsenimeämisen politiikkaa. Teoksessa *Varokaa mustalaisia - Väärinymmärryksen historiaa. Suomen romanien vaiheita ja kulttuuria*. Toim. Jäppinen, Jere. Helsingin kaupungin museo. Hansaprint, Vantaa 2009. S. 91 – 102. (Teoksesta ja artikkelista julkaistu myös englannin- ja ruotsinkieliset käännökset.)

Friman-Korpela, Sarita. Rainer Friman. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Kansallisbiografia II. Moninainen Suomi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 2010. Saatavissa: <http://www.kansallisbiografia.fi>. Julkaistu 15.1.2010.

TARU HAAPALA

Cambridgen ja Oxfordin yliopistojen debattiyhdistykset

Nimeni on Taru Haapala ja toimin tutkijakoulutettavana Jyväskylän yliopiston valtio-opin huippututkimusyksikössä. Olen myös akatemiaprofessori Kari Palosen tutkimusprojektin ”Dissensuksen politiikka: Parlamentarismi, retoriikka ja käsitehistoria” jäsen vuoden 2012 loppuun asti. Tällä hetkellä asun Lontoossa, jossa kirjoitan väitöskirjaani ja tutkin aiheeseeni liittyviä alkuperäislähteitä ja kirjallisuutta.

Väitöskirjani aiheena on Cambridgessa ja Oxfordissa 1800-luvun alussa perustetut yliopisto-opiskelijoiden debattiyhdistykset, Cambridge Union Society ja Oxford Union Society. Molemmat yhdistykset ovat yliopistojen ulkopuolisia sekä rahoitukseltaan että toiminnaltaan. Debattiyhdistykset eivät sinänsä olleet uusi ilmiö. Englannissa oli 1700-luvulla useita paikallisia debattiyhdistyksiä. Etenkin vuosisadan loppupuolella niistä tuli suosittua ajanvietettä, jota vietiin myös muun muassa Yhdysvaltoihin ja muihin Englannin imperiumin siirtomaihin. Debattien aiheet vaihtelivat suuresti. Poliittisten aiheiden lisäksi saatettiin puhua esimerkiksi taiteesta tai kirjallisuudesta.

Se, mikä tekee tutkimistani yhdistyksistä erityisen mielenkiintoisia, on niiden rooli osana englantilaisen parlamentaarisen kulttuurin muutosta 1800-luvun aikana. Tutkimuksellani osoitankin, miten Cambridge ja Oxford Unionien poliittisen merkityksen kasvu on yhteydessä parlamentissa tapahtuneisiin muutoksiin. Debatoinnin voidaan sanoa syrjäyttäneen 1800-luvun aikana aiemmin vallinneen esseistisen puhetyylin, jolloin Englannin parlamentista muodostui tyyliltään sellainen vastakkainasettelun areena kuin se tunnetaan tänä päivänä. Unioneja alettiin vähitellen pitää parlamentaarikoiden puhetaidon harjoitusareenoina. Tämä oli kuitenkin suunnittelematonta.

Unionit politisoituivatkin parlamentin reformien myötä. Parlamentti sääti 1800-luvulla lakimuutoksia, jotka vaikuttivat sen sisällä käytetyn retoriikan muutokseen. Ensimmäinen Unionien kannalta merkittävä tapahtuma oli vuoden 1832 parlamenttireformi. Sen myötä debatointi alkoi olla parlamentin sisällä poliittinen välttämättömyys, eikä vain sen ulkopuolista harrastelua tai yhdistystoimintaa. Aiemmin parlamentaarikoiden taustat olivat olleet pääosin samoja, mutta nyt parlamentin jäsenet eivät olleet ainoastaan rikkaita maanomistajia. Joukossa alkoi olla myös keskiluokkaan kuuluneita edustajia. Kruunun ja ylähuoneen vaikutusvallan heikentyminen vaikutti siihen, että alahuoneessa hallitusten politiikkaa vastaan alkoi olla poliittisesti merkittäviä eriäviä mielipiteitä, jotka johtivat jopa hallitusten kaatumisiin. Näin debatointi tuli keskeisemmäksi osaksi politiikkaa, jonka johdosta yliopistojen debattiyhdistysten merkitys korostui.

Unionit ovat myös klassisen retoriikan sovelluksen kannalta kiinnostavia, sillä niiden jäsenet olivat kaikki tietoisia retoriikan perusteista. Cambridgen ja

Oxfordin yliopistot tunnetusti vaativat pitkälle 1900-luvulle asti opiskelijoiltaan klassisten kielten hallintaa. Ne opittiin jo ennen yliopistoon tuloa kouluissa tai yksityisopetuksessa, ja niiden opiskeluun sisältyi puhetaidon harjoittelua alkuperäiskielellä. Joidenkin entisten jäsenten, kuten kuuluisan pääministerin William Gladstonen, opiskeluajoilta säilyneistä papereista näkyy selvästi, miten klassista retoriikkaa opeteltiin samaan aikaan kun Unioneissa osallistuttiin debatteihin. Tämä tarjoaa kiinnostavan lähtökohdan Englannin parlamentin retorisen historian tutkimukselle. Analysoin niiden Unionien entisten jäsenten debattiretoriikkaa, jotka myöhemmin loivat itselleen uran parlamentissa. Selvitän, oliko näillä parlamentaarikoilla jokin oma retoriikkansa, jolla he erottautuivat muista. Tämän lisäksi etsin muita mahdollisia yhtäläisyyksiä ja eroja entisten Unionien jäsenten parlamentaarisisessa puhetyylissä.

Englantilaisen parlamentaarisen kulttuurin muutos 1800-luvulla ei tapahtunut suoraviivaisesti ilman vastustusta. Vaikutusvaltaiset kriitikot kuten Thomas Carlyle väheksyivät parlamentin puhelukulttuuria. Tutkimuksessani osoitan, että Unionit uuden retorisen kulttuurin ilmentyminä saivat myös osakseen kovaa kritiikkiä. Jopa nykyään brittiläisessä lehdistössä Unionit esitetään negatiivisessa valossa. Niitä pidetään suurelta osin elitistisinä ja aikansa eläeinä instituutioina, jotka vain tukevat epäsuositun vastakkainasettelun politiikkaa parlamentissa. Tavoitteenani on tuoda tähän keskusteluun historiallista näkökulmaa ja osoittaa, että Unionit edustivat aikanaan politiikan uudistumiskykyisyyttä. Niiden merkittävyys muodostui poliittisesta tarpeesta saada parlamenttiin uusia sivistyneitä ja debatointikykyisiä toimijoita. Niin kutsutun vastakkainasettelun politiikan synnyn Englannin parlamentissa voi nähdä myös myönteisessä valossa puolesta ja vastaan puhumisen menettelytavan institutionalisoitumisena. Näin klassisen retoriikan *pro et contra* -periaate siirtyi osaksi käytännön englantilaista parlamenttipolitiikkaa.

Unionien perustamisen aikaan 1800-luvun alkupuolella englantilaisten yliopistojen politiikka heijasteli vastakkainasettelun kulttuurin vastustusta. Unionien tavoitteena oli antaa opiskelijoille mahdollisuus debatoida ajankohtaisista poliittisista aiheista. Tämä toteutui kuitenkin vasta noin vuoden 1830 aikoihin, sillä yliopistot eivät aluksi suhtautuneet debattiyhdistysten toimintaan hyväksyvästi ja sitä pyrittiin rajoittamaan. Esimerkiksi Cambridge Union Society perustettiin vuonna 1815, mutta sen debatointitoiminta keskeytyi pari vuotta myöhemmin yliopiston johdon vaatimuksesta. Taustalla oli Englannin hallituksen samanaikainen pyrkimys rajoittaa puheoikeuksia. Hallituksen päämääränä oli tukahduttaa reformivaatimukset, jotka Napoleonia vastaan käydyn sodan jälkeen olivat nousseet jälleen ajankohtaisiksi. Rajoituksista johtuen Cambridge Union toimi neljä vuotta lukukerhona, minkä jälkeen sen annettiin jatkaa debatointia. Kesti kuitenkin pitkään ennen kuin päivänpoliittisia aiheita voitiin avoimesti käsitellä.

Ensimmäinen parlamenttireformi vuonna 1832 ajoittui samaan aikaan kuin ensimmäisten Unioneissa toimineiden jäsenten parlamentaariset urat alkoivat. Siksi olen rajannut aineistoni tarkastelun ensimmäisen reformin jälkeisestä ajasta noin vuoteen 1873, jolloin Oxford Union vietti viisikymmenvuotisjuhlaansa. Juhlissa esitetyt puheet on koottu julkaisuksi ja

niissä ylistetään Unionin merkitystä koko englantilaiselle julkiselle hallinnolle aina parlamentista armeijaan. Tutkimukseni aineisto koostuu osin Cambridge ja Oxford Unionien arkistoista. Niihin sisältyy muun muassa debattipöytäkirjoja, jäsenrekistereitä ja sääntömuutoskokoelmia. Mikä tekee tutkimuksestani tältä osin haastavan on se, että Unioneissa debattien dokumentointi oli puutteellista. Niistä ei käy ilmi muun muassa puhujien puheenvuoroja eikä näin ollen myöskään esitettyjen argumenttien sisältöä. Vain debatin kohteena ollut aihe sekä puolesta ja vastaan puhuneiden nimet on lueteltu. Harvoissa tapauksissa eriävät mielipiteet tai ehdotetut muutokset debatin aiheena olleeseen kysymykseen on kirjattu ylös. Nämä antavat tietysti jonkinlaista viitettä siihen, mitkä debaattit ovat olleet erityisen kiistanalaisia. Myös entisten jäsenten elämäkerrat ja sanomalehtiartikkelit ovat tärkeitä Unionien toiminnan sekä aikalaisvastaanoton ymmärtämisessä.

Tavoitteenani ei ole kirjoittaa uudelleen Unionien historiaa, vaan tarkastelen Unioneja osana parlamentaarista kontekstia sen erillisenä ilmiönä. Parlamenttidebatit ovat siksi osa tutkimusaineistoa. Toisaalta parlamentti oli myös Unionien jäsenten vertailukohde suhteessa puhetaitoon: parlamentti oli käytännön puhetaidon ihanne. Unioneissa parlamentaarisuus korostui etenkin tavassa debatoita formaalisti sääntöjen mukaan, vaikka ne osin poikkesivatkin parlamentin menettelytavoista.

JARKKO HAAPANEN**Aika, edistys ja toukokuun neljännen päivän liike Kiinassa****Tutkimuksen aihe**

1800- ja 1900 -lukujen taitteen molemmille puolille ajoittuvaa murrosaikaa Kiinassa on tutkittu runsaasti aiemmin. Hyvin harvoin tarkastelun kohteena on kuitenkaan ollut murrokset ajassa. Silloinkin kun näitä asioita on käsitelty, tämä on tapahtunut ikään kuin ohimennen, päähuomion kohdistuessa muunlaisiin kysymyksiin. Tämä pätee myös omaan tutkimuskohteeseeni, Toukokuun neljännen päivän liikkeeseen², joka oli Pekingin yliopistosta käynnistynyt liike, joka vastusti muun muassa imperialismia, militarismia ja konservatismia. Liikkeestä ja sen jäsenten poliittisesta ajattelusta on oltu kiinnostuneita muun muassa siksi, että monet liikkeen keskushahmoista olivat myöhemmin aktiivisia Kiinan kommunistisen puolueen toiminnassa. Jälkikäteen vuoden 1919 mielenosoituksia on kuvattu Kiinassa historiallisena käännekohtana. Ensimmäisen Oopiumsodan alkamisesta 1840 vuoteen 1919 ulottuvaa jaksoa kutsutaan nimellä *jìndài* (近代) ja vuodesta 1919 Kiinan kansantasavallan perustamishetken vuonna 1949 nimellä *xiàndài* (现代). Nämä molemmat käsitteet käännetään yleensä englanniksi muotoon ”modern”, joten toukokuun neljännen mielenosoitukset esitetään kiinalaisessa historiankirjoituksessa käännekohtana kahden modernin ajanjakson välissä³.

Oma tutkimukseni keskittyy aikakäsitteiden käyttöön Toukokuun neljännen päivän liikkeen poliittisessa argumentaatiossa ja siihen millä tavalla erilaisia ideoita (kuten demokratia tai sosialismi) kuvattiin historiallisin kehitysprosessin osatekijöiksi. Olen lisäksi kiinnostunut siitä millaisia selitystapoja historiallisesta kehitysprosessista käytettiin ja millaisia kehitystä kuvaavia narratiiveja näihin selitysmalleihin kytkeytyi Kiinan kehitystä kuvattaessa. Tutkimusaineistoni koostuu Toukokuun neljännen liikkeen julkaisuista vuosien 1919 – 1921 väliseltä ajalta. Liikkeen tunnetuimpana ja merkittävimpanä äänenkannattajana pidetään yleisesti *Xīn Qīngnián* (新青年) -julkaisua, jonka nimi merkitsee uutta nuorisoa. Muut tutkimani julkaisut ovat nimeltään *Xīn Cháo* (新潮, uusi aikakausi tai renessanssi), *Měizhōu Pínglùn* (每周评论, jokaviikkoinen debatti tai jokaviikkoinen kritiikki) ja *Guó Mín* (国民 kansalainen tai kansallinen). Viikottain

²Toukokuun neljännen päivän liikkeen katsotaan yleensä alkaneen 4.5.1919 alkaneista opiskelijamielenosoituksista, jotka oli suunnattu Pariisin rauhankonferenssin tuloksia (Saksan hallitsemat alueet Kiinassa luovutettiin Japanille, ei palautettu Kiinalle) vastaan. Käytän tässä paperissa nimitystä kuitenkin laajemmassa merkityksessä, Chow Tse-tsungin tavoin, kuvaamaan vuosien 1917-1921 välistä murrosaikaa. Tämä Chow'n määritelmä Toukokuun neljännen liikkeen ajanjaksosta perustuu hänen havaintoihinsa intellektuaalisen ilmapiirin muutoksista. Ks. lisää Chow Tse-tsung. 1960/1967. *The May Fourth Movement: Intellectual Revolution in Modern China*. Stanford: Stanford UP.

³ Tämä jaottelu historiallisiin jaksoihin esiintyy ainakin kiinalaisessa web-ensyklopediassa Baike Baidu: <http://baike.baidu.com/view/36836.htm> (17.5.2010)

ilmestynyttä *Meizhou Pinglunia* lukuun ottamatta julkaisut olivat kerran kuussa ilmestyviä, joskin käytännössä mikään näistä ei pystynyt erinäisistä ongelmista (sensuuri ja varojen puute olivat tavallisia syitä) johtuen säännölliseen toimintaan ja julkaisu-toiminnassa oli välillä useiden kuukausien katkoksia. Muun muassa *Xīn Qīngnián* oli opiskelijaprotestien vuoksi suljettuna viranomaisten toimesta viisi kuukautta vuonna 1919.

Murrosaika Kiinassa

Reinhart Koselleckin tunnetun temporalisaatio-teesin (*Verzeitlichung*) mukaan Euroopassa (erityisesti saksankielisillä alueilla) tapahtui vuosien 1750-1850 välisenä aikana murros tavassa kuvata historiaa. Murroksen jälkeen uusi historia korvasi aiemmat useat historiat, ja tässä prosessissa menneen ja tulevan välinen suhde järjestyi uudelleen: menneisyyden rooli tulevaisuuden ennustajana heikkeni. Koselleckin mukaan ajatusta kollektiivisesta ja yhtenäisestä historiaprozessista ei ollut olemassa ennen murrosaikaa, vaan historiasta puhuttiin jonkun historiana, esimerkiksi jonkun tietyn valtakunnan historiana. Koselleckin käsityksen mukaan uudenlaisen historiakäsitteen muodostuminen liittyy myös edistyskäsitteen syntyyn ja uusi kollektiivihistoria käsitettiin edistyväksi prosessiksi. Tämän murroksen aikana historian voidaan katsoa myös irtautuneen luonnosta, ja sille löydettiin oma, luonnosta irrallinen ajallisuus: historiallinen aika on ihmisen toiminnan tulosta, ja tämä erottaa sen luonnon ajallisuuksista. Tätä tapahtumaa Koselleck nimittää historian temporalisoitumiseksi.⁴

Samankaltaisuuksia sisältävä murrosaika on nähtävissä myös Kiinassa, karkeasti arvioiden noin sata vuotta Koselleckin kuvaamaa murrosta myöhemmin. Oopiumsotien jälkeen kiinassa alettiin kiinnostua länsimaisesta tieteestä aiempaa enemmän ja myös länsimainen tapa kuvata historiaa eteenpäin kulkevana prosessina löysi tiensä kiinalaisiin teksteihin. Keisarillisen Kiinan tapa kuvata historiaa dynastisten syklien jatkumona joutui kyseenalaistetuksi⁵. Länsimaista käsitteistöä ei kuitenkaan omaksuttu suoraan sellaisenaan, vaan se sekoittui kiinalaiseen käsitteistöön. Useita uudenlaista ajattelua kuvaavia käsitteitä lainattiin myös japanin kielestä, sillä Japanissa samantyyppinen länsimaisista vaikutteista aiheutunut murros oli tapahtunut jo kymmeniä vuosia aiemmin⁶. Uusia käsitteitä tarvittiin, koska vanha kieli oli kykenemätön kuvaamaan länsimaista tiedettä ja kulttuuria ja myös länsimaista käsitystä historiasta. Voidaan siis puhua epistemologisesta ja käsitteellisestä murroksesta,

⁴ ks. esim. Reinhart Koselleck. 1979/2004. *Futures Past: on the Semantics of Historical Time*. Irvington: Columbia UP. s. 4, 37 tai Reinhart Koselleck 1997. *The Temporalisation of Concepts*. <http://www.jyu.fi/yhtfil/redescriptions/Yearbook%201997/Koselleck%201997.pdf> (10.2.2009).

⁵ Syklien nousuun ja laskuun perustuva malli historiasta ei ollut oopiumsotia edeltävältä ajalta luonnollisestikaan ainoa, mutta sitä voidaan pitää vanhoista malleista tunnetuimpana.

⁶ Japanilaista aika- ja historiakäsitteiden murrosta Koselleckiinkin tukeutuen on tutkinut ainakin Stefan Tanaka. ks. Tanaka, Stefan. 2004. *New times in modern Japan*. Princeton: Princeton UP.

jonka yksi osa oli murros tavassa kuvata aikaa ja historiaa. 1890-luvulla evoluutio-käsite (kiinaksi 进化 *jìn huà* tai 天演 *tiānyǎn*) tuli keskeiseksi osaksi poliittisen argumentoinnin käsitteistöä Yan Fun käännettyä Thomas Huxleyn teoksen *Evolution and Ethics* kiinaksi vuonna 1898. Ensimmäisen kerran Yan käsiteli aihetta vuonna 1895. Evoluutioon ja edistykseen pohjautuva argumentaatio levisi nopeasti ja tuona aikana ”*kaikki joilla oli jotain sanottavaa puhuivat evoluutiosta*”, kuten sosiaalidarvinismin leviämistä Kiinaan tutkinut James Reeve Pusey on todennut kuvatessaan kyseistä ajanjaksoa⁷.

Kolme tapaa kuvata edistysprosessia

Laajasti käsitettynä murros ajan ja historian kuvaamisessa tapahtui siis 1800-luvun loppupuolelta lähtien länsimaisen edistysuskon levitessä Kiinaan. Hieman syvemmälle mentäessä tätä murrosaikaa voidaan jaotella tarkemmin ja poliittiseen argumentaatioon kytkeytyvästä historiallisen edistysprosessin kuvaamisesta voidaan 1900-luvun alkupuolelta erottaa ainakin kolme erilaista trendiä tai diskurssia⁸:

1) 1890-luvulta 1910-luvun puoliväliin Kiinassa olivat voimakkaasti esillä niin kutsutut sosiaalidarvinistiset mallit kuvata historiallista kehitysprosessia. Tämän trendin voidaan katsoa alkaneen jo mainitusta Yan Fun Huxley -käännöksestä jolloin kiinalaiseen poliittiseen argumentaation levisivät alun perin englanninkieliset käsitteet kuten sopeutumiskykyisimpien selviytyminen (优胜劣败, *yōushèng lièbài*), selviytymiskamppailu (求解决生存, *qiú jiějué shēngcún*) ja luonnonvalinta (天然淘汰, *tiānrán táotài*). Maailmaa kuvattiin jatkuvan selviytymiskamppailun areenana, jossa Kiina oli joutunut ahdinkoon. Sosiaalidarvinistinen argumentaatio oli erityisen suosittua reformistien (uudismieliset Qing-dynastian virkamiehet) ja vallankumouksellisten (ne jotka halusivat kaataa Qing-dynastian) piireissä, jotka halusivat perustella muutoksen tarvetta. Kyseinen trendi alkoi heiketä ensimmäisen maailmansodan puhjettua Euroopassa. Tämän jälkeen sosiaalidarvinistista kamppailua kuvattiin usein moraalittomana ja ihmiskunnalle vahingollisena ajattelutapana.

2) Vastavoimaksi sosiaalidarvinistiseen kamppailuun perustuvalla historian kuvaamistavalle nousi Kiinassa selitys evoluutiosta, jossa yhteistyö korvasi kamppailun evoluution avaintekijänä. Tämä tulkinta nojasi vahvasti Petr Kropotkinin teksteihin, joita luettiin Kiinassa runsaasti. Tämä suuntaus alkoi voimakkaasti tulla esille 1910-luvun puolenvälin tienoilla, ensimmäisen maailmansodan käynnistymisen jälkeen. Trendin eräänlaisena kliimaksina voidaan vuoden 1919 alkua, jolloin Pariisin rauhankonferenssi käynnistyi. Toukokuun neljännen päivän liikkeen julkaisut kuvaavat laajalle levinnyttä optimismia tuolta ajalta. Ensimmäisen maailmansodan uskottiin opettaneen ihmiskunnalle, että tulevaisuuden harmonia on saavutettavissa ainoastaan yhteistyön keinoin. Usein tähän yhteistyöhön perustuvaan kehityskulkuun

⁷ James Reeve Pusey. 1983. *China and Charles Darwin*. Cambridge & London: Harvard UP. s. 86.

⁸ Myös muita tapoja kuvata kehitystä on varmasti löydettävissä. Tässä esitetyt kolme tapaa tulevat omassa tutkimusaineistossani esiin voimakkaimmin.

liitettiin sellaisia käsitteitä kuten vapaus, demokratia ja sosialismi. Optimismi kuitenkin murtui jo saman vuoden keväällä kun Pariisin rauhankonferenssin tuloksena Saksan hallitsemat alueet Kiinassa luovutettiin Japanille sen sijaan, että ne olisi palautettu Kiinalle.

3) Pettymyksen jälkeen katseet kääntyivät Kiinassa yhä tiukemmin Venäjälle ja yhä useammat alkoivat uskoa Venäjän tarjoavan oikeanlaisen mallin Kiinan kehitykselle. Sosialismista kiinnostuneiden määrä kasvoi nopeasti ja yhä useammin historiaa kuvattiin Marxin oppeja mukaillen luokkataistelun historiana. Tämä kehitys alkoi voimistua vuoden 1919 loppupuolelta, eikä Marxin materialistisesta historian selittämistavasta kiinnostuneiden joukko rajoittunut ainoastaan vuonna 1921 perustetun Kiinan kommunistisen puolueen ympärille, vaan Kiinan historiallista kehitystä pyrittiin selittämään samalla teoriolla myös esimerkiksi nationalistisen Guomindang –puolueen keskeisten vaikuttajien toimesta. Yhtenä merkittävänä käännekohtana näiden julkaisujen historiallisessa argumentaatiossa voidaan pitää yhden liikkeen johtohahmon, liberaalina pidetyn Hu Shi'n, lähtemistä *Xin Qīngnián* –julkaisun toiminnasta syyskuussa 1920. Tämän jälkeen kyseinen julkaisu kääntyi entistä voimakkaammin kommunismista kiinnostuneiden kirjoittajien julkaisuksi. Myös Kominternin vaikutus alkoi voimistua samana vuonna sen lähetettyä agenttinsa Grigori Voitinskyn Kiinaan organisoimaan kommunistista puoluetta.

Edelläkuvatuista kolmesta trendistä ensimmäistä kuvataan tutkimissani julkaisuissa lähes poikkeuksetta ohimenneeksi ajattelutrendiksi ja ensimmäistä maailmansotaa pidetään jonkinlaisena todisteena sosiaalidarvinistisen ajattelun vahingollisuudesta. Tätä kuvaa evolutionistisesta historiasta ei kuitenkaan ole hylätty täysin ja etenkin *survival of the fittest* –tyyppinen tapa kuvata maailmaa näkyy teksteissä selvästi: ne jotka eivät sopeudu, tuhoutuvat edelleen elinkamppailussa. Tämänkaltainen retoriikka tulee esille varsinkin kritisoidessa konservatiiveja, jotka puolustavat vanhaa konfutselaisiin hierarkioihin perustuvaa yhteiskuntaa. Toisin sanoen, sosiaalidarvinismia kritisoidessa vanhentuneeksi ajatteluksi kuvataan ennen kaikkea aktiivista pyrkimystä kilpailuun ja kamppailuun evoluution tuottavana voimana, koska sen katsotaan johtaneen maailmansodan syttymiseen. Trendeistä toinen (yhteistyöhön perustuva evoluutio) ja kolmas tapa (luokkataistelu historian eteenpäin vievänä voimana) kuvata historiallista kehityskulkua esiintyvät teksteissä pääasiassa tulevaisuuden kehityskulkua kuvaavina.

MIKKO JAKONEN

Liikkeen ja *multituden* käsitteet Thomas Hobbesilla

Thomas Hobbes (1588–1679) on yksi merkittävimmistä ja kansainvälisesti tutkituimmista modernin politiikan teoreetikoista. Hänen poliittiset pääteoksensa *De Cive* (1642) sekä *Leviathan* (1651) ovat poliittisen ajattelun klassikkoja, joilla on ollut suuri rooli modernien yhteiskuntien, länsimaisten demokratioiden, oikeusjärjestelmien ja edustuksellisen poliittisen järjestelmän muotoutumisessa. Teoksia on tutkittu ja kommentoitu poliittisen kentän ja politiikan tutkimuksen kaikilla osa-alueilla. Viime vuosikymmeninä filosofit ovat kiinnostuneet myös Hobbesin muusta tuotannosta, pääosin luonnontieteellisistä, matemaattisista ja teologisista kirjoituksista, jotka muodostavat enemmistön Hobbesin jälkeensä jääneistä teksteistä.

Legitiimin poliittisen järjestelmän rakentamisen sekä yhteiskunnan hallinnan teorian lisäksi Hobbesin poliittinen teoria koskee myös yhteiskuntatieteen perustaa ja metodologiaa. Hobbesin teoria rakentuu yhtäältä klassisesta filosofiasta sekä toisaalta uuden ajan luonnontieteestä, jonka kautta hän kuljettaa yhteiskuntaa ja politiikkaa koskevaan ajatteluun luonnontieteellisiä lähtökohtia luoden omien sanojensa mukaan ensimmäisen todellisen *scientia civiliksen*, yhteiskuntatieteen. Nämä lähtökohdat ovat olleet vaikutusvaltaisia viimeisen kolmensadanviidenkymmenen vuoden aikana erityisesti angloamerikkalaisessa filosofiassa, politiikan teoriassa, poliittisessa taloustieteessä ja sosiologiassa. Mannermaisessa poliittisessa ajattelussa Hobbesilla on tärkeä ja yhä kasvava rooli.

Hobbes on myös modernin yksilön ja toisaalta kansan ja kansalaisuuden teoreetikko. Hän perustaa käsityksensä yhteiskuntien toiminnasta omaperäiselle ajatukselle omaa elämäänsä ja etuaan ajavista ihmisyksilöistä, itsestään liikkuvista ja yksilöllisesti ohjautuvista vapaista kappaleista. Hobbes näkee siis yhteiskunnallisten voimien ja liikkeiden syntyvän yksilöiden toiminnan kautta ja häntä pidetäänkin usein ”liberalismin isänä”, vaikka hänen teoriassaan voidaan nähdä liberalismille olennaisesti vieraita ja vastakkaisia näkökulmia.

Hobbes avaa teoriallaan aivan uudenlaisen tavan ajatella yhteiskuntaa koneena ja ihmistä tämän koneen perustavana rakennusosana. Hobbesin politiikan teoria tähtää ”maanpäällisen Jumalan” eli *Leviathanin* luomiseen sopimuksella (jota myöhemmin on alettu kutsua yhteiskuntasopimukseksi). Sopimus rajoittaa ja järjestää uudelleen luonnostaan täysin vapaiden yksilöiden liikkeen, joka uhkaa ilman hallintaa päätyä tunnettuun ”kaikkien sotaan kaikkia vastaan” eli niin sanottuun *luonnontilaan*. Historian ja luonnon ylittävä ihmisten yhteistoiminnan tuote – *poliittinen suvereeni* – aukaisee koko modernin valtion kehityksen mahdollisuudet jo 1600-luvun puolivälissä.

Hobbesin teoria ei kuitenkaan edusta ainoastaan uutta poliittista ajattelua, vaan hän sitoo teoriallaan keskiajan ja antiikin poliittista teoriaa moderniin. Myös

renessanssin myötä muodostunut humanismi näyttelee merkittävää roolia Hobbesin poliittisessa ajattelussa. Toisaalta, Hobbesin teoria sisältää katkoksen suhteessa aristotelis-kristilliseen skolastiikkaan, kuten myös humanismiin. Yksi vähemmän tutkituista ulottuvuuksista Hobbesin teoriassa onkin Hobbesin oma tiedepoliittinen tai ”teoriapoliittinen” luonne. Hobbesin tavoitteena oli selvästi hyökätä skolastista, katolista, presbyteeristä ja republikaanista poliittista ajattelua vastaan. Toistaiseksi tutkimuksessa ei kuitenkaan ole systemaattisesti selvitetty, millaisin teoreettisin siirroin Hobbes toteutti tiedon ja tieteen politiikkaansa.

Väitöstutkimukseni *Movement and Multitude in The Political Philosophy of Thomas Hobbes* tutkii Hobbesin filosofiaa, tieteellistä menetelmää ja politiikan teoriaa kokonaisuudessaan *poliittisena toimintana*. Tutkimukseni keskittyy tarkastelemaan Hobbesin tuotantoa kahden keskeisen käsitteen kautta, joita ei ole aikaisemmin käytetty yhdessä systemaattisen tutkimuksen perustana.

Ensiksikin otan lähtökohdakseni liikkeen (*movement*) käsitteen Hobbesin filosofiassa ja poliittisessa ajattelussa. Vaikka liikkeen käsitettä onkin tutkittu jonkin verran Hobbesin ajattelussa, ja yleisesti liikkeen käsite tunnustetaan myös Hobbesin poliittisen ajattelun jonkinlaiseksi perustaksi (kysymyksessä niin yksilön psykologian kuin ihmisyhteisön mekaniikasta), ei liikkeen käsitettä ole kuitenkaan tutkittu käsitteen laajassa merkityksessä juuri lainkaan. Liikkeen käsitteen tutkimus on toistaiseksi keskittynyt selvittämään lähes ainoastaan luonnontieteellisiä periaatteita Hobbesin teoriassa, mutta käsitteen metaforisen, sosiaalisen ja poliittisen ulottuvuuden tarkastelu on jäänyt paitsioon. Näiden ulottuvuuksien tarkastelu on kuitenkin tärkeää niin Hobbesin politiikan filosofian luonnontieteellisen perustan uudelleenarvioimisen vuoksi, kuin myös Hobbesin osittain luoman modernin poliittisen kielen ja kieliopin arvioinnin vuoksi (modernin politiikan ja talouden keskeiset käsitteet kuten tasapainotila, edistys, kehitys, revoluutio, taantuma jne.). Keskittymällä tutkimaan Hobbesin näkemystä liikkeestä ja sen merkityksestä tieteen, aistihavainnon, ihmisen psykologian, kielen, retoriikan ja lopulta valtion rakentumiselle, on mahdollista löytää Hobbesin ajattelua olennaisesti leimaava humanismin, (luonnon)tieteen ja politiikan yhdistävä logiikka.

Toisena lähtökohtanani on tarkastella systemaattisesti Hobbesin tapaa käyttää *multituden*, siis ihmisjoukon, väen, väkijoukon tai jopa rahvaan käsitettä poliittisessa ajattelussaan. Latinan sana *multitudo*, jonka taustalla on mm. antiikin Kreikan väkijoukkoon viittaava käsite οἱ πολλοί (*hoi polloi*), viittaa kreikkalaisessa ja roomalaisessa, kuin myös juutalais-kristillisessä poliittisessa ajattelussa ja kielenkäytössä keskeiseen ajatukseen rahvaasta tai väkijoukosta poliittisen järjestyksen järjestäytymättömänä osana, aika-ajoin sekasortoisena ja jopa kaoottisena voimana. Hobbesille *multitudon* käsitteestä muodostuu *luonnontilaisen* ihmisyhteisön epämääräistä, väkivaltaista, arvaamatonta ja täysin vapaata *liikettä* kuvaava peruskäsite, jonka hän haluaa sulkea täydellisesti ulos poliittisesta järjestyksestä ja valtion kieliopista. Väitteeni mukaan juuri *multituden* käsitteen kautta voidaan tarkastella uudella tavalla yhteyttä Hobbesin poliittisen teorian ja muun filosofisen ajattelun (luonnontieteellinen, teologinen) välillä, sillä *multituden* käsite avaa konkreettisesti kysymyksen

ihmisyhteisön ja yksilöiden liikkeen mahdollisuuksista ja rakenteesta. *Multituden* käsitteen tarkastelu avaa myös toisenlaisen näkökulman Hobbesin poliittiseen teoriaan, sillä sen tarkastelun kautta voidaan arvioida tarkemmin Hobbesin teorian poliittisia tarkoituksia ja ulottuvuuksia. Toisin kuin valtaosassa perinteistä Hobbes-tutkimusta, jossa *multituden* ulossulkeminen poliittisesta järjestyksestä hyväksytään lähes kyseenalaistamatta ja itsestäänselvyytenä, tutkimuksessani on tarkoituksena selvittää Hobbesin ajattelun poliittista luonnetta juuri tämän ulossulkemisen kautta. *Multituden* käsitteen tarkastelu auttaa myös selvittämään tarkemmin Hobbes-tutkimuksessa paljon kiistelyä kysymystä, joka koskee Hobbesin näkemystä demokratiasta sekä suvereenien tai valtioiden välisiä suhteita, siis kansainvälisen politiikan mahdollisuutta ja mahdottomuutta Hobbesilla. Hobbesin mukaan valtiot ovat keskenään luonnontilassa muodostaen globaalin *multituden*.

Hobbes otti niin filosofisen (metafyysisen) kuin poliittisen teoriansa lähtökohdaksi geometrisen menetelmän ja Galileo Galilein (1564–1642) kehittämän uudenlaisen teorian liikkeestä. Tätä joskus ”alkukantaiseksi” liikkeen inertian laiksi kutsuttua periaatetta (periaate, jonka mukaan kappale jatkaa liikettä suoraviivaisesti, jollei jokin toinen kappale pysäytä sitä tai muuta sen suuntaa) Hobbes käytti hahmotellessaan filosofista antropologiaansa, jonka avulla hän esitti teoriansa ihmisyksilöstä ja ihmiskunnan luonnontilasta. Alkukantainen inertian laki – joka oli keskeinen tekijä aristotelisen fysiikan, skolastiikan ja sen varaan rakentuneen yhteiskuntajärjestyksen murtumisessa – luonnon yleisenä periaatteena johtaa siis ihmiskunnan Hobbesin mukaan ”kaikkien sotaan kaikkia vastaan”, jossa ei ole tilaa kehitykselle, sivistykselle eikä järjestelmällisen tiedon rakentamiselle. Tämä sisällissodan tilanne tarvitsee hänen mukaansa aivan uudenlaisen poliittisen ratkaisun, jonka hän löytää yhteiskuntasopimuksen ja suvereniteetin teorioista. Suvereeni on se ihmismoneuden, *multituden*, ylittävä tilallisesti rajaton ja ajallisesti ääretön taho, joka kykenee Hobbesin mukaan luomaan määräyksellään lain, oikeuden ja lopulta valtion, jossa luonnontilaisista ihmisistä muodostuu *kansalaisia* ja ääretön kaaos päättyy. Toisin sanoen suvereeni kykenee luomaan yhteiskunnallisten erojen järjestelmän ja hierarkian, jossa kansalaisten vapaa liike ei joudu suoralle törmäyskurssille toinen toisensa kanssa, vaan jokaista yhteiskunnallista suhdetta välittää suvereeni. Suvereenista tulee siis ihmisten liikkeen haltuunottaja, erojen luoja ja liikkeen uudelleenorganisoiija, yhteiskunnan rakentaja. Näin ollen Hobbesin valtioteoria on teoriaa ihmisten halujen (*appetite, endeavour*) liikkeen hallinnasta ja erilaisten yhteiskunnallisten liikkeiden mekanismien järjestämisestä. Hobbesin perustavana ongelmana näyttäytyy siis se, kuinka yhteiskunnassa kansalaisten, rahan, tavarain ja ajatusten liike voi olla mahdollisimman vapaata siten, ettei tämä vapaus kuitenkaan aiheuta sisällissodan ja väkivaltaisten yhteenottojen tilannetta. Tämän vuoksi liikkeen ja *multituden* käsitteet näyttävät keskeisiltä käsitteiltä, joiden avulla voidaan tutkia uudella tavalla Hobbesin poliittista ajattelua.

Hobbesia koskevia tulkintojani voi lukea lisenssiaatin työstäni *Liike Thomas Hobbesin poliittisessa filosofiassa* (Jyväskylän yliopisto 2008), sekä mm. artikkelista ”Thomas Hobbesin poliittinen filosofia” (teoksessa Koikkalainen & Korvela 2010: *Poliittisen ajattelun klassikot*. Vastapaino. Tulossa.). Olen käyttänyt

Hobbesin teoriaa ja soveltanut sitä nykypolitiikan tutkimukseen myös mm. artikkeleissa "Sota" ja "Väki" (teoksessa Jakonen, Peltokoski & Virtanen (toim.): *Uuden työn sanakirja*. Tutkijaliitto, Helsinki 2006.), "Viattomat ihmiset - epämäärät hallinnon keinoina" ja "Yhteiskuntaruumis ja prekarisaatio" (verkkolehti Megafoni: URL: <http://megafoni.kulma.org>) sekä yhteisartikkelissa Paul-Erik Korvelan kanssa "Geopolitics of Cosmopolis" (*Geopolitics* 4/2009).

LISA JOKIVIRTA
Sámi Perceptions of Environmental Change

"When we were children, there were stories..."
 - Sámi saying

1. Introduction

I am a Finnish-Canadian who is currently undertaking doctoral research through the Finnish National Graduate School of Environmental Social Sciences as part of a four-year post funded by the Academy of Finland (2010-2013). My doctoral work is focused on perceptions of environmental change among the Sámi, the indigenous people of northernmost Europe, in Finnish Lapland using ethnographic methods. This research involves nine months of fieldwork in Utsjoki, Finland, as well as close collaboration with and extended research visits to the Arctic Center at the University of Lapland and the Scott Polar Research Institute at the University of Cambridge. This topic is a natural extension of my broader research interests in political ecology, environmental ethics, nature conservation and indigenous environmental worldviews, and builds on some of the key themes explored within the context of my Master's thesis (*Liminality in Paradise: A Dialogue with the Punta Mona Community*, University of Jyväskylä, May 2009). Alongside my PhD research, I am working with the Giellagas Institute at the University of Oulu to develop the first English language guidebook for learning practical Sámi.

2. Research Focus

My doctoral research sets out to study perceptions of environmental change amongst the Sámi living in Utsjoki, Finland, with a particular focus on storytelling and personal narratives of environmental change. Whilst there has been a growing recognition of indigenous peoples as a source of legitimate ecological knowledge, most researchers have focused on gathering the practical observations of local community members and juxtaposing these with Western scientific understandings, with very little consideration given to so-called 'subjective' or 'alternative' knowledge forms. The aim of my doctoral research is to examine Sámi perceptions of environmental change, including growing nature-based tourism and interpretations of the doomsday prophecy of global warming, and to weave into this story personal narratives of cultural change, Sámi notions of the good life and attitudes towards tourists and foreign scientists. This research is based on 9 months of ethnographic fieldwork devoted to the topic, and extensive interviews conducted in the English, Finnish and (basic) Sámi languages. Political ecology is used as the main analytical framework through which Sámi accounts of environmental change are analysed, and through which the broader power relations embedded in the environment as a highly political and politicized concept can be further explored.

Key words: Political ecology, storytelling, environmental change, knowledge construction, center-periphery relations, the Sámi; Finnish Lapland.

3. Methodology and Research Material

This study will mainly use ethnographic research, participant observation and semi-structured qualitative interviews. I will undertake nine months of fieldwork, living in a Sámi reindeer herder family and teaching at the local school in Utsjoki, Finland, in order to approach research as an immersion experience and, quite frankly, maintain my sanity during the long winter months. I will remain in close contact with the Arctic Center, particularly the Sámi researcher, artist and reindeer owner Elina Helander-Renvall, to discuss and share my findings with other researchers focusing on perceptions of environmental change among indigenous groups spanning the circumpolar north.

During my fieldwork, in-depth interviews will be conducted in order to give voice to local community members about their perceptions and experiences of environmental change, as well as their understandings about sustainability and more general worldviews. A particular emphasis will be placed on interviewing women and youth as most interviews have until now been focused on the practical knowledge of male reindeer herders. I will draw upon my English and Finnish, as well as basic Sámi language skills, to conduct the interviews.

4. Research Process

The intent is to write a monograph-style dissertation alongside individual or joint articles that will be published in international journals. I plan to further disseminate my research findings through my involvement in various academic networks and environmental organizations including the Harvard Forum on Religion and Ecology, Northern Researchers' Forum, Global Gender and Climate Alliance, and Earth Charter International. I intend to complete this research within 4 years, from January 2010 until December 2013.

Phase 1: 2010

- Present doctoral research proposal and ideas at various conferences including the "New Geopolitics of Polar Regions" Seminar at the University of Liverpool, UK (25 March 2010); Arktis Annual Graduate Seminar on "Politics of Development, Identity and Space" at the University of Lapland (2-4 May 2010); "Power and Knowledge" 2nd International Conference at the University of Tampere (6-8 September 2010, pending approval); and Northern Research Forum's 6th Open Assembly in Kirkenes and Oslo, Norway (24-27 October 2010).
- Work as a visiting researcher at the Arctic Center at the University of Lapland and publish article on the basis of conceptual framework (July – August 2010).
- Conduct preliminary field visit to Utsjoki, Finland (September – November 2010).

Phase 2: 2011

- Continue fieldwork in Utsjoki from January to June 2011 and submit findings for international publication.
- Undertake a research stay at the Giellagas Institute at the University of Oulu and at the Nordic Sámi Institute in Kautokeino, Norway (July –

September 2011). Finalize and publish first English-language guidebook for learning practical Sámi.

- As of October 2011, be based at the [Scott Polar Research Institute](#) at the University of Cambridge to access the most extensive resource library and community of researchers focusing on the circumpolar north.

Phase 3: 2012-13

- Finalise writing and defend thesis by December 2013

Selected Publications

2010 (forthcoming). *Encountering the Sacred in People and Places*. Amsterdam: KIT Publishers [Editor-in-Chief with Anna Melinda Duhon].

2009. "Seeking Transformation in a Consumer's World: Can we achieve a unity of ends and means?" in *Nature, Space and the Sacred: Transdisciplinary Perspectives*. S. Bergmann, P.M. Scott, M. Jansdotter and H. Bedford-Strohm, eds. Pp. 175-188. London and New York: Ashgate. [Co-author with Anna Melinda Duhon]

2009. "Religion, Ethics and Ecology in the Public Sphere: Transdisciplinary Perspectives". Conference Publication of the European Forum for the Study of Religion and the Environment's International Conference on "Religion and Ecology in the Public Sphere", Turku (Finland), 14-17 May 2009.

2008. *Interwoven Stories: The Fabric of Community*. San José, Costa Rica: Producciones Alpi. [Editor-in-Chief with Jessica Moe]

2008. "Lessons of a Nomad" in *Interwoven Stories: The Fabric of Community*. J. Moe and L.M. Jokivirta, eds. Pp. 17-20. San José, Costa Rica: Producciones Alpi.

Just For Fun

I am a strong believer in the power of stories. My interest is to engage with academic and non-academic audiences to personalize an issue - the threat of climate change to marginalized peoples - through the use of storytelling, personal narratives and artistic self-expression. I am also a violin player, sushi lover, amateur photographer, and greater admirer of communal life.

ANITTA KANANEN

Kant ja ihmiskunnan matka (maailman)kansalaisuuteen

Immanuel Kant kirjoittaa *Streit der Fakultäten* -esseessä vuonna 1798: ”Valtioluomus - niin kuin se tässä ajatellaan täysin toteutuneeksi vaikka sitten minkä ajan päästä – on suloinen uni.” Tekstin ilmestyessä Kant oli jo 74-vuotias, tosin se oli kirjoitettu joitakin vuosia aiemmin.

Professori Kantin kiinnostus politiikkaan vireytyi vanhemmalla iällä. Tutkimusteemani sijoittuu tähän ajanjaksoon. Aineistoni koostuu pääasiassa 1770-luvulla ja siitä eteenpäin ilmestyneistä ns. populaareista teksteistä. Erityisesti sen jälkeen, kun viimeinen pääteoksista, *Kritik der Urteilskraft*, ilmestyi 1790, Kant suuntasi kiinnostuksensa ajan tapahtumiin ja otti niihin kantaa. Esimerkiksi Ranskan tapahtumia hän seurasi tarkkaan.

Sitaatin mukaan valtion hahmottaminen toteutuu, mutta se voi tapahtua vaikka kuinka pitkän ajan kuluttua tahansa. Ajatus kuvaa poliittisen kiinnostuksen ohella toista tärkeää teemaa Kantin kirjoituksissa, ihmiskunnan historiaan kuuluvaa edistyksen ajatusta.

Kirjoituksessaan *Idee zu einer allgemeinen Geschichte in weltbürgerlicher Absicht* (1784) hän muotoilee:

Die Geschichte, welche sich mit der Erscheinungen beschäftigt, so tief auch deren Ursachen sein mögen, läßt dennoch von sich hoffen: daß wenn sie das Spiel der Freiheit des menschlichen Willens im Grossen betrachtet, sie einen regelmäßigen Gang entdecken könne; und daß auf die Art, was an einzelnen Subjekten verwickelt und regellos in die Augen fällt, an der ganzen Gattung doch als eine stetig fortgehende, obgleich langsame Entwicklung den ursprünglichen Anlagen derselben werde erkannt werden können.

Historia, joka tutkii vain ilmiöitä, ei pääse näkemään syitä. Se voi kartoittaa ihmisten tekoja kuinka perusteellisesti tahansa, mutta vain niitä tuijottamalla tiede ei etene. Historian on hahmotettava suuria linjoja, jotka löytyvät tutkimalla ihmisen ”vapaan tahdon peliä” kokonaisuudessaan. Vain siten on mahdollista erottaa jatkuva, säännönmukainen, tosin hidas eteneminen. Kant haluaa luoda historialle varmasti etenevän käynnin, *den sicheren Gang*, saman jota hän vaatii toisaalla filosofialta *Kritik der reinen Vernunft* -teoksessaan.

Historian tehtävä on oletettavasti vaikea, sillä niissä arkipäivän yksittäisissä teoissa, joissa tahdonvapaus näyttäytyy, ei ole helposti havaittavaa kehityskaarta kohti tiettyä päämäärää. Kuitenkin pitkällä aikaperspektiivillä kokonaisuus on näkyvissä. Tällaisen tutkimuksen esikuvaksi Kant nostaa luonnontieteen, joka ei haparoi eteenpäin pelkkien yksityiskohtien varassa, vaan etenee säännönmukaisesti periaatteidensa mukaan. Se on jo tehnyt oman kopernikaanisen käännöksensä.

Historioitsijan työ olisi helppoa, jos ihmiset toimisivat yhtä täydellisesti kuin muut luonnonlajit. Esimerkiksi mehiläisten ja majavien tarkkailu on antoisaa ja helppoa. Kuten ihmiset, nekään eivät tosin tunnista luonnon heille osoittamaa päämäärää, mutta toisin kuin ihmiset, ne toimivat pelkästään aistitoimintonsa mukaan luonnonlain alaisuudessa.

Ihmisen päämäärä ei kuitenkaan rajoitu vain luonnonlakien alaisuuteen. Luonto on asettanut päämääräksi täydellistyä lajina, saavuttaa maailmankansalaisuuden idea. Ihminen on siitä hankala kohde, ettei hän toimi täydellisesti järkensä mukaan, vaan "luonnon" tai "kaitselmuksen" täytyy auttaa häntä eteenpäin.

Mutmaßlicher Anfang der Menschengeschichte (*Berlinische Monatschrift* 1786) kutsuu kuvitteelliselle historiamatkalle Raamattu oppikirjana. Luomiskertomuksen ja syntiinlankeemuksen Kant kuvaa siirtymisenä luonnon holhouksesta vapauden tilaan. Paratiisin ajan hän kuvailee siirtymänä eläimellisestä karkeudesta, "vaistojen vetämästä kuormavaunusta", järjen johtoon.

Syntiinlankeemuksen ja paratiisista karkotuksen vaikutuksesta ihmisen "silmit avautuvat ja hän näkee". Kantin mukaan ihmisen silmät eivät kuitenkaan avaudu näkemään alastomuutta ja hävettävää sukupuolisuutta, vaan ensimmäisen mahdollisuuden itse valita elämäntapansa eikä jäädä eläinten tavoin tiettyjen rajojen sisälle.

Kantin tulkinta Mooseksen kirjasta on ilosanoma ihmiselle ja tämän järjen kehitykselle. Kant ei saarnaa synnistä eikä naisen pahuudesta.

Das Feigenblatt (V.7) war also das Produkt einer weit größeren Äußerung der Vernunft, als sie in der ersten Stufe ihrer Entwicklung bewiesen hatte.

Seuraava askel, jonka järki ottaa, on kyky tulevan odottamiseen (*Erwartung des Künftigen*). Ihmisen etu eläimiin verrattuna on kyky ajatella tulevaa. Negatiivinen puoli asiassa on se, että samalla ihminen saa velvollisuuden huolehtia tulevasta. – Mies, jonka täytyy huolehtia perheestään, mieltii huolen tuntein työtänsä. Vaimo tunnistaa ne vaivat, joita hänen sukupuolelleen on siunaantunut. Molemmilla on raskaassa elämässään vielä yksi huoli, jota eläimillä ei ole. He ovat saaneet tiedon kuolemasta ja sen pelon.

Episodi, jossa ihminen karkotetaan paratiisista, on samalla vapautus luonnon sylistä. Ihminen on ollut kuin lapsi hoidossa. Hän on saanut käyskennellä puutarhassa, joka on kukoistanut ilman työtä. Muutos on paitsi arvoa kohottava, myös pelottava. Paratiisi on oleva tulevaisuudessa vain kuvittelukyvyyn antama kuva miellyttävästä olotilasta. Nyt järki saa ihmisen kehittämään kykyjään ja ponnistelemaan. Se ei enää salli palata karkeuteen ja tyhmyyteen. Kehitys voi viedä vain kohti parempaa. Kantilainen historia ei tunne regressiota.

Mooseksen kirjan jakeiden 20–21 tienoilla Jubal ryhtyy sitran ja luutun soittajaksi. On ajanvietettä ja hikeä, *Zeitvertreib und Fleiss*. Ammatit ja taiteet

kehittyvät ja kulttuuri saa alkunsa. Tähän ihmiskunnan kehityskauteen sijoittuvat ensimmäiset kansanvaltaisen perustuslain (*bürgerliche Verfassung*) ja julkisen oikeuden (*öffentliche Gerechtigkeit*) perustamisyritykset. Ne ovat tarpeen väkivaltaisuuksien ja niistä johtuvien kostonketjujen hillitsemiseksi. Ensimmäisistä ”karkeista” instituutioista ovat tärkeimpiä yhteisöllisyys ja kansalaisturvallisuus (*bürgerliche Sicherheit*).

Kun palataan *Idee*-kirjoitukseen, näemme, että ”luonto” on halunnut ihmisen vapauttavan itsensä kaikesta siitä epäjärjestyksestä, joka juontuu mekaanisesta elämellisyydestä. Hänen ei tule olla osallisena muussa onnellisuuden (*Glückseligkeit*) ja täydellisyyden tavoittelussa, kuin siinä, jonka hän vieteistä vapaana oman järkensä avulla asettaa.

Luonto ei nimittäin tee mitään ylimääräistä. Se, että ihmisellä on järki ja siihen perustuva tahdonvapaus, on merkki niiden tarkoituksesta. Ihmisen on niiden avulla tuotettava ja löydettävä kaikki itsestään: ravinto, vaatetus, turvallisuus ja varmuus, samoin kuin tieto ja viisaus, jopa hänen tahtonsa hyväluonteisuus kuuluu olla hänen omaa työtään.

Väline, jota luonto käyttää ihmisen taipumusten kehittämiseen on ihmisluonnon antagonismi ”*ungesellige Geselligkeit*”. Toisaalta halutaan yhteiskunnan jäseneksi, toisaalta siitä eroon. Ilman ei-rakastettavaa epäseurallisuuden ominaisuutta, josta vastakohtat syntyvät, eivät taipumukset kehittyisi arkaaisessa paimentolaiselämässä. Siellä vallitsisi täydellinen yksimielisyys ja tyytyväisyys. Ihmiset jäisivät kotieläintensä tasolle, lampaiksi, joita paimennetaan.

Der Mensch will Eintracht; aber die Natur weiss besser was für seine Gattung gut ist: sie will Zwietracht.

Luonto työntää ihmisen laiskuudesta toimeen. Ja lopulta taas, suurin ongelma, jonka ratkaisemiseen luonto ihmislajin pakottaa, on oikeuden mukaan hallitun kansalais- (*bürgerlich*) yhteiskunnan saavuttaminen.

ANU KETTUNEN**Tulevaisuuden hallinta ja tulevaisuuspolitiikka Suomessa**

Nyky-Suomessa tulevaisuus on noussut voimakkaasti politiikan asialistalle. Päättäjät orientoituvat tulevaisuuteen ja pyrkivät ennakoimaan tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tulevaan varustautuminen on niin yksityisen kuin julkisen sektorin eilinehto kiristyvän kilpailun maailmassa. Suomessa asia on havaittu. (Tulevaisuusvaliokunnan mietintö 1/1998 vp, 74)

Tulevaisuus näyttäytyy seikkana, jota kohti ei voida mennä turvallisin mielin ilman tulevaisuuden uhkien ja mahdollisuuksien systemaattista kartoitusta. Erilaisia skenaarioita tulevasta laaditaan ja hankkeita perustetaan tulevaisuuden ennakoimiseksi. Tulevaisuuden haasteet otetaan haltuun tulevaisuusohjelmilla. Väitöskirjatutkimukseni käsittelee tätä ilmiötä eli suomalaista tulevaisuuspolitiikkaa ja tulevaisuuden ennakointityötä ja selvittää, mistä siinä on kysymys. Tutkimuskysymyksiä ovat:

- Millainen merkitys tulevaisuutta luotaavilla teksteillä on? Miksi tulevaisuutta ennakoidaan ja ketkä siihen voivat osallistua?
- Miten ajalla politikoidaan?
- Miten ja millaisilla keinoilla tulevaisuutta hallitaan?
- Millaisen puheavaruuden tulevaisuutta ennakoivat tekstit muodostavat? Mistä genren puhetaan ja sanastot tulevat?
- Millaisen yhteiskunta- ja ihmiskäsitykseen tulevaisuuskuvat perustuvat?

Tutkimusaineisto koostuu pääasiassa suomalaisista tulevaisuutta ennakoivista teksteistä. Näitä ovat erilaiset strategiat, raportit, selonteot, taustamuistiot ja mietinnöt. Myös pienehkö haastatteluaineisto sisällytetään tutkimukseen. Analysoitavia tekstejä ovat esimerkiksi valtioneuvoston tulevaisuusselonteot, tulevaisuusvaliokunnan mietinnöt sekä erilaiset hankeraportit, joita ovat tuottaneet mm. Valtioneuvoston ennakointiverkosto, Sitran Kansallinen ennakointiverkosto ja muut hankkeet, Elinkeinoelämän keskusliiton Tulevaisuusluotain – hanke ja OECD:n International Futures – ohjelma. Tutkimuksen aikajänne ulottuu 1990-luvulta vuoteen 2010. Tutkimukseen sisällytetään mahdollisuuksien mukaan pieni aineisto aikaisemmilta vuosikymmeniltä. Aineistoa luetaan diskurssianalyttisesti.

Näkökulmat

Hallintaa, aikaa sekä yhteiskunta- ja ihmiskäsityksiä käsittelevät teoriat muodostavat tutkimukseen näkökulman, josta käsin aineistoa analysoidaan. Hallinnan tutkimuksen avulla tarkastellaan, miten tulevaisuudesta muodostetaan ennakointiteksteissä kokonaisuus, josta on tietoa, josta voidaan puhua ja jota voidaan suunnitella ja hallita. Michel Foucault'n, Mitchell Deanin ja Nikolas Rosen teksteillä avataan tätä näkökulmaa.

Foucault määrittelee hallinnan poliittisen vallankäytön muodoksi, jossa yksilöiden tai ryhmien käyttäytymistä voidaan säädellä, kontrolloida ja suunnata harkitulla tavalla tiettyihin päämääriin. Hallinnan teorioiden kautta on mahdollista avata, miten tulevaisuutta ennakoivat hankkeet pyrkivät ohjaamaan ihmisiä toimimaan tietyllä tavalla tiettyjen päämäärien mukaisesti ja miten hallinnan kohteet, tavoitteet ja keinot muotoillaan tulevaisuutta ennakoivissa teksteissä. Ennakointitekstien kieltä tutkimalla avataan niitä sanastoja ja käsitteitä, joiden varaan hallinta rakentuu.

Tulevaisuutta luotaavia tekstejä tutkiessa aika, sen hallinta ja sillä politikoiminen nousee pohdinnan kohteeksi. Eri tahojen hallinnoimat tulevaisuutta ennakoivat hankkeet voidaan nähdä myös kamppailuna siitä, kuka hallitsee parhaiten tulevan ajan ja kuka pääsee määrittelemään sen haasteet. Tätä tutkimuksen ulottuvuutta tarkastellaan mm. Kia Lindroosin ja Kari Palosen määrittelemien politiikan aika ja ajan politiikka käsitteiden avulla. Ajan politiikka koostuu aikaa koskevien jakojen ja erottelujen tuomasta politisointien pelivarasta. Ajan politiikka siis politisoi ajan. Poliitiikan aika puolestaan koskee ajan käyttämistä poliittisena pelivälineenä. Poliitiikan aika merkitsee ajalla politikointia.

Tutkimuksessa politisoidaan tulevaisuutta luotaavien tekstien aikaa ja avataan sitä, miten tulevaisuus rakennetaan retorisesti näissä teksteissä. Niissä tulevaisuus esitetään seikkana, jota voidaan hallita ja jonka nimissä voidaan esittää vaatimuksia. Poliitiikan ajan näkökulmasta tulevaisuutta luotaavia hankkeita ja tekstejä tarkastellaan puolestaan välineinä, joilla eri tahot käyvät kamppailua tulevaisuuskäsityksistä ja siitä, miten tulevaisuuteen suuntaudutaan.

Tulevaisuutta ennakoitaan, jotta sen kehityskulkuihin voidaan vaikuttaa ja näin saavuttaa toivottu tulevaisuus. Ennakointiteksteissä tulevaisuuden kehityskulkuihin pyritään vaikuttamaan pitkälti ihmisten toimintaa ohjaamalla. Esimerkiksi 2000-luvun alussa tuotetuissa tulevaisuusvisioissa päämääräksi on asetettu usein maailman kilpailukykyisimmän valtion asema ja tämän päämäärän saavuttamiseksi kansalaisia on pyritty kasvattamaan henkiseen yrittäjyyteen, jossa jokainen vastaa itse omasta kilpailukykyisyydestään.

Näitä tulevaisuusteksteissä yhteisölle ja yksilölle asetettuja päämääriä sekä niihin liittyviä yhteiskunta- ja ihmiskäsityksiä tarkastellaan tutkimuksessa kriittisesti brittiläisen politiikan teoreetikon Michael Oakeshottin käsitteistön avulla. Tutkimus nojaa erityisesti Oakeshottin teoriaan ja käsitteisiin valtioista ihmisten yhteenliittyminä sekä ihmiskäsityksiin, jotka liittyvät erilaisiin yhteenliittymiin. Tästä näkökulmasta tutkitaan muun muassa sitä, millaisille periaatteille teksteissä hahmotetut tulevaisuuden yhteiskunnat rakentuvat ja millaisten yksilökäsitysten varaan tulevaisuusvisioita muodostetaan.

Lopuksi

Tutkimus avaa hallintaa ja aikaa sekä ihmisyhteisöjä ja ihmiskäsityksiä käsittelevien teorioiden avulla epäpoliittiselta vaikuttavien hallinnon tekstien poliittisuutta. Tulevaisuutta ennakoivat tekstit ovat poliittista vaikuttamista, ne luovat todellisuutta ja rajaavat mahdollisten tulevaisuuksien avaruutta.

Tulevaisuuden ennakkoinnin puhetavat rajaavat sitä, mitä on mahdollista sanoa ja tehdä. On tärkeää tutkia, millaiseen tulevaisuuteen meitä ohjataan, kenen toimesta ja miksi sekä edelleen, millaisen tulevaisuuden tekemiseen ennakkoinnin puhetavat antavat mahdollisuuksia ja millaisia mahdollisuuksia ne rajaavat pois. Näihin seikkoihin tässä tutkimuksessa etsitään vastauksia.

Tämä väitöskirjatutkimus on osa Suomen Akatemian rahoittamaa projektia ”Sameita vesiä. Demokratia ja hallinta multilateraalisessa valtiossa”. Projektia johtaa Marja Keränen.

Omat julkaisut

Kettunen, Anu. 2008. Kilpailukyky-yhteiskunta ja yksilö. Sitran tulevaisuusstrategia Michael Oakeshottin käsitteistön näkökulmasta. *Politiikka* 50:4, 238-249.

HANNA-MARI KIVISTÖ

Turvapaikkalainsäädännön syntyhistoria Länsi-Saksassa

Otto Kirchheimer, saksalainen valtiosääntöjuristi, kuvailee vuoden 1959 artikkelissaan turvapaikkaa “ikivanhaksi käytännöksi, etuoikeudeksi ja ongelmaksi”.

Turvapaikkaan ja turvapaikkaoikeuteen liittyvät kysymykset; esimerkiksi se mitä velvollisuuksia valtioilla mahdollisesti on turvapaikanhakijoita kohtaan, tai kuinka kriteerit legitiimille turvapaikanhauulle määritellään, ovat kiistatta vilkkaan debatin kohteita tänä päivänä. Väitöstutkimukseni tarkastelen turvapaikkaoikeuteen liittyviä teemoja toisen maailmansodan jälkeisessä puitteissa; kontekstissa jossa moderni regiimi turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten suojeluun synnyttiin.

Tutkimuksen ideana on yhtäältä tarkastella regiimin syntyä ja tutkia debatteja, olosuhteita ja valintoja, jotka johtivat tiettyjen kansainvälisoikeudellisten dokumenttien luomiseen (Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus 1948; Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 1951). Toisaalta tarkastelun alla on erityisesti debaattit liittyen länsisaksalaiseen lainsäädäntöön, jonka piirissä turvapaikalle myönnettiin erityisen vahva ja ainutlaatuinen juridinen asema.

Vuoden 1949 Saksan liittotasavallan perustuslakiin kirjattiin artikla, jonka mukaan poliittisesti vainotuille henkilöille myönnetään turvapaikka (*Politisch verfolgte genießen Asylrecht*, art. 16(2)). Kansainvälisen oikeuden piirissä turvapaikka on tullut ymmärtämään valtion oikeutena, “etuoikeutena, joka voidaan vapaasti myöntää tai evätä”; toisin sanoen oikeutena, jonka myöntäminen kuuluu tiukasti valtion suvereniteetin piiriin, suvereniteetin ollessa jotain, mistä valtiot eivät helposti luovu. Liittotasavallan perustuslain artikla tästä poiketen muotoilee turvapaikan yksilön oikeudeksi luoden samalla valtiolle velvollisuuden suojella poliittisia pakolaisia.

Tutkimukseni primäärimateriaali koostuu perustuslain luoneen parlamentaarisen neuvoston (*Parlamentarischer Rat*) debateista. Neuvosto, jonka osavaltio-parlamentit valitsivat, kokoontui läntisten liittoutuneiden valtuuttamana syyskuusta 1948 toukokuuhun 1949 luonnostelemaan perustuslain Saksan kolmelle läntiselle miehitysvyöhykkeelle.

Tutkimuksessani keskiössä on siis paitsi erään oikeuden poliittinen historia myös Liittotasavallan poliittinen alkuperä. Ajatus “uudesta alusta” on toki monessa mielessä tullut ristiriitaiseksi saksalaiselle historiankirjoitukselle, samalla kuin historiankirjoituksesta itsessään on tullut tutkimuksen ja debatin kohde. Kun tarkoituksena on tutkia narratiivia, joka sodanjälkeiseen perustuslakiin ja sen synnyttämiseen liittyy, on kiinnostavaa huomata, kuinka turvapaikkalainsäädäntö itsessään kytkeytyy, myös kommenttikirjallisuudessa, kertomukseen uudesta alusta ja suuremmasta humanitaarisesta traditiosta, jota toisen maailmansodan jälkeen rakennetaan.

Paitsi valintoihin perustuslain synnyttämiseksi, tutkimukseni sijoittuu laajemmin ihmisoikeusproblematiikkaan ja keskusteluihin erityisesti liittyen ei-kansalaisten oikeuksia ja niiden konstituoitumista. Tässä yhteydessä kiinnostava lähtökohta on

erityisesti Hannah Arendtin teoksessaan *The Origins of Totalitarianism* (1951) tunnetuksi tekemä paradoksi siitä, kuinka ihmisoikeudet kytkeytyvät – lupauksistaan ja ideaaleistaan huolimatta – nimenomaisesti valtion jäsenyyteen. Arendtin huomio oli erityisen aktuaalinen suhteessa sotien väliseen aikaan koskien juuri valtiottomia ja pakolaisia. Toisen maailmansodan kauhut ja niiden jälkeinen ”ihmisoikeusvallankumous” johtivat lopulta myös kehitykseen, jossa ei-kansalaisten oikeudet alkoivat nousta kansalliselle ja kansainväliselle poliittiselle agendalle uudella tavalla.

Luentani korostaa oikeuksien kontekstisidonnaisuutta, ja tähän liittyen se, kuinka tietyt oikeudet tunnustetaan ja mikä status niille annetaan on väistämättä poliittinen kysymys. Liittotasavallan kontekstissa olen kiinnostunut turvapaikkaoikeuden poliittisista, käsitteellisistä ja retorisisista juurista; siitä, kuinka tietty oikeus synnytetään, tietyllä parlamentaarisella foorumilla, tietyssä historiallisessa kontekstissa; kuinka turvapaikkaoikeus nousee agendalle, kuinka se konstruoidaan, kuinka artiklaa legitimoidaan debateissa ja millaisin argumentein sitä vastustetaan.

Toisen maailmansodan jälkeinen turvapaikkaregiimi, määritelmät ja rajaukset, tulee ymmärtää kylmän sodan poliittista kontekstia ja poliittisia kontingensseja vasten, jolloin turvapaikan ja sen myöntämisen poliittinen rooli käy myös selväksi. Geopoliittisen kontekstin lisäksi sodanjälkeinen turvapaikkalainsäädäntö heijastaa – kuten ihmisoikeusregiimin synty ylipäättään – sodan kokemuksia. Liittotasavallan vuoden 1949 perustuslain ollessa itsessään läpeensä menneisyyden muokkaama, parlamentaarisen neuvoston debateista käy ilmi se, kuinka menneisyyden merkitys ja poliittiset kokemustilat olivat keskeisiä myös turvapaikkaoikeuden muotoilulle ja legitimoinnille. Artiklan taustalla ovat kokemukset natsihallinnon vainosta sekä siitä, kuinka vainoituiksi joutuneita käännytettiin eurooppalaisten valtioiden rajoilta pois toisen maailmansodan aikana. Debateista nousee esiin myös se, kuinka artiklan tarkoituksena oli yhtäältä toimia suojana tilanteissa, jossa vastaava voisi tapahtua uudestaan.

Quentin Skinner kirjoittaa *Visions of Politics* –teossarjan ensimmäisessä osassa, kuinka “*an understanding of the past can help us to appreciate how far the values embodied in our present way of life, and our present ways of thinking about those values, reflect a series of choices made at different times between different possible worlds*” (Skinner 2002, 6).

Alkuperäinen kiinnostukseni sodanjälkeisten aikakauden tutkimiseen nousee nykydebateista liittyen turvapaikanhakuun ja -hakijoihin. Toisen maailmansodan jälkeisen kontekstin tutkiminen on paitsi sen kontekstin tutkimista, jossa sanasto ja kieli liittyen turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kansainväliseen suojeluun synnytetään (esimerkiksi, kuinka ’pakolainen’ tultiin vuoden 1951 yleissopimuksella määrittelemään), myös se, jolla se suurilta osin edelleen operoi. Vaikka tarkoituksena ei ole verrata nykydebatteja ja toisen maailmansodan jälkeisiä kiistoja toisiinsa, sen ymmärtäminen, kuinka toisen maailmansodan jälkeiset kehitykset synnytetään ja millaisissa poliittisissa olosuhteissa tämä tapahtui, ja kuinka nimekkeet ja käsitteet luotiin ja millaisia valintoja niiden suhteen tehtiin, on keskeistä myös nykydebattien sekä käsitteisiin liittyvän problematiikan ymmärtämiselle.

Teen tällä hetkellä tutkimustani Berliinissä. Väittelen vuonna 2012.

TOMMI KOTONEN

Poliittinen runous ja runous politiikkana

in truth

We have no gift to set a statesman right

– W.B. Yeats

Noin yleisesti ottaen useimmille lienee selvää mitä tarkoitetaan puhuttaessa runoudesta, ja useimmilla ihmisillä on jonkinlainen käsitys myös siitä mitä tarkoitetaan politiikalla. Mutta näiden kahden yhdistelmä, poliittinen runous, on jo hankalammin määriteltävissä. Usein politiikka ja runous, tai taide ylipääntäkin, on nähty kahtena täysin erillisenä alueena.

Runouden ja politiikan yhdistäminen on ongelmana moderni. Kuten amerikkalainen runoilija Denis Levertov on huomauttanut, ennen romantiikan aikakautta ja sen individualisoitunutta lyyristä runoutta ongelmaa ei juuri ollut olemassa. Vanhemmat runouden muodot, kuten epiikka tai balladi, olivat jo lähtökohdiltaan yhteisöllisiä, eivät yksilöllisiä, ja myös niiden käsittelemät asiat olivat yhteydessä ympäröivään yhteisöön. Kun kuitenkin lyyrillinen runous huolimatta eri lajityyppien kirjosta yhä nykyäänkin kuitenkin usein samaistetaan kaikkeen runouteen, ei ole yllättävää että runous usein nähdään politiikasta täysin erillisenä.

Poliittista runoutta on usein myös pidetty huonona runoutena, ja samoin epäilemättä myös huonona ja naiivina politiikkana: poliittinen runous terminä tuo mieleen Agit-propin tai valtiomiesten ylistysrunot. Poliittinen runoilija on siten joko äärimmäisen naiivi henkilö tai poliittinen opportunisti. Mutta myös monet runoilijoina arvostetut henkilöt ovat kirjoittaneet poliittista runoutta, ja osallistuneet itsekin politiikkaan. Esimerkiksi Pablo Nerudan kaltaista hahmoa harva runoudentuntija kutsuisi kehnoksi runoilijaksi – ja jos näin kuitenkin tehtäisiin, syyt siihen lienevät poeettisten sijaan poliittisia. Nerudallakin toki oli nolot hetkensä; mainita voi vaikkapa hänen ylistysrunonsa Molotoville.

Oma tutkimukseni keskittyy amerikkalaiseen poliittiseen runouteen 1850-luvulta aina näihin päiviin. Työssäni tarkastelen erityisesti sitä, miten runoilijat itse näkevät roolinsa suhteessa politiikkaan, ja miten he käsitteellistävät tämän suhteen. Keskityn tutkimuksessani niin sanottuihin suuriin nimiin, eli runoilijoihin joiden painoarvo on ollut erityisen suuri erityisesti siinä mielessä että heidän edustamansa katsantokannat ovat saaneet seuraajia ja he ovat siten muodostaneet runouden koulukuntia.

Keskeinen kysymys on siis se, miten runoilijat näkevät poetiikkansa suhteen poliittiseen: onko runous osa politiikkaa tai vähintäänkin politiikan jatkamista toisin keinoin, vai onko runous täysin ulkopuolella sen mitä tavataan kutsua poliittiseksi. 1800-luvulla alkanut niin kutsuttu ”taidetta taiteen vuoksi” suuntaus korosti taiteen erityisyyttä ja irrallisuutta; näkemyksen mukaan taide

on poliittisen sfäärin ulko- tai yläpuolella. Myös muiden muassa Hans-Georg Gadamer on tehnyt selkeän erottelun ”puhtaan runouden” ja sitoutuneen runouden välillä; näkemyksen mukaan poliittisen sisällön lisääminen vähentää runouden taiteellista laatua. Poeettinen kieli on Gadamerille itseensä viittaavaa, ja siten viittaussuhteet ulospäin heikentävät runouden poeettista laatua.

Mutta tämänkin huomioiden voidaan silti nähdä vaikutussuhde poeettisen ja poliittisen välillä, sillä taiteiden voi ylipäättäen katsoa vaikuttuvan siihen miten näemme ja koemme asioita. Esimerkiksi Jacques Rancieren mukaan taiteiden analysoima aistimellinen aspekti määrittää poliittista:

It is a delimitation of spaces and times, of the visible and the invisible, of speech and noise, that simultaneously determines the place and the stakes of politics as form of experience.

Tämän näkemyksen mukaan taide ja runous ovat pohjimmiltaan perustan luomista poliittiselle, vaikkakaan ne itse eivät ole osa tuota aluetta. Sitä vastoin vaihtoehtoinen katsantokanta, runouden näkeminen retoriikan muotona voidaan tulkita tarkoittavan että runous ja politiikka kulkevat samansuuntaisia latuja: molemmat ovat kielellisiä aktiviteetteja ja ilmaisun muotoja. Tämän näkökannan mukaan formalistinen, puhdasta taidetta korostava lähestymistapa peittää näkyvistä sen, että runous ilmaisun muotona ei ole ulkopuolella kirjoittajansa kokemusmaailman vaan vähintäänkin implisiittisesti heijastelee tämän poliittisiakin näkemyksiä.

Yksi keskeisimmistä jakolinjoista runoilijoiden politiikkanäkemyksen suhteen onkin nähtävissä heidän näkemyksissään kielestä. Jakoa voi kutsua kielen ja puhunnan väliseksi, tai ilmaisun ja rakenteen vastakkaisuudeksi, tai jakolinjaksi kielen analysoinnin ja sen käytön välillä.

Kuten niin yleensä, tässäkin tapauksessa teoreettiset erittelyt peittävät alleen poliittisen linjaeron. Todettaessa esimerkiksi että runous on politiikan yläpuolella, tai päinvastoin, voidaan se nähdä kannanottona politiikan arvostuksen ja merkityksen suhteen.

Työssäni hyödynnän kirjallisuustieteen ja kielifilosofian analyysimenetelmiä, erityisesti niin sanottua lähiluvun menetelmää. Analysoin tarkemmin Walt Whitmanin, Ezra Poundin, Charles Olsonin ja Charles Bernsteinin runotuotantoja ja kirjallisia manifesteja. Näiden hahmojen voi sanoa olleen myös keskeisimpiä amerikkalaisen runouden teoretikkoja, eritoten kun kohdistetaan huomio kielirunouden ja puherunouden eroihin ja tämän erottelun poliittisiin merkityksiin.

Kaikille esittelemilleni runoilijoille runous on eräällä tapaa ollut politiikan jatkamista toisin keinoin, ja osa tekee tämän myös hyvin selväksi kirjoituksissaan; kaikki he ovat jollain tapaa ottaneet osaa myös päivänpolitiikkaan. Whitmanille ja Olsonille poliittinen ura edelsi kääntymistä runouteen, poliittisista pettymyksistä seurasi muiden keinojen etsintä ja poliittinen ilmaisu jatkui runoudessa. Implisiittisesti on läsnä ajatus että runous

voi mennä pidemmälle asioiden ytimeen kuin mitä politiikan puolella voi saavuttaa.

Poundilla ja Bernsteinilla runous edelsi politiikkaa, ja heidän lähestymistapansa politiikkaankin on ollut epäsuorempi. Molemmat ovat kiinnostuneita kielen ja politiikan rakenteellisista aspekteista. Tai kuten Charles Bernstein esitti, irtaantuen siten suoraan poliittiseen vaikuttamiseen pyrkivästä runoudesta: ”runouden poliittinen voima ei ole laskettavissa numeroin; se opettaa meitä laskemaan toisin”.

Tutkimieni runoilijoiden taustat vaihtelevat vasemmistolaisesti orientoituneesta Olsonista ja marxismia aikanaan rummuttaneesta Bernsteinista fasistien propagandaa tehneeseen Poundiin. Whitmania voinee kutsua lähinnä radikaaliksi demokraatiksi. Jo näidenkin poliittisesti hyvin eri suuntaan tähtäävien runoilijoiden teosanalyysi osoittaa että muodon yhteys poliittiseen sanomaan ei ole mitenkään ilmeinen, sama muotokieli voi palvella hyvin erilaisia sanomia. Muoto on kontingentti siinä missä sisältökin.

Yksi keskeinen huomio tutkimuksessani on, että muutokset poliittisissa tyyeissä ja muodoissa, tai ainakin eksplisiittisesti ilmaistu tarve siihen, näyttää seuraavan suuressa määrin poliittisen sfäärin mullistuksia. Ilmapiirin politisoituessa myös runous ”poetisoituu”. Menemättä marxilaiseen heijastusteoriaan – itse asiassa yleinen argumentti runoilijoiden keskuudessa menee juuri toiseen suuntaan, Shelleyyn sanoin runoilijat ovat maailman tunnustamattomia lainlaatijoita – poliittiset muutokset todella on useinkin huomioitu ja tarve kirjoittaa itsensä ulos poliittisista umpikujista näyttää olevan vallitseva tendenssi. Myös 9/11 tapahtumien jälkeen esiintyi useilla tahoilla esitetty vaatimus uudesta runoudesta, ”uudesta kielestä”. Missä määrin runokielen muutos sitten tapahtuu, se jäänee nähtäväksi. Joka tapauksessa amerikkalainen ”Runoilijat sotaa vastaan” -liike on osoittanut viime vuosinakin, että kiista runoilijan poliittisesta roolista on mitä akuutein.

Kirjoittaja aloitti väitöskirjatyönsä vuonna 2006, ja työ on tällä hetkellä viimeistelyvaiheessa. Amerikkalaisen poliittisen runouden ohella ja siihen osin kytkeytyenkin kirjoittajan kiinnostuksen kohteisiin kuuluu tätä nykyä myös holokaustin muistamisen politiikat.

Julkaisuja

“Auschwitzin museo taistossa ruohoa ja unohdusta vastaan”, verkkolehti Kuriositeettikabi.net 1/2010, online
<http://www.kuriositeettikabi.net/numero10/Kotonen.htm>

“Poetry in Use of Power? Politics of and in American Inauguration Poems” in: Americana - E-Journal of American Studies in Hungary, Ed.: Réka M. Cristian, Zoltán Dragon. Szeged: University of Szeged Vol II (2006): 1, Spring 2006, online:
<http://primus.arts.u-szeged.hu/american/americana/volIIino1/kotonen.htm>

"Runous ja politiikan paikat – tapaus Yhdysvallat", Runouslehti Tuli & Savu, 1/2007, online: <http://www.tulijasavu.net/author/tommikotonen/>

"Poliittisen runollisuus ja runouden politiikat: Pentti Saarikoski poliittisena runoilijana" In Taru Haapala and Hanna-Mari Kivistö (eds.) (2007): Vai Pelkkää retoriikkaa 9: Tutkimuksia poliittisesta ilmaisusta, tilasta ja toiseudesta. University of Jyväskylä/ Department of Social Sciences and Philosophy / Political Science. Publications 79, pp. 138–149.

"Runous on neuvonpitoa, neuvottelutaitoa" – kytköksiä ja katkoksia runouden ja politiikan välillä. *Politiikka* 48:4, pp. 267–272, 2006.

ANNA KRONLUND

Poikkeustila Yhdysvaltain kongressikeskusteluissa

Kysymys poikkeustilasta ja erilaiset poikkeukselliset tilanteet on kiinnostanut politiikan tutkijoita aina antiikin diktatuuri-instituutiosta lähtien. Syyskuun 11. päivän 2001 terroristi-iskujen jälkeen nämä keskustelut saivat uuden käänteen sekä Yhdysvalloissa että myös muualla maailmassa.

Tutkimuksessani tarkastelen poikkeustilan ja sen rinnakkais- tai lähikäsitteiden käyttötapoja ja poliittista merkitystä yhdysvaltalaisissa kongressikeskusteluissa toisen maailmansodan ja erityisesti syyskuun yhdennentoista päivän tapahtumien jälkeen käyttäen vertailukohteena Weimarin Saksan v. 1919 perustuslain poikkeustilasäännöstöä ja sen tulkintaan liittyvää Carl Schmittin poikkeustilakäsitettä⁹.

Vaikka syyskuun yhdennentoista päivän poliittisesta merkityksestä on tehty lukematon määrä tutkimuksia, esittämäni käsite- ja debattianalyysin avulla voidaan aiheeseen tuoda uusia näkökulmia. Tällaisella analyysillä voi edelleen tutkia sekä poikkeustilanteita koskevaa retoriikkaa Yhdysvaltain kongressissa että poikkeustilanteiden merkitystä presidentin ja kongressin valtasuhteille. Käsitehistorian ja parlamenttiretoriikan lähtökohdista voi myös aktualisoida uudelleen klassisen kysymyksen toimeenpanovallan, lainsäädäntövallan ja oikeudenkäyttövallan suhteista ja sen merkityksestä nykyisessä poliittisessa keskustelussa.

Ajankohtaisten kongressidebattien kautta on erityisen mielenkiintoista analysoida, miten poikkeustilaa on keskusteluissa problematisoitu, miten sen perustuslainmukaisuutta on arvioitu ja miten poikkeustilaa on tulkittu suhteessa aiempiin historiallisiin ennakkotapauksiin. Syyskuun yhdennentoista päivän tapahtumia on usein kuvattu käänteentekeväksi kohdaksi nykyisessä poliittisessa ajassamme ja tapahtumaa on viime vuosien aikana tutkittu monesta eri lähtökohdasta. Oma näkökulmani ajankohtaiseen keskusteluun on kuitenkin hyvin spesifi. Väitöskirjatutkimuksessani tulkitsen perustuslakipolitiikkaa ja analysoin yksityiskohtaisesti Yhdysvaltojen suhtautumista vastaaviin poikkeuksellisten poliittisten tilanteiden käsittelyyn toisen maailmansodan jälkeen. Tutkimuksessani analysoin syyskuun yhdennentoista päivän tapahtumiin liittyviä keskusteluja suhteessa 1970-luvun keskusteluihin Vietnamin sodasta sekä 1976 hyväksytyä kansallista hätätilaa koskevaa

⁹ Ks. Kronlund, Anna. 2009. Poikkeustilanne ja Poikkeustila. Analyysi Yhdysvaltojen kongressin debattien retoriikasta ja käsitteistöstä 11.9.2001 jälkeisellä ajanjaksolla. Valtio-opin alaan kuuluva lisensiaatintutkimus, Jyväskylän yliopisto & Kronlund, Anna. 2008. Poikkeustila yhdysvaltalaisissa poliittisissa keskusteluissa syyskuun terroristi-iskujen jälkeen. Valtio-opin alaan kuuluva pro gradu-tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

lainsäädäntöä sekä näitä koskevia kongressin keskusteluja ¹⁰. Näiden kautta voi problematisoida yleisemminkin kysymystä miten poikkeustilanteita voi käsitellä maassa, jonka perustuslakiin ei sisälly mitään poikkeusmääräyksiä. Sisällissota, ensimmäinen ja toinen maailmansota, New Deal ja Korean sota ovat tunnettuja esimerkkejä kriiseistä Yhdysvaltain historiassa, jolloin on turvauduttu erilaisiin poikkeustilavaltuuksiin. Vietnamin sotaan liittyvät keskustelut ovat kuitenkin erityisen mielenkiintoisia siinä mielessä, että lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan välisissä suhteissa tapahtui muutoksia, joiden voidaan katsoa vaikuttaneen myös syyskuun 11. päivän jälkeisiin keskusteluihin.

Tarkasteltaessa poikkeustilavaltuuksia koskevaa nykykeskustelua poikkeustilan oikeudellis-historiallisessa viitekehäyksessä, ajankohtaisten keskustelujen merkitystä voidaan paremmin historisoida ja relativisoida. Huolimatta syyskuun terroristi-iskujen jälkeen koetusta tilanteen uutuudesta useat valtiosääntöoikeutta ja politiikkaa koskevat kysymykset ovat nousseet uudestaan tarkastelun keskiöön. Erityisen kiinnostavaa on tietysti tarkastella missä määrin on mahdollista varautua poikkeuksellisiin ja odottamattomiin tapahtumiin ja miten tämä voidaan käytännössä toteuttaa lisäämättä toimeenpanovaltaa lainsäädäntövallan kustannuksella.

Tutkimuskohteena poikkeustilaan liittyvät keskustelut ovat erityisen mielenkiintoisia. Kyse ei ole pelkästään oikeuden ja järjestyksen (*Recht & Ordnung*) välisestä suhteesta, vaan lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan, normin ja päätöksen välisestä suhteesta. Schmittin poikkeustilakonseption (päätos v. normi) sijaan poikkeustilan lokus Yhdysvaltalaisessa keskustelussa on kuitenkin löydettävissä päätös v. debatti vastakkainasettelusta. Tässä suhteessa kongressin keskusteluilla tutkimuskohteena on tietty itseisarvonsa, joka ei ole riippuvainen presidentin ja kongressin valtasuhteista.

Poikkeustilaa koskevaa polemiikkaa yhdysvaltalaisissa nykykeskusteluissa voi ymmärtää paremmin suhteuttamalla se käsitteen historiaan. On mielenkiintoista arvioida syyskuun terroristi-iskujen merkitystä poikkeustilakäsitteelle poliittisen teorian ja valtiosääntöoikeuden historiassa annettuihin tulkintoihin ja niistä käytyihin merkityskamppailuihin. Kääntäen voi kysyä, mitä uutta syyskuun yhdennentoista päivän jälkeiset debattit ovat tuoneet poikkeustilaa koskevaan poliittiseen teoriaan?

Carl Schmittin poikkeustilan (*Ausnahmezustand*) käsite ja Weimarin 1919 perustuslakiin liittyvät keskustelut muodostavat tutkimuksen historialliset vertailukohtat. Schmittin *Ausnahmezustand* -käsite muotoutui varsin epätavallisessa ympäristössä, mutta käsitteellä on poliittista potentiaalia myös nykykeskusteluissa historiallisena vertailukohtana. Tarkastelemalla yhdysvaltalaisia kongressikeskusteluja poikkeustila-käsitteen kautta on mahdollista tunnistaa tiettyjä poikkeustilaa vastaavia kiistoja, jotka voidaan edelleen rinnastaa aihetta koskeviin keskusteluihin poliittisen teorian ja perustuslaillisen oikeuden historiassa. Edelleen, kun Yhdysvalloista on toisen maailmansodan jälkeen tullut supervaltta, poikkeustilaan verrattavia valtuuksia

¹⁰ National Emergencies Act, 1976 ja War Powers Act, 1973

ja menettelytapoja, jotka lisäävät presidentin ja hallinnon valtaa, on käytetty ja kritisoitu eri yhteyksissä. Tämä tekee tietyn rinnastuksen Weimarin tasavaltaan ja Schmittin kirjoituksiin tutkijalle käyttökelpoiseksi. Poikkeustilaa koskevan nykykeskustelun kannalta ajateltuna Schmitt on edelleen mielenkiintoinen. Vaikka on toki selvää, että aikalaiskontekstit ovat hyvin erilaisia ja sitten rinnastaminen ei ole mielekäästä ilman käsitteellistä ja teoreettista mukauttamista. Historiallisen vertailukohdan avulla nykykeskustelujen relevanssia tämän päivän Yhdysvalloille voidaan kuitenkin arvioida paremmin. Edelleen, poikkeustila-käsitteen problematisointiin avautuu kokonaan uusi näkökulma, kun sitä tarkastellaan toisenlaisessa kontekstissa kuin mihin se aikanaan tarkoitettiin. Schmitt-keskustelun tulkintojen lisäksi tarkoituksenani on analysoida Weimarin peruslakia säätävässä kansalliskokouksessa ja myöhemmin tasavallan Reichstagissa käytyjä keskusteluja poikkeustilasta ja artiklasta 48. Tätä kautta avautuu mahdollisuus vertailla sekä saksalaista että yhdysvaltalaisista (parlamentti)retoriikkaa. Historiallisen vertailukohdan avulla on edelleen mahdollista analysoida sekä rinnakkaiskäsitteiden problematiikkaa että poliittisten tilanteiden ja perustuslaillisten valtuuksien eroja. Yhdysvaltain ja Weimarin perustuslait edustavat kahta 'vaihtoehtoa' perustuslakipolitiikassa ja poliittisia toimintatapoja, jotka edellyttävät lähempää tarkastelua. Tutkimukseni lähtökohdasta tekee erityisen mielenkiintoisen perustuslakipolitiikan analysointi nimenomaan parlamenttikeskustelujen kautta.

Tarkempi fokus tutkimuksessa voisi olla myös parlamentaarisen deliberaation ja juristien ideoiden välinen suhde Weimarin keskusteluissa. Itse ideoista on tehty tietysti lukuisia tutkimuksia, mutta tiettyjen linkkien jäljittäminen sekä Weimarin debateissa että nykyisissä keskusteluissa parlamentaaristen debattien ja akateemikkojen välillä voisi tuoda aiheeseen mielenkiintoisia näkökulmia.

ANTTI LEPISTÖ

Tyyli, toleranssi ja kritiikki – radikalismien kommervenkit

Tutkimukseni tarkastelee lähinnä 1960-luvun länsimaisen ”uuden vasemmiston” (*new left, die neue Linke*) radikalismia poliittisen tyylin tutkimuksen näkökulmista. Radikalismilla viitataan liberaalidemokraattisen pluralismin konsensusideologiaa innovatiivisella käsitepolitikoinnilla, teoreettisilla revisioilla ja provokatiivisilla demonstraatioilla haastaneiden erityisten ”antiautoritaaristen” sosialististen ryhmien poliittisiin edesottamuksiin. Tällaisia ryhmiä olivat esimerkiksi ”uusvasemmistolaiset” opiskelijajärjestöt kuten amerikkalainen *Students for a Democratic Society* ja saksalainen *Sozialistischer Deutscher Studentenbund*. Radikalististen tyylien tarkastelun suhteen keskeisimpänä pidän kohdentumista vuosien 1965-1969 yhdysvaltalaisen ja eurooppalaisen – erityisesti länsisaksalaisen – toleranssidiskurssin temporalisaatioon ja sen virittämää laajempaa paradigmaattista käsittemuutosta ilmentäneeseen keskusteluun. Päällimmäisenä kiinnostuksen kohteena ei ole 1960-luvun radikalismien poliittisten tyylien historiallinen konstruktio tai kategorisointi, eli esitys radikalistisesta poliittisesta tyylistä *sinänsä*, vaan ennemminkin uudenlaista poliittisen tyylin teoretisointia soveltava rekonstruktio 1960-luvun radikalismien merkityksistä ja merkittävydestä länsimaisissa liberaalidemokraattis-ideologisissa ”poliittisissa järjestelmissä”.

Tutkimukseni intressi on siis yhtä paljon kehittää sekä poliittisen tyylin (”political style”) teoriaa että poliittisen toiminnan tyylin (”style of political action”) tutkimusta kuin uudelleenarvioida 1960-luvun radikalismia poliittisena toimintana ja ilmiönä. Toleranssidiskurssin ja poliittisen tyylin teorian välisen problematiikan kautta tarkoitukseni on osallistua myös kriittisen yhteiskuntateorian ympärillä nykyään käytävään keskusteluun vastarinnan ja radikalismien mahdollisuuksista. Tutkimukseni loppupuolella korostuvan normatiivisen asenteen tavoitteena on silti tutkimuksessa aikaisemmin koeteltuja poliittisen tyylin tutkimuksen näkökulmia painottaen väittää, että todellista radikalismia nykyisin lienee osallistumattomuus ja teoreettinen etäisyydenotto sekä liberaalia ideologiaa että useimpia radikalismiksi kutsuttavia ilmiöitä kohtaan.

”Poliittisen” käsitteellä viitataan yleisesti kahtaalle: suhteeseen ja aktiviteettiin. Yhtäältä ”poliittisella” tarkoitan niitä historiallisen rekonstruktion kohteeksi valittuja antagonistisia suhteita, joita tarkastellen radikaalitoimijat voidaan schmittiläisin *Freund-Feind* -kriteerein erotella vastustajistaan. Tämä taso mahdollistaa radikaalitoimijoiden lukemisen ”poleemisina”, ”julkisina” (Schmitt), siksi kollektiivisina eli retorisesti ”välittömästi yleistettävänä” (Badiou) kuin myös pysyvinä sisäisinä (Marcuse) *vihollisina* (näkyvää antagonismia korostavassa mielessä *hostis*, ei ”agonistisesti” *inimicus*). Toisaalta toiminnan tasolla ”poliittinen” viittaa suoraan sellaiseen toiminnan *tyyliin*, jonka myötä itse toiminta näyttäytyy arvaamattomana, rajoja rikkovana aktiviteettina (vrt. Arendt, *Between Past and Future*, 1961). Tästä näkökulmasta ”poliittista ei ole”

ilman oletusta, että toiminnan poliittisuus ilmenee tutkijalle ainoastaan toiminnan tyyleihin perehtymällä.

Poliittisen toiminnan tyylin tutkimus ja poliittisen tyylin teoria merkitsevät eri asioita. Yhtäältä poliittisen toiminnan tyylin teoriaa uusista lähtökohdista kehittävä ja sitä kautta poliittisen toiminnan ymmärtämisen syventämiseen tähtäävä lukutapani yhdistelee Cambridgen koulukunnan intellektuaalihistoriaa (Skinner, Pocock), saksalaispainotteista käsitehistoriaa (Koselleck), pragmatistista kielifilosofiaa (Wittgenstein, Austin, Vanderveken). Skinnerin intellektuaalihistorialle oleellisen ”mitä kirjoittaja/puhuja yritti tehdä kirjoittaessaan/puhuessaan?” ja poliittisen toiminnan tyylin intentiokeskeiseen ymmärtämiseen tähtäävän tutkimuskysymyksen ”miksi toimija toimi juuri niin kuin toimi?” lisäksi poliittisen tyylin teoreettinen, historiallis-kontekstuaalinen ymmärrys vaatii uskallusta poliittisten tyylien laajemmat merkitykset ja merkittävyudet huomioivaan käsitteellis-teoreettiseen kehittelyyn. Poliittisen tyylin teorian kannalta on lisäksi kysyttävä, mitä toimija itse asiassa ”tuli tehneeksi” (juuri sillä tavalla kuin toimi). Poliittinen tyyli, kun sitä näin hahmotetaan myös tulkinnallisten implikaatioidensa kautta, ei poliittisen toiminnan ekspressiona merkitse interventiota pelkästään sanoilla tapahtuvaa tekemistä edustavan ilmaisun ulkoisiin ”onnistuneisuusehtoihin” vaan myös toimijan omien intentioiden toteutumiseen ja presuppositioiden tunnistamiseen. Siten illokutiivissa esitettävän performatiivisen aktin ja sen reseptionaalisen tulkinnan – ”perlokutiivisen illokutiivin” – välinen *différance* voidaan lukea seuraukseksi juuri tyylin päältävyydestä toimintaan ja sen pyrkimyksiin nähden. Ei siis välttä, että radikalistisia poliittisen toiminnan tyylejä esimerkiksi Nelsonia (*Tropes of Politics*, 1998) (ja Lappalaista) seuraten hahmotellaan pelkästään omintakeisina pyrkimyksinä muodon ja sisällön (”forms-with-content”) yhteensovittamiselle. Muodon ja sisällön suhteen ymmärtämisessä onkin otettava huomioon Hegelin *ein Zusammengehören des Verschiedenen*: ekspressiivisyytensä kautta tyyli *itsessään* on muotona sisällöllinen (”form-as-content”) ja palauttamattomasti irrallinen poliittisen toiminnan intentionaalisisästä sisällöistä. Ainoastaan tulkinnan kautta tyyli viittaa itseensä sisältönä. Myös (radikalistisia) tyylejä koskevia tulkintoja voidaan arvioida ”tyylittyneenä” (vrt. Hariman, *Political Style*, 1995: *styled*) poliittisena toimintana.

Toleranssin käsitteeseen ja siihen liittyviin diskursseihin kohdentuminen tutkimukseni tärkeimpänä rajauksena tarjoaa oivallisen näkökulman radikalististen tyylien ja ”länsimaisen liberaalidemokraattisen yhteiskunnan” sisäisten antagonismien merkitysten ja merkittävyyksien hahmottamiselle. Ensimmäiseksi tarkastelen radikaalitoimijoita motivoineen Herbert Marcusen kirjoittamaa, sekä amerikkalaisen että saksalaisen toleranssidiskurssin kannalta yksittäisistä teksteistä keskeisintä esseetä ”Repressive Tolerance” (1965) poliittisena argumenttina sen (kon)tekstuaalisia ja aikalaisdiagnostisia perspektiivejä korostaen. Toleranssin lisäksi muun muassa repression, diskriminaation, intellektuaalisuuden, väkivallan, vastakasvatuksen ja radikaalin kritiikin käsitteillä sekä sorrettujen vähemmistöjen ”luonnollista oikeutta vastarintaan” puolustelleella asenteellaan essee tarjosi kirjoittajansa intellektuaalisen sitoumuksen lisäksi runsaasti teoreettis-poliittisia

argumentteja subversiivisten ja ideologiakriittisten pyrkimysten toteuttamiseen. Esseen toleranssi-deskriptiota ja vangittua zeitgeist-kuvaa amerikkalaisesta yhteiskunnasta voidaan ymmärtää sen sisältämien intertekstuaalisen tasojen, trooppien (metaforien) ja sen kirjoittamiseen liittyneiden intentioiden ja motiivien jälkikantoisen konstruktioyhteyden tietä. Vaikka essee tarkasteli eksklusiivisesti amerikkalaista yhteiskuntaa, varsinkin saksalaiselle SDS:lle Marcusen artikuloiman kaikkialle ulottuneen mutta repressiivisen, "establishmentia" säilyttävän toleranssin osoittaminen toimi etenkin syksystä 1966 eteenpäin oman radikalistisen position ja parlamentaarisdemokraattista pluralismia ja liberaalikapitalistista tuotantotapaa vastustaneen yhteiskunta- ja ideologiakritiikin konstituenttina.

Muita syvemmin saksalaiseen anti-autoritaariseen radikalismiin paneutuen seuraan ensin sekä toleranssidiskurssin että radikalistisen poliittisen tyylin muutosta vuodesta 1965 vuoden 1967 kesään, eli siihen asti, kun opiskelijavetoisen radikalismien protesti ensi kertaa Yhdysvaltain radikalismien tapaan politisoitiin mittavana avoimena vastarintana. Tämän periodin tyyllistä muutosta, uusien strategioiden soveltamista ja "teoriapoliittista" innovatiivista ideologiaa arvioin muun muassa tyyli-tietoisuuden ("style-consciousness") käsitettä soveltamalla. Sitä seurannutta, Benno Ohnesorgin "murhasta" (2.6.1967) alkanutta vuoden mittaista periodia käsittelemällä pitkälti Rudi Dutschken poliittisen toiminnan tyylin ymmärtämisen ja Dutschkea koskevien reseptioiden ja figuraatioiden näkökulmista. Poliittisen tyylin perspektiivistä pohdin, kuinka radikalistiseksi julkisideologiksi nousseen Dutschken strategia "enemmistön kääntämiseksi omalle puolelle" ja täten pyrkimys tehdä aiempi radikalistinen positio tarpeettomaksi kääntyivätkin itseään vastaan julkisen, Dutschken henkilöön kohdistuneen ja lopulta attentaattiin päättyneen ajohahdin muodossa. (Tässä mielessä myös "repressiivisen toleranssin" argumentti kävi traagisella tavalla toteen.) Viimeinen historiallinen periodi käsittelee "uuden vasemmiston" antiautoritaarisen opiskelijaliikkeen menestyksekkäintä aikaa, vuoden 1968 kevättä ja kesää. Toukokuussa 1968 yleislakkoon ajautuneen Ranskan tapahtumia tarkastelen ympäri Eurooppaa levinneiden uudenkaltaisten vastarinnan muotojen ja tyyllisesti muuttuneelle radikalismille relevanttien aikalaistulkintojen näkökulmista. Samaisen vuoden loppupuoliskoa voidaan monessa suhteessa pitää myös antiautoritaarisen toleranssidiskurssin päättymisenä ja uuden autoritaarisen aktivismin kytöaikana.

Kritiikkiä ja varsinkin kriittisen yhteiskuntateorian asemaa niin 1960-luvun kuin sivumennen nykypäivänkin radikalismeissa ja niiden tyyli-ilmentymissä punnitakseni siirryn yhä voimakkaammin tutkimuskohteeni deskriptiivisluonteisesta, merkitysten "historiallisesta rekonstruktiosta" normatiivisesti painottuneeseen poliittisen merkittävyyden tulkintatavoitteeseen eli "rationaaliseen rekonstruktion" (Rorty). "Rationaalinen rekonstruktion" ei silti 1960-luvun yltäkylläisten radikalismien *tyyli*en historiallisiin merkityksiin uppoutuneessa tutkimusotteessani niinkään liity nykyisissäkin vasemmistolaisissa ja liberaaleissa puhunnoissa vallalle olevien, liian yksioikoisesti kulttuurisen emansipaation ja pikkunätin sodanvastaisuuden henkiset arvot edelleen 1960-luvun vastakulttuurien merkittävimiksi saavutuksiksi noteeraavien tulkintojen vahvistamiseen kuin

niiden kyseenalaistamiseen. Ehkä radikalististen tyylien tarkastelulla ilmaistava tragedia saattaa kaiken ”1960-luvun kapinaa” nostalgisoivilla sävyillä edelleen koristelevan hyperbolan keskellä auttaa ymmärtämään, että jokin silloin meni myös perustavanlaatuisesti vikaan. Vuoden 1968 tapahtumista lumoutuneen hurmoksen keskellä onkin kysyttävä, mitä tapahtui vuotta aiemmin ja miksei ”vuotta 1969” ikinä tullut.

Siegfried Kracauer (*History*, 1995) onnistui osoittamaan historian tutkimuksen ehkä hyödyllisimmän normatiivisen asenteen: päätelmän, että historiaan kohdistuvan kiinnostuksen annetaan toimia merkittävänä nykyisyydestä – ei niinkään menneestä – vieraannuttavana tekijänä. Tieto aikaisemmin tapahtuneesta ei suoranaisesti kerro mitään omista tulevaisuuden näköaloistamme, mutta ainakin se mahdollistaa arvioimaan nykyajan nurjia puolia etäisyyden päästä. Tutkimuksessani tämä etäisyydenotto kohdistuu ensi kädessä nykyisiin akateemis-vasemmistolaisiin ja -liberaaleihin sovinnaiskäsitteisiin 1960-luvun radikalismista ja sen perinnöstä.

ANTHOULA MALKOPOULOU

The Question of Compulsory Voting

An original interest in the processes of democratisation and their intellectual foundations brought me in touch with Professor Kari Palonen in the fall of 2005, while monitoring elections in Azerbaijan. I had previously studied history and democratisation in Greece, Italy and Denmark. During my two gap-years working in government agencies, I developed my main research idea, which a grant by CIMO and later the KONE Foundation made it possible to pursue full-time since September 2006. Thus, I am now in the final writing stage, based in my home Greece, of a PhD which explores the comparative history and political thought of a very ambiguous electoral reform.

On 21st July 1871, two French deputies, Tallon and Fournier, submitted a law proposal, according to which voting should become obligatory in every type of election that was to take place on French soil. By the end of the century, this idea was brought to the National Assembly a dozen times, it became the subject of five commission reports and inspired numerous publications. Obligatory voting, the argument went, would curb electoral abstention, which in turn would restore the legitimacy of parliaments, the authority of governments and the democratic component of the representative system as a whole. Voting negligence was sabotaging the principle of majority rule, as the concepts majority and minority made sense only in the context of a full participation of the electoral body. The end result was a handicapped representation, with doubt and restlessness complementing what was lacking in support for parliamentarism and trust in politicians.

Besides, obligatory voting appeared to be the natural extension of universal suffrage. To be sure, the debate echoed older ideas about the human right to vote and the necessity for political inclusion of the lower social classes. It particularly emphasised that voting had the effect of educating citizens in democracy. Consequently, compulsory voting was a corollary of compulsory instruction, the two claims being often linked to each other at the turn of the twentieth century. Voting was considered a participatory form of learning how to behave as democratic citizens, to assemble in peace and express different opinions by marking a ballot. Ideally, the obligation to vote would automatically advance the political literacy of the new voters, thus making real the long democratic project of the nineteenth century.

Of course, preoccupation about low voter turnouts in the context of late nineteenth century Europe also concealed precise political interests. For example, both in France and Belgium, those who abstained were mostly identified as conservative voters. If this was true, obligatory participation was a straightforward way to strengthen the respective parliamentary group. A conservative boost to the parliament was especially important in times when the radical left was gaining ground in Europe at a very fast pace. The historical

context plays also a very crucial role in Greece, where party abstention was a regular phenomenon in the early twentieth century. In this case, obligatory voting is justified by an urgent need to prevent strategic abstention.

On the other side of the spectrum, French radicals and Belgian liberals rallied around the idea that voting should remain voluntary. For them, compelling citizens to vote was a concealed way to control voters. Indeed, the combination of compulsory voting with a system that granted wealthy and educated Belgian citizens the right of multiple voting ensured that those who were intended benefitted from the new rules. Obligatory voting appeared as an indirect way to support a conspicuously unfair organisation of the suffrage. Given the social cleavages of the time, this inequality of the vote reflected a more generous support for the Belgian Catholics and a vote drain for the progressive party. It is certain that the political dynamics played an important role when it came to take a stand pro or contra the electoral reform.

Another classic objection to obligatory voting was, on the ethical side, the fact that it violated the freedom of consciousness, or else the right to abstain. Ever since those debates, the 'freedom to vote' and 'free voting' has been wrongly associated with the idea of voluntary voting. Normally, the former refer to structural threats or intimidation, which prevent the individual from making an independent electoral choice. More often than not, such conditions go hand in hand with police violence, harassment of the media, and pressure on civil servants. The legal obligation to vote is not part of this oppressive cocktail. For, it does not inflict upon the freedom to form an independent opinion and act accordingly. In other words, it is possible to live in a politically free and developed society and not be allowed to abstain from elections unless properly justified. Of course, the question how to reconcile obligation and liberty in the case of electoral participation is far from being resolved and the debate remains open and heated.

To make justice to the claims that obligatory voting can actually become a biased and oppressive mechanism, there are real cases that demonstrate this. For example, after World War II, the Greek anti-communist government established very stringent penalties for those who did not show up to vote in elections. Poll presence was recorded by an official stamp introduced by the electoral officer into each personal electoral passport. These passports served as official documents and were requested by the public administration in several instances, from issuing a driving license to travelling abroad and so on. At the same time, the Greek Communist Party was outlawed, leaving its followers with the sole option of refraining from voting altogether. As a result, election passports recording frequent abstentions were a means not only to identify communists, in the context of a McCarthyist type witch-hunting, but also to marginalise and treat them as second-class citizens.

Conversely, similar incidents were taking place on the other side of the Iron Wall. Although the obligation to vote in Eastern Europe during the Soviet times was not institutionalised, an informal system of social enforcement still created considerable pressure on the citizens to vote. Neighbourhood control and person

surveillance forced mobilisation of the electoral body, in a boldly coercive attempt to legitimise an election contested by one single party. Thus, as a general rule, in less democratic states where the electoral process is already flawed beforehand, obligatory voting serves rather as an additional tool of political oppression.

During the Cold War and until 1990, not least because of the oppressive legacy in the East, Western political scientists were rather indifferent if not polemic against the option of obligatory voting. However, mounting abstention of voters from national and local elections in the US, the UK, France and elsewhere have been raising new support for the idea. At the same time, compulsory voting countries have abolished or smoothened the sanctions for non-voters, pushing the debate to the opposite direction. Hence, discussions have become more frequent and contingent since the late 1990's, without following a singular trend pro or contra. In addition to hosting two opposite perspectives, the debate becomes far more vigorous by contributions from different sub-fields of political science. Specialists on comparative politics, electoral behaviour, analytical philosophy, legal theory, as well as parliamentarians themselves and political commentators, all have a say about the pros and cons of compulsory voting in their country.

More often than not, the question is linked to electoral reform and good citizenship. On one hand, it is designated as a tool to restore equal political representation, by preventing age, income or education from becoming deterrents of participation. On the other hand, it is seen as a clear-cut recipe for promoting civic education, since the habit of voting can boost information, deliberation, political thinking and decision-making. In other words, obligatory voting appears as the politicising and inclusive practice *par excellence*, in spite of efforts to depict it as a violation of personal liberty. Indeed, contrary to the first arguments sustained mainly by the centre-left, liberal parties insist that compulsory voting represents yet another intrusion of the state in the private life of citizens. As the turnout rates continue to fluctuate unpredictably, the debate is opening new possibilities to understand the relationship between liberty and democracy on one hand, and between states and citizens on the other.

My thesis follows the change of argumentation around compulsory voting from 1870 until today, underlining the continuities and ruptures of this ongoing legal, political and philosophical debate. I place particular emphasis on the historical context, which shows that a number of different criteria apply each time it comes to reform the electoral code. Parliamentary debates offer critical and to-the-point information, while the political culture and the shifting intellectual trends are best explored through pamphlets, newspapers and academic texts. For the historical part, I have been reading French, Greek and some German and Dutch texts, while contemporary discussions are mostly in English. It goes without saying that my combined study of conceptual history, political language and comparative electoral reform could have never found a more welcoming or better-suited home than at the Politics Department of the University of Jyväskylä.

OSSI MARTIKAINEN

Ulkopolitiikan rooli Keskustan EU-jäsenyysskannan muodostumisessa

Tutkimukseni kohteena on Suomen Keskustan Eurooppa-politiikka ja erityisesti sen käännekohdiksi muodostuneet vaiheet. Tutkin sitä, millä perusteilla, millaisiin argumentteihin tukeutuen keskusta on määritellyt näkemyksensä Suomen suhteesta Euroopan unioniin ja millä perusteilla se on näkemyksiään muuttanut.

Tutkimuksen aineisto muodostuu puolueen keskeisten vaikuttajien puheenvuoroista, puolue-elinten hyväksymistä ohjelmista, kannanotoista ja päätöksistä sekä eräiden ratkaisuihin keskeisesti vaikuttaneiden päättäjien haastatteluista. Tärkeimmät käännekohdat ovat EY/EU-jäsenyyden hyväksyminen 1994, kielteinen suhtautuminen talous- ja rahaliitto EMU:n jäsenyyteen 1997 sekä vuoden 2001 Eurooppa-ohjelma, joka vakiinnutti keskustan virallisen linjan vahvaa komissiota ja yhteisöjen suurempaa toimivaltaa kannattavana puolueena. Värikkäitä irtiottojen yrityksiä toki löytyy vuosilta tämän jälkeenkin, mutta muodostamani käsityksen mukaan vuoden 1999 vaalivoiton jälkeen oppositioon jääminen teki eräänlaisesta puhdistautumisesta välttämätöntä hallituskelpoisuuden turvaamiseksi tulevaisuudessa. Voi olla, että nykyinen SDP vielä joutuu lukemaan tältä osin naapurin historiaa tarkastellessaan omaa Eurooppa-politiikkaansa.

Tutkimustehtävälle asettaa oman haasteensa se, että toimin vuosien 1997-2010 aikana vaikutusvaltaisissa puoluetehävissä, mm. puoluehallituksen ja sen kansainvälisten asioiden työryhmän jäsenenä, piirijohtajana, europarlamentaarikon ja ministerin avustajana ja EU:n Alueiden komitean jäsenenä. Pyrin ratkaisemaan tämän ”tekijän tietoon” liittyvän ongelman käsittelemällä omia kannanottojani, tekstejäni ja toimiani samanlaisena aineistona muiden rinnalla. Totta kai olen toimijana joutunut moneenkin kertaan suhteuttamaan asioita ja pohtimaan, miksi jokin strategia menestyi ja toinen ei.

Eräs keskeinen tutkimuskysymykseni on, kuinka keskusta säilytti ulkopoliittisen linjansa jatkuvuuden samalla kun sai Jyväskylän puoluekokouksen 1994 hyväksymään Suomen historian suurimman itse päätetyn ulkopoliittisen linjamuutoksen.

Ulkopolitiikka oli sodanjälkeisen Maalaisliitto - Keskustapuolueen agendalla erityisasemassa. Sen jälkeen kun Kekkonen oli silloin vielä harvoine tukijoineen Suomen erkaantuessa sodasta runnonut vastahakoisessa eduskuntaryhmässä läpi ns. ”uuden ulkopoliitiikan” periaatteet, niistä tuli myös puolueen sisäisen elämän vaikutusvoimainen lyömäase.

Maalaisliitto – Keskustapuolueen ulkopoliittisen ajattelun tiivistyksenä voidaan pitää Urho Kekkosen nimissä julkaistua, Juhani Suomen ja Keijo Korhosen kirjoittamaa *Tamminiemi* - teosta ja toisaalta Paavo Väyrysen väitöskirjaa

Suomen ulkopoliittisesta doktriinista, jossa perinteisen puolueettomuuspolitiikan rinnalle tuodaan globaalien kehitys- ja ympäristöpolitiikan haasteet.

Tamminiemen maailmankuva on selkeä ja mustavalkoinen. Suurvallat ovat pahoja, ja Euroopan kahtiajaossa Suomella on vain himmeä liennytyksen toivo helpottamassa alituista vaaraa tempautua mukaan suurvaltojen välisiin konflikteihin.

Suomen puolueettomuusasema oli tietysti erilainen kuin muiden puolueettomien maiden, koska sitä – näkökulmasta riippuen – rajoitti tai vahvisti Neuvostoliiton kanssa solmittu YYA-sopimus. *Tamminiemen* maailmankuvassa YYA-sopimus oli tae sille, että Suomi saattoi kulkea omaa, ”laajojen kansalaispiirien yksimielisyyteen nojaavaa” tietään levottomassa maailmassa.

Kaikkien vakiintuneiden puolueiden haasteena on yhtä aikaa onnistua säilyttämään ohjelmassaan ne tekijät, joiden varaan sen kannattajien luottamus on rakentunut ja toisaalta yhtä aikaa uudistumaan niin, että houkuttavuus mahdollisten uusien kannattajien parissa säilyy ja toisaalta niin sanotun objektiivisen maailman meno ei aja ohi harjoitetusta retoriikasta.

Keskustan johto markkinoi EU-jäsenyyden puolue-elimille käyttäen hyväkseen vakiintunutta retoriikkaa, puolueen kannattajien tärkeinä pitämiä teemoja ja valmiiksi tuttuja ajatuskuluja. Jäsenyyshakemuksen jättämisen tueksi järjestettiin tuhansia jäseniä koonnut maakunnallisten tilaisuuksien sarja. Esko Aho on kuvannut kirjassaan *Pääministeri*, kuinka jäsenyyshakemuksen jättämiselle saatiin tarvittava tuki. Keskeiseen asemaan tässä nousivat ns. reunaehdot, jotka koskivat kotimaisen maa- ja elintarviketalouden turvaamista, aluepolitiikan jatkuvuutta ja Suomen perinteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan säilyttämistä. Keskityn jatkossa näistä viimeksi mainittuun. On myös tärkeää havaita, että näitä reunaehtoja ei koskaan määritelty eksaktisti, mikä tietysti oli viisasta neuvottelutaktisesti, mutta antoi myös valituille johtajille politiikassa aina tarpeellista pelivaraa.

Keskustan johto, pääministeri Aho ja ulkoministeri Väyrynen lähtivät siitä, että EU-jäsenyyden puitteissa voidaan säilyttää Suomen perinteinen puolueettomuusasema. Vuonna 1992 hallituksen sisällä käytiin repivä kiista siitä, voidaanko koko puolueettomuus-käsitettä enää EU-jäsenyyden yhteydessä käyttää. Paavo Väyrynen oli väitöskirjansa pohjalta vuonna 1991 Ulkopolitiikka-lehden (4/1991) artikkelissaan käsitellyt Suomen muuttunutta turvallisuusympäristöä. YYA-sopimus oli korvattu uudella naapurussopimuksella Venäjän kanssa. Niinpä YYA-sopimus ei enää toiminut ulkopoliittisen doktriinin ”ensimmäisenä pilarina”. Sen sijaan toinen pilari, puolueettomuuspolitiikka ei tämän syyn johdosta suinkaan heikentynyt, vaan Väyrysen mukaan vahvistui. Tässäkin hän noudatti *Tamminiemen* logiikkaa: jo Kekkonen myönsi Paasikiven olleen oikeassa todetessaan, että YYA-sopimus rajoittaa Suomen puolueettomuutta siinä mielessä kuin tämä käsite kansainvälisessä oikeudessa tunnetaan.

Väyrykselle kannan muodostaminen jäsenyyshakemuksen jättämiseen oli vaikeaa. Hän tapasi Italian ulkoministeriä lukuun ottamatta kaikki EY-maiden kollegansa sekä ulkoasiainkomissaarin. Näissä tapaamisissa hänelle muodostui käsitys, että tulevaisuudessa unionissa tullaan välttämättä hyväksymään vallinnutta suurempi erilaisuus ja integraation eritahtisuus. Hän katsoi, että sisäisesti erilaistuvassa unionissa myös Suomen perinteinen puolueettomuusasema voitaisiin säilyttää. Samankaltaiseen lopputulokseen oli vuonna 1991 päätenyt mm. Jan-Magnus Jansson. Seppo Kääriäinen on väitöskirjassaan todennut, että ilman Väyrystä jäsenyyshakemuksen jättämistä ei olisi koskaan tapahtunut. Entisen puheenjohtajan tunteita herättävä persoona oli puoluejohdolle ja pääministerille vahvempi tuki kuin taitavimminkaan muotoiltu vakuuttelupehe.

Väyrynen tunsikin kuitenkin koko ajan epäilyksiä: esimerkiksi yhteisöjen asettamiin kauppapoliittisiin sanktioihin osallistuminen poikkeaisi perinteisen puolueettomuuspolitiikan periaatteista, mutta toisaalta muodostui käsitys, että niihin osallistuminen ei ehkä olisikaan kaikissa tapauksissa välttämätöntä. Suomen ulkopoliittinen asema näytti siis jatkuvan edelleen jonkinlaisena ”poikkeuksen poikkeuksena”.

Ulkopolitiikkaa koskenut reunaehto muodostui yhdeksi ratkaisevasta tekijästä jäsenyyksiä, mutta samalla se muodostui myöhemmin Väyrykselle eräänlaiseksi taakaksi hänen kääntyessään vuoden 1994 presidentinvaalien jälkeen EU-jäsenyyden vastustajaksi.

Väyrynen oli huolellisin argumentein perustellut jäsenyyshakemuksen jättämisen ja hakenut sille kentän tukea. Kun hän monistakin syistä asettui lopulta vastustamaan sopimusta, hän joutui argumentaatioissaan hankalaan välikäteen.

Väyrynen ei voinut ottaa käyttöön muiden jäsenyyttä vastustaneiden jyrkevintä asetta. Kun Keijo Korhonen ja äärivasemmisto pelottelivat kansalaisia itsenäisyyden ja puolueettomuuden menettämällä EU-jäsenyyden myötä, otti Väyrynen kokeneena ministerinä ja varovaisena taktikkona huomioon sen mahdollisuuden, että jäsenyys todennäköisesti hyväksytään. Tällöin ne, jotka ovat tulkinneet jäsenyyden merkitsevän itsenäisyyden menetystä, joutuvat puhevallattomiksi, kun taas ne, jotka ovat tulkinneet puolueettomuuden olevan mahdollista EU-jäsenyydenkin oloissa, voivat jatkaa kamppailua linjansa puolesta.

Menneiden vuosien kehitys osoittaa, että tässä Väyrynen toimi viisaasti. Keijo Korhonen käy silloin tällöin Amerikan yhdysvalloista käsin julistamassa, että Suomi ei ole itsenäinen valtio ja kansakunnan moraali on rappeutunut kehitysmaatasolle, mutta Väyrynen on puolitoista vuosikymmentä jatkanut kamppailuaan entisen linjansa puolesta, ja on ollut johdonmukainen vastustaessaan EU:n sisäisen kehityksen etenemistä yhteisön toimivallan laajentamisen suuntaan – yhteisön ulkopoliittisen toimivallan kasvaminen on vaikeasti yhteen sovittavissa puolueettomuuden kanssa.

Voidaan tietysti kysyä, olisiko Väyrysen toisenlainen tulkinta Suomen ulkopolitiikan mahdollisuuksista saattanut pysäyttää koko EU-junan. Eduskuntahan päätti jäsenyydestä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön pohjalta neuvoa-antavan kansanäänestyksen kyllä -tuloksen jälkeen. UaV:n mietintöön jätettiin useita vastalauseita, joista pisimmän ja perusteellisimman jätti entinen ulkoasianministeri Väyrynen. Tämä teksti on nykypolitiikan teksteihin tottuneelle hämmentävää luettavaa: se on voimakkaasti arvolutautunut ja paatoksellinen. Siinä todetaan muun muassa, että ”pohjoismaat ovat parempia valtioita kuin keski- ja etelä- Euroopan maat.”

Tapansa mukaan Väyrynen valitsee kahdesta vaihtoehdosta kolmannen, eli esittää aiemmin Nordisk Kontakt-lehdessä kaavailemansa idean Pohjolan Yhteisöstä, jonka muodostaisivat EU:hun kuulumattomat Pohjoismaat, ja jolla olisi laaja kaupallinen ja taloudellinen yhteistyö EU:n kanssa. Hän vertaa tätä suhdetta Yhdysvaltojen ja Kanadan suhteeseen.

Olen muodostanut käsityksen, että realistina Väyrynen ymmärsi, ettei tämä hänen aloitteensa voi tulla etenemään, mutta hänen oli etsittävä sellainen vaihtoehto, jonka avulla hän voisi jatkaa politiikassa käsiään sitomatta ja ovia sulkematta. Hän ei asettunut vastustamaan Euroopan unionia, vaan neuvoteltua sopimusta, jonka asemasta hän uskoi olevan mahdollista päästä parempaan sopimukseen. Tässä Väyrysen linja poikkesi jyrkimmistä vastustajista. Tällä oli oma vaikutuksensa keskustan sisäiseen keskusteluun. Keskustan kansanedustajista jäsenyyttä vastustava osa muodosti Suomen puolesta ry:n, jonka parissa esiintyi mm. maatalouden edunvalvojien ja jopa uskonnollisten tekijöiden johdosta jyrkkää ja ehdotonta vastustusta. Väyrykselle näyttää kuitenkin olleen tärkeintä se, kuinka puolueettomuuspolitiikkaa voidaan jatkaa. Ehkä hänen toimintansa tämän johdosta vaikutti paradoksaalisesti myös jäsenyyden puolesta.

Jäsenyyden hyväksymiseksi keskustassa tarvittiin monimutkainen ja pitkä prosessi, joka huipentui Jyväskylän puoluekokoukseen 1994. Siellä päätettiin tuesta jäsenyys sopimuksen viemiselle kansanäänestykseen. Monet kannattivat tuota ratkaisua pelätessään hallituksen muuten kaatuvan, vaikka aikoivatkin äänestää itse sopimusta vastaan kansanäänestyksessä. Tämä oli puolestaan Esko Ahon taktisten kykyjen osoitus. Hän piti hallituksen pystyessä ja keskustan hallituksessa tilanteessa, jossa puolueen kannattajien enemmistö vastusti sen tärkeintä poliittista ratkaisua. Jäsenyyskäänteeseen aikaansaamiseksi tarvittiin siis paljon muutakin kuin ns. reunaehdot, mutta etenkin ulkopolitiikkaa koskenut keskustelu on hyvin merkityksellinen siksi, että se kytkeytyy tiiviisti yhteen unionin luonteen ja kehityksen kanssa. Siksi palaan siihen tutkimuksessani myös Keskustan EMU-jäsenyyttä ja vuoden 2001 Eurooppa-ohjelmaa koskevan päätöksenteon yhteydessä.

Lopuksi muutama sana tutkimusotteesta tai metodista. Olen viime kuukausina lukenut aika paljon erilaisia retoriikkaa ja argumentaatiota käsittelevää kirjallisuutta Perelmanista Paloseen ja Aristoteleesta Schopenhaueriin. Kun olen taustaltani myös filosofi, joka on tutkinut mm. Habermasia, Kantia ja Hegeliä, olen yrittänyt hahmottaa retoriikan paikkaa filosofian ja politologian

maaperässä. Tässä ovat olleet apuna ne yleisesitykset, joiden tekijöitä istuu täälläkin, mutta suurin hyöty on kuitenkin ollut klassikoista. Platonin dialogit ja Aristoteleen tieteen järjestelmä avaavat edelleenkin sitä, mistä käytännöllisen järjen alalla on kysymys. Aivan erityinen hyöty on ollut yllättäen Arthur Scopenhauerin lukemisesta. Tämä Hegelin aikalainenhan oli erityisesti paneutunut antiikin filosofiaan ja sofisteihin. Häneltä on hiljattain julkaistu suomennoksena teos *Eristiikka – Taito olla ja pysyä oikeassa*, joka on sekä hauskaa että opettavaista luettavaa. Tavoitteeni on saada työni ensimmäinen käsikirjoitus valmiiksi vuoden loppuun mennessä, tietoisena siitä, että aikataulu on tiukka. Parhaillaan olen kirjoittamassa tarjolle valtakunnallisiin lehtiin vieraskynä-artikkeliä EMU- päätöksenteosta, joka on jälleen ajankohtaistunut euron heikkenemisen ja Kreikan kriisin johdosta. Tästä saattaa sitten syntyä laajempikin artikkeli. Otaksun, että osallistumisella julkiseen keskusteluun voin myös nostaa kiinnostusta tutkimusaiheeni ja sen relevanssia kohtaan.

KATJA MÄKINEN**Kansalaisuus ja kulttuuri EU-asiakirjoissa**

Aristoteles ja Platon antavat tarkkoja ohjeita siitä, miten kansalaisia kasvatetaan. Heidän tavoitteenaan oli yhteisössään tiiviisti toimiva aktiivinen päätöksentekijä. Väitöskirjatutkimuksessani luen Euroopan unionin kansalaisuutta ja kulttuuria käsitteleviä asiakirjoja ja tutkin sitä, minkälaisia käsityksiä kansalaisuudesta niissä tuotetaan ja millaisia kansalaisten oletetaan tai toivotaan olevan. Musiikilla, kuvataiteella ja runoudella on sekä Aristoteleen että Platonin mielestä tärkeä tehtävä kansalaisten kasvattamisessa. Myös tutkimissani EU-asiakirjoissa kulttuurin ja kansalaisuuden välille rakennetaan tiivis suhde, ja tämän suhteen rakentamista sekä sille annettuja muotoja ja merkityksiä analysoin tutkimuksessani. Käytetäänkö kulttuuria kansalaisen kasvattamisen välineenä Aristoteleen ja Platonin tyyliin tai käsitetäänkö kulttuuri kansalaisen toimintaresurssiksi tai toimintaympäristöksi jne?

Kysyn siis minkälaista kansalaisuutta Euroopan unionin asiakirjoissa tuotetaan ja millaisia keinoja tässä käytetään sekä minkälaisia suhteita kulttuurin ja kansalaisuuden välille rakennetaan. Tavoitteeni on näiden kysymysten kautta selvittää, missä määrin EU-kansalaisuutta tuotetaan demokratian ja kansalaisten vallankäyttömahdollisuuksien edistäjäksi ja missä määrin sitä tuotetaan kansalaisiin kohdistuvan hallinnan välineeksi.

Kansalaisuus on käsite, jonka viittausalaa on viime aikoina venytetty lähes rajattomasti, ja kansalainen-sana tulee vastaan mitä moninaisimmissa yhteyksissä. Suppeastikin määriteltynä kansalaisuus koskee monia asioita kaikkein henkilökohtaisimmalta tasolta maailmanlaajuiseen valtapolitiikkaan. Tutkimani EU-ohjelmat ovat osa 1990-luvulla kiihtynyttä kansalaisuuden käsittemurrosta ja sen kontekstimuutosta, jossa sekä kansalaisuudesta että sen suhteesta kulttuuriin kiistellään ja uudenlaisia kansalaisuuksia ehdotellaan ja vaaditaan. Euroopan unionin kansalaisuus otettiin virallisesti käyttöön Maastrichtin sopimuksella vuonna 1992. Tässä tutkimuksessa minua kiinnostaa, millainen on tässä monikulttuurisessa yhteisössä luotu kansalaisuus. Millainen yhteys kulttuurin ja kansalaisuuden välille luodaan tilanteessa, jossa käsitteenä vanha ja jo monia muutoksia kokenut kansalaisuus on organisaatiossa uusi asia ja itse organisaatio, johon kansalaisuus liittyy, on sekin edelleen muutoksen tilassa? Aineistoni varhaisimmat asiakirjat on julkaistu pian EU-kansalaisuuden virallistamisen jälkeen ja tuoreimmat sijoittuvat perustuslakiprosessin kontekstiin.

Kansalaisuus on sekä ilmiönä että käsitteenä monitahoinen. Sen ulottuvuuksista olen valinnut tutkimuksen kohteeksi osallistumisen, oikeudet ja identiteetin. Kukin näistä ulottuvuuksista määrittelee omalla tavallaan sitä suhdetta, joka kansalaisuudella luodaan yksilön ja yhteisön välille. Kukin niistä tuo esiin erilaisen tavan, jolla kansalainen ja yhteisö liittyvät toisiinsa. Osallistuminen,

oikeudet ja identiteetti avaavat erilaisia tapoja ja tiloja, joiden kautta kansalaiset voivat käyttää valtaa ja joiden kautta kansalaisiin kohdistetaan valtaa.

Kansalaisuus on instituutio, jolla paitsi annetaan valtaa kansalaiselle, myös hallitaan kansalaisia. Siksi demokrateeriat tai kansalaisten valtaa korostavat teorit eivät riitä avaamaan kaikkia kansalaisuuden merkityksiä. Omassa tutkimusaineistossani kansalaisuutta ei erityisesti liitetä demokratiaan tai kansalaisten vallankäyttöön. Sen vuoksi tarkastelen kansalaisuuden ja kulttuurin yhteyksiä hallinnan teorioiden kautta, jotka ottavat paremmin huomioon vallan monimuotoisuuden ja monisuuntaisuuden, muun muassa vallankäytön vapauden, tiedon ja subjektien tuottamisen sekä yhteisön kautta. Tulkitseen kansalaisuutta ja kulttuuria Euroopan unioniin muodostettuina politiikkalohkoina, joiden kautta kansalaisten hallinta ja Euroopan hallinnallistaminen on mahdollista. Jäsenän asiakirjojen vallankäytön muotoja vallan teknologioilla. Osallistumista tarkastelen kansalaisuuden teknologiana, oikeuksia politisoimista teknologiana ja identiteettiä subjektiviteetin teknologiana. Kaikkia ulottuvuuksia tulkitseen läheisyyden teknologiana, sillä aineistossa toistuu monin tavoin pyrkimys tuoda kansalaisia ”läheisemmäs” niin Euroopan unionia kuin toisiaankin. Lähtämispyrkimykseen kytkeytyy asiakirjoissa myös kansalaisuuden ja kulttuurin territorialisointi, jota luen esiin muun muassa tilallisten metaforien kautta. Vallan teknologioiden avulla pystyn tulkitsemaan, minkälaisista kansalaisten ohjelmointia EU:n kansalaisuus- ja kulttuuriohjelmista harjoitetaan.

Tutkimus jäsenyyttä kahden kansalaisuuden jännitteen varaan. Ensimmäistä jännitettä nimitän vallan akseliksi, jonka ääripäät ovat kansalaisuus kansalaisten vallan käyttämisenä ja kansalaisuus kansalaisiin kohdistuvan vallankäytön välineenä. Toista jännitettä nimitän kulttuurin akseliksi. Sen toisessa ääripäässä on kansalaisuus kulttuurin jakamisena ja toisessa kansalaisuus toimijuutena tai asemana ilman kulttuurin jakamista. Käsitteet kansalaisuudesta liikkuvat akselien ääripäiden välillä. Molemmat jännitteet koskevat siis kansalaisuutta asemana yhteisössä ja suhteena, joka ihmisellä on yhteisöön. Näistä jännitteistä on väitelty yhtä kauan kuin kansalaisuudestakin, ja tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten ne ovat läsnä EU:n kansalaisuus- ja kulttuuriasiakirjoissa.

Sekä kansalaisuudessa että kulttuurissa on kyse moninaisuudesta ja sen hallitsemisesta. Ne molemmat säätelevät jäsenyyttä yhteisössä, joka koostuu monista. Ne liittyvät paitsi konkreettisiin vallanjakokysymyksiin myös määrittelyvaltaan ja implisiittisempiin rajanvetoihin. Niiden kautta määritellään, millainen kansalainen on, kenellä on mahdollisuus osallistua vallankäyttöön, mikä on kulttuuria, kuka on osallinen kulttuurista ja kenen kulttuuri on kulttuuria tai yhteisössä relevanttia. Näitä moninaisuuteen tehtyjä rajanvetoja luen EU:n eri toimielinten asiakirjoista ja kysyn, millaisina ja kenen vallankäytön välineinä kansalaisuus ja kulttuuri niissä näyttäytyvät.

Kansalaisuus ja kulttuuri ovat siis rajanvedon välineitä, joilla luodaan ’meidän’ yhteisöä ja suljetaan ’muita’ ulkopuolelle. Kansalaisuus on jäsenyyttä yhteisössä, ja aineistoni asiakirjoissa niin kansalaisuus kuin kulttuurikin liitetään vahvasti EU:n yhteisönrakennukseen. EU:n asiakirjoissa tuotettuja kansalaisuuskäsityksiä

tutkimalla voidaankin tehdä johtopäätöksiä myös siitä, millaisena yhteisönä Euroopan unioni nähdään asiakirjoissa ja millaiset ovat kansalaisten ja kulttuurin roolit EU:ssa ja sen yhteisönrakennuksessa. Yhteisöstä kertoo jotain se, mihin kohtaan asiakirjoissa tuotetut käsitykset kansalaisuudesta sijoittuvat vallan ja kulttuurin akseleilla.

Näistä lähtökohdista luen EU:n kansalaisuus- ja kulttuuriasiakirjoja ja analysoin miten ja missä konteksteissa käsitettä kansalainen käytetään, mitä sillä tehdään ja mitä merkityksiä sille annetaan sekä miten kulttuuri liitetään kuhunkin tarkasteltavana olevaan kansalaisuuden ulottuvuuteen. Erittelen minkälaisia kansalaisuuden tyyppejä näin tuotetaan ja millaisia keinoja siinä käytetään. Näiden analyysien pohjalta teen johtopäätöksiä siitä, minkälaista vallankäyttöä, moninaisuuden hallintaa ja yhteisön rakentamista kansalaisuudesta ja kulttuurista puhuminen on Euroopan unionin asiakirjoissa. Missä määrin EU-kansalaisuudella pyritään vahvistamaan demokratiaa ja lisäämään kansalaisten mahdollisuuksia vallankäyttöön ja missä määrin sillä pyritään hallitsemaan ja ohjelmoimaan kansalaisia?

Julkaisuja

Riitasointuja vai tema con variazioni. Eurooppalainen identiteetti EU:n kulttuuritiedonannoissa. 1998. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 59.

”Kansalaisten kulttuurioikeudet Euroopan unionin kulttuuripolitiikassa” teoksessa Linko, Saresma & Vainikkala (toim. 2000) *Otteita kulttuurista. Kirjoituksia nykyajasta, tutkimuksesta ja elämäkerrallisuudesta.* Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 65.

”Citizenship, Culture, Sense of Togetherness ” teoksessa Ahponen & Kangas (toim.. 2004) *Construction of Cultural Policy.* Jyväskylä: Sophi.

MARKO NOUSIAINEN**Tulkintoja suomalaisen toimintaryhmätyön poliittisuuksista**

Väitöstutkimuksessani tarkastelen julkisen hallinnon käytäntöjen ja järjestelmien muutoksen ongelmatiikkaa, jota viimeistään 1990-luvun alusta lähtien on pohdittu monissa tieteellisissä ja käytännöllisissä yhteyksissä. Myös valtio-opin piirissä uusista hallintakäytännöistä on käyty laajaa akateemista keskustelua. Tätä keskustelua on kuvattu englanninkielisellä *governance* -käsitteellä, joka suomenkielisessä kirjallisuudessa on joskus käännetty uudeksi hallinnaksi. Keskeisenä ajatuksena tällöin on ollut se, että valtioiden kyky hallita territoriotaan keskusjohtoisen byrokratian kautta on tullut haastetuksi esimerkiksi globalisaation vuoksi. Tämä haaste ei kuitenkaan tarkoita sitä, että valtio nähtäisiin hallinnan kannalta irrelevanttina, vaan ennen kaikkea keskustelu on inspiroinut monia uusia hallintaoppeja ja -teorioita. Yhteistä monille näistä uuden hallinnan opeista on se, että ne pohjautuvat kriittisyyteen hierarkkista hallintoa kohtaan, ja olettavat tehokkaan hallinnan toimivan ennen kaikkea kumppanuuksien ja verkostojen kautta. Keskustelun keskiössä voidaan sanoa olevan valtion ja kansalaisyhteiskunnan roolien muutos: tärkeänä nähdään perinteisesti kansalaisyhteiskunnan toimijoiksi miellettyjen tahojen ottaminen mukaan hallintaan ja heidän resurssiensa hyödyntäminen hallinnan tarpeisiin. Toisaalta myös luotetaan epämuodollisiin auktoriteetin muotoihin hierarkioiden sijaan. Ongelmana uusissa hallintatavoissa on nähty se, että ne heikentävät eräitä demokraattisen yhteiskunnan perustavia arvoja: rajaa valtion ja vapaan kansalaisyhteiskunnan välillä sekä hämärtävät demokratian kannalta keskeisiä vastuun ja tilivelvollisuuden suhteita. Lisäksi voidaan ajatella, että *governance*-opit pyrkivät piilottamaan näkyvistä poliittisia konflikteja ja korvaamaan politiikkaa liikkeenjohdosta mallia ottavalla managerialistisella eetoksella. Toisaalta jotkut tutkijat ovat suhtautuneet toiveikkaasti uuden hallinnan tuottamiin uudenslaisiin osallistumisen mahdollisuuksiin, kuten vaikkapa demokraattisiin hallintaverkostoihin. Tällöin keskeistä on hallintainstituutioiden ”ankkuroiminen” edustuksellisiin järjestelmiin ja demokraattisiin ajatustapoihin. Teoreettisen keskustelun sijasta oma tutkimukseni pyrkii tutkimaan uutta hallintaa empiirisesti.

Tutkimukseni kohteena on suomalainen maaseudun kehittämispolitiikka ja erityisesti Euroopan Unionin rahoittama LEADER¹¹-toiminta eli toimintaryhmätyö, jonka näen erityisen hedelmällisenä uuden hallinnan tarkasteluympäristönä. Erityistä toimintaryhmätyössä on, että vaikka se on julkisesti rahoitettu maaseudun kehittämissuunnitelma sen toteutuksessa yritysten, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, kansalaisten ja hallinnon välinen kumppanuus on keskeinen periaate. Suomen paikalliset LEADER-toimintaryhmät ovat verkostoja (muodollisesti rekisteröityjä kehittämissuunnitelmiä), joiden tehtävänä on valmistella alueelleen maaseudun kehittämissuunnitelma ja

¹¹ Leader- termi on akronyyymi ranskankielen sanoista: *Liaisons entre actions du développement de l'économie rurale*.

toteuttaa se julkisen rahoituksen avulla. Toimintaryhmätyö alkoi Suomessa vuonna 1995, maassa on tällä hetkellä yhteensä 56 toimintaryhmää ja niiden toimintaan on osallistunut tuhansia henkilöitä. Tämä tekee toimintaryhmätyöstä hedelmällisen tutkimuskohteen uuden hallinnan empiiriselle tutkimukselle: Toimintaryhmätyö ei ole vain teoreettinen keskustelu, vaan uutta hallintaa on sen piirissä pyritty systemaattisesti toteuttamaan jo liki parinkymmenen vuoden ajan. Tämän vuoksi siitä on olemassa paljon tutkimukseen soveltuvaa aineistoa mm. osallistujien kokemuksia sekä kirjallista materiaalia, kuten ohjelma- ja opastekstejä.

Politiikan tutkimuksen kannalta LEADER-toiminta on toisaalta merkittävä tutkimuskohde siihen kohdistettujen demokraattisuuden ja aktiiviseen kansalaisuuteen liittyvien odotusten vuoksi. Monissa kirjoituksissa toimintaryhmätyö on nähty järjestelmänä, joka demokratisoi maaseudun kehittämisspolitiikkaa ja joka lisää kansalaisten poliittisen aktiivisuuden mahdollisuuksia. Suomessakin toimintaryhmätyöllä on tutkimuksissa väitetty olleen poliittisen toiminnan kannalta suotuisia vaikutuksia: sen on nähty tuoneen uusia toimintamahdollisuuksia maaseudun asukkaille sekä lisänneen ihmisten uskoa omiin yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Toisaalta joissakin arvioissa toimintaryhmätyötä on pidetty jopa osallistavan demokratian muotona, joka täydentää ja uudistaa edustuksellista poliittista järjestelmää. Toimintaryhmätyötä pidetään samanaikaisesti sekä maaseudun kehittämiseen pureutuvana hallintajärjestelmänä, että vapaan toiminnan foorumina, mikä vaikuttaa paradoksaaliselta.

Tutkimuksessani kysyn, miten kumppanuuksiin perustuvat hallintakäytännöt vaikuttavat poliittisen toiminnan mahdollisuuksiin, muotoihin ja ehtoihin, tarkasteltuna LEADER-toiminnan tapauksen kautta. Tutkimukseni erityisenä kiinnostuksen kohteena on kansalaisten, "ruohonjuuritason" osallistujien näkökulma toimintaryhmätyöhön. Lisäksi näen mielenkiintoisena tarkastella paikallistason toimijoiden konstruoimien merkitysten yhteyttä muihin aineistona oleviin teksteihin, erityisesti hallinnon tuottamiin kirjallisiin dokumentteihin. Tutkimuksessa sovellan etnografista tutkimusotetta, jonka pyrkimyksenä on erityisesti paikallisten toimijoiden "oman" näkökulman sekä arkipäiväisen kokemuksen tutkimus. Työssä olen kerännyt kolmen tyyppistä aineistoa: osallistuvaa havainnointia, teemahaastatteluja sekä kirjallisia lähteitä. Havainnointi on toteutettu yhdessä toimintaryhmässä vuosina 2007-2008, ja siitä on tehty kenttäpäiväkirja. Toisen keskeisen aineiston muodostavat 18 puolistrukturoitua haastattelua, jotka on tehty toimintaryhmätoimijoiden, aktiivien ja palkattujen toimihenkilöiden, keskuudessa. Kolmas aineistotyyppi koostuu kirjallisista lähteistä: hallinnollista dokumenteista ja muista julkaistuista ja julkaisemattomista teksteistä. Orientaationi tutkimukseen on tulkitseva: kaikkien kolmen aineistokokonaisuuden avulla pyrin tekemään toimintaryhmätyön poliittista luentaa. Tällöin tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää toimintaryhmätyötä aikaisempaa paremmin poliittisen tematiikan näkökulmasta.

Aineistojen tulkinnessa käytän heuristisena apuvälineenä ennen kaikkea Michel Foucault'n filosofian innoittamaa hallinnan analytiikan kirjallisuutta, joka tarjoaa

mielestäni mielenkiintoisen selityksen moniin governance-keskusteluihin sisältyvään hallitsemisen ja vapauden paradoksiin. Tällöin valtaa ei tarvitse nähdä vapaan toiminnan vastakohtana, vaan vallankäyttö merkitsee myös tietynlaisia käytäntöjä, joilla pyritään tuottamaan halutunlaisia identiteettejä ja toimijuuksia. Toimijuuteen pureutuvat kielelliset käytännöt pyrkivät siis mahdollistamaan ja edistämään tietynlaista poliittista aktiivisuutta, mutta samalle ne pyrkivät estämään toisenlaista toimintaa tai toimijuutta. Ja tällainen kontingenssi yksilön mahdollisessa toimijapositionissa tekee siitä poliittisen, ja se voidaan nähdä mielenkiintoisena myös poliittisen toiminnan kannalta. Näin ollen hallinnan analytiikan näkökulma antaa mahdollisuuden pyrkiä ymmärtämään, millaista toimijaa osallistumiseen ja vapaamuotoiseen auktoriteettiin perustuvat hallintajärjestelmät pyrkivät tuottamaan tässä nimenomaisessa tapauksessa.

Toisaalta tutkimusintressini kohdistuu myös poliittiseen toimintaan ja sen mahdollisuuksiin. Tällöin ymmärrän tietynlaisen eetoksen tai toimijaposition poliittisen toiminnan edellytykseksi. Niinpä aineistojen tulkinnessa on keskeistä ymmärtää myös politiikan käsitteen erilaisia käyttötapoja ja mahdollisuuksia.

Väitöstyöni alkoi osana Suomen akatemian rahoittamaa ”Hajautettu hallinta ja valta maaseutupolitiikan verkostoissa” -tutkimushanketta (2007-2009), ja teen sitä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa, Mikkelissä. Tutkimukseni on vielä kesken, mutta olen julkaissut tutkimusaiheestani yhden referoidun artikkelin kotimaisessa tieteellisessä aikakauslehdessä.

Julkaisuja

Nousiainen, Marko 2008: Talouden ja yhteisöllisyyden merkitykset toimintaryhmätyössä. *Maaseudun uusi aika*. 16:1 5-20.

ONNI PEKONEN

Parlamentaarinen reilu peli

Aloitin valtio-opin väitöskirjaan tähtäävät jatko-opinnot keväällä 2009. Kiinnostukseni retoriikkaan ja käsitteiden poliittiseen käyttöön on johtanut minua pro gradu -työni kuluttajakampanjoiden ja kansalaisliikkeiden kautta kohti parlamentteja ja niiden menettelytapoja.

Tutkimuskysymys

Tarkastelen väitöskirjatutkimuksessani kansainvälisten parlamentaaristen menettelytapojen ja käytäntöjen (proseduurit) merkitystä ja niiden omaksumista Suomen eduskunnan toiminnassa. Analysoin eduskunnan proseduurien taustalla olevia ideoita ja niiden perusteluja vuoden 1906 eduskuntauudistuksen yhteydessä. Tutkimukseni kiinnittää suomalaisen eduskuntalaitoksen historian osaksi kansainvälistä parlamentarismien perinnettä ja sen proseduurikeskusteluja.

Proseduurit ovat parlamentin toimintaa säänteleviä menettelytapoja ja käytäntöjä, jotka nojaavat sekä virallisiin säädöksiin että valtiopäivätyön aikana vahvistuneisiin tapoihin. Proseduurit määrittävät parlamentin työmuotoja ja toimintaperiaatteita sekä tätä kautta parlamenttia politiikan ja puheen paikkana.

Tutkimani proseduurikeskustelut tarjoavat välineen tarkastelemaan laajemmin parlamenttien ja suomalaisen kansanedustuslaitoksen merkitystä ja arvostusta koskevia kysymyksiä. Viime vuosikymmeninä on käyty keskustelua parlamentarismien ja edustuksellisen demokratian arvostuksen laskusta. Parlamenttia on kuvattu historialliselle parlamentarismikritiikille tyypillisesti muun muassa ”tyhjän puhumisen paikkana”, ”hallituksen kumileimasimena” ja ”poliittisena teatterina”. Vastaavasti kritiikki on suunnattu myös kansanedustajiin ja heidän tapaansa hoitaa tehtäviään. Osin aiheellisen kritiikin rinnalla syinä parlamentti-instituution epäsuosioon voi nähdä olevan puutteelliset tavat ymmärtää, tulkita ja soveltaa parlamentarismien periaatteita ja pelisääntöjä. Eduskunnan toiminnan ymmärtäminen edellyttää menettelytapojen historiallisten perusteluiden ja muutosten tutkimista. Tässä mielessä tutkimukseni lähestymistapa avaa uusia näkökulmia keskusteluihin parlamentaarisen politiikan tulevaisuudesta ja suomalaisen parlamentarismien kehittämisestä.

Reilun pelin näkökulma ja kansainvälinen keskustelu

Käytän reilua peliä regulatiivisena ideana rajaamaan tutkimusnäkökulmaani ja ohjaamaan sitä eduskuntaa koskevassa tutkimuksessa vähemmän huomiota saaneisiin kysymyksiin. Reilun pelin teema on jatkoa pro gradu -työlleni, jossa tarkastelin reilun pelin (fair play) käsitettä olympialaisten yhteydessä järjestetyn kuluttajakampanjan retoriikassa. Kampanja korosti reilua peliä erityisesti menettelytapana esittämiensä ongelmien ratkaisemisessa. Väitöstutkimuksessani käsitän reilun pelin parlamentaarisen periaatteena

poliittisten kiistojen käsittelyssä ja sääntelyssä. Parlamentaarisin reilun pelin idea vastaa deliberatiivisen retoriikan mallia siten, että esitettyjen argumenttien vahvuuksia ja heikkouksia tarkastellaan avoimesti eri näkökulmista tarjoten tasapuoliset mahdollisuudet erilaisille näkemyksille ja niiden edustajille. Parlamentaarisin reilun pelin käsite on noussut esiin proseduureja ja niiden historiaa käsittelevissä teksteissä. Reilua peliä korostavassa menettelyssä on kyse tiettyjen jo edeltävien vuosisatojen aikana muotoutuneiden, mutta varsinkin 1700–1800-lukujen Britanniassa ja Ranskassa virallisen muotonsa saaneiden menettelytapojen siirtymisestä tietyin muunnoksien parlamenttien käyttöön. Tämä proseduuri on otettu muunneltuna myös erilaisten yhdistysten, järjestöjen ja puolueiden sisäiseksi toimintamalliksi.

Parlamentaarisin proseduurin kannalta merkittävänä haasteena voidaan nähdä reilun pelin periaatteen ja samalla parlamentin työn toimivuuden turvaaminen. Tämä jännite ja sen ratkaiseminen luonnehtivat keskeisellä tavalla analysoimiani menettelytapakiistoja. Parlamenttityön käytännön haasteet, kuten lisääntyneet työmäärät, jarrutus sekä epäparlamentaarisin kielenkäyttöön liittyvät kiistat ovat aktualisoineet parlamentin tehtäviä ja sen toiminnan luonnetta koskevia kysymyksiä sekä pakottaneet miettimään uudelleen menettelytapoja ja niiden mahdollisuuksia turvata parlamentaarisen käsittelyn reiluus. Reilun pelin kautta nostan suomalaisesta ja kansainvälisestä aineistosta esiin keskustelut ja proseduurit, jotka määrittävät esimerkiksi debattien kulkua, edustajien puheoikeutta, immuniteettia ja mandaattia. Tarkastelen, miten kansainvälisen parlamentarismien ideat ja haasteet kohdattiin suomalaisessa keskustelussa ja mikä rooli reilua peliä korostavilla argumenteilla oli eduskunnan menettelytapojen muotoutumisessa.

Suomen eduskunnan valtiopäivä- ja työjärjestyksien muodostamisessakin oli kyse reilun pelin proseduurien sääntelemän parlamentaarisen pelin sääntöjen omaksumisesta, muovaamisesta ja kyseenalaistamisesta. Vaikka reilun pelin käsitettä ei sellaisenaan käytetty eduskuntaudistuksen yhteydessä, oli sen edustama idea parlamentaarisen käsittelyn järjestämisestä keskusteluissa läsnä. Suomalaisessa keskustelussa reilun pelin idea liitettiin esimerkiksi vahvasti käsityksiin kansantahdosta. Kansan mielipiteet pääsisivät parhaiten esiin tasapuolisissa, vapaassa, perusteellisissa ja eri näkökulmat huomioon ottavassa käsittelyssä.

Proseduurien tutkiminen ja aineistot

Proseduureja ja niiden muotoutumista voi hahmottaa historiallisten ja poliittisten kontekstien kautta tarkastellen menettelytapoja sekä parlamentaarisen että laajemmin yhteiskunnallisen poliittisen kamppailun tuloksina. Tämän kansallisiin konteksteihin kiinnittyvän näkökulman rinnalla tarkastelen menettelytapoja kansainvälistä parlamentaarista kulttuuria koskevina kysymyksenä. Erilaisista toimintakonteksteista huolimatta on parlamenttien historiassa havaittavissa yhteisiä tekijöitä, joiden seurauksena tietyt proseduurikiistat ovat nousseet ajankohtaisiksi siten, että niissä on käytetty hyvin samanlaista argumentaatiota ja käsitteistöä sekä seurattu tietynlaisia proseduuriratkaisuja. Myös eduskunta on menettelytapojensa kannalta hahmotettava osana proseduurien säänneltyä kansainvälisen

parlamentaarisen pelin perinnettä, jonka kieltä, käsitteistöä ja trendejä seurattiin Suomessa läheisesti 1800-luvulta lähtien. Tähän mennessä olen tutkinut kansainvälisten jarrutusdebattien vaikutusta eduskunnan menettelytavoista ja eduskunnassa puhumisesta käytyihin keskusteluihin sekä eduskunnan puhemiehen tehtävien ja roolin muotoutumista. Tutkimukseni tarjoaa paitsi näkökulman suomalaisen parlamentarismien kehitykseen ja siinä eduskuntauudistuksen myötä tapahtuneeseen muutokseen, myös tietoa siitä, millä tavalla parlamentarismien ideat, käsitteet ja proseduurit ovat levinneet kansainvälisesti.

Vuoden 1906 eduskuntauudistus oli suomalaisen proseduurikeskustelun käännekohta. Eduskuntauudistus paitsi uudisti kansanedustuslaitoksen, asetti se myös merkittäviä haasteita valtiopäivätyön uudelleenjäsentämiselle ja -järjestämiselle. Uudistuksessa otettiin kantaa vuosikymmeniä suunniteltujen menettelytapamuutosten lisäksi proseduurikysymyksiin, jotka eivät olleet säätyedustuksen oloissa nousseet esiin tai oli nähty mahdottomiksi toteuttaa. Eduskuntauudistuksessa valtiopäivien proseduurit nostettiin keskusteluun aiempaa täsmällisemmällä ja kansainvälistä parlamentarismia vastaavalla tavalla. Eduskuntauudistuksen yhteydessä parlamentarismi ja parlamentaarinen toiminta ymmärrettiin laajemmin kuin vain toivomuksena parlamentaarista hallituksesta. Parlamentarismi ymmärrettiin proseduurin kautta tapana menetellä, puhua, väitellä ja deliberoida.

Tutkimusaineistoni koostuu eduskunnan menettelytapoja teoretisoineista ja muovanneista säätyvaltiopäivien, eduskuntauudistuksen ja yksikamarisen eduskunnan ajan keskusteluista. Merkittävän osan tutkimustani muodostavat suomalaisen aineiston rinnalla ulkomainen parlamentarismia koskeva aikalaiskirjallisuus ja parlamenttikeskustelut. Suomessa mielenkiinto kohdistui Pohjoismaista erityisesti Norjan lisäksi Euroopan perinteikkäiden parlamenttien kuten Englannin, Ranskan ja Saksan menettelytapoihin. Suomessa tärkeään rooliin nousi 1800-luvun loppupuolella säätyvaltiopäivien aloitettua työnsä erityisesti lehdistö, joka muodosti poliittisille ryhmille areenan parlamentaarista menettelytavoista keskustelemiselle. Lehdistön intensiivinen uutisointi ulkomaiden parlamenttien toiminnasta oli keskeinen tekijä parlamentaaristen menettelytapojen ja käsitteistön esittelemisessä. Parlamentarismien pelisääntöjä opeteltiin myös kansainvälisten kontaktien ja käytännön kautta. Jo säätyvaltiopäivien aikana säätylaitoksen edustajat tekivät tutustumismatkoja ulkomaisiin parlamenteihin ja osallistuivat kansainvälisiin parlamenttikonferensseihin. Lisäksi parlamentaarista menettelyä opeteltiin ja sovellettiin osana kokous- ja istuntokäytäntöjä esimerkiksi yhdistyksissä, kuntakokouksissa sekä Helsingin yliopiston osakuntien pienoisparlamenteissa. Parlamentarismien menettelytavat ja käsitteistö otettiin käyttöön sujuvasti myös itse edustuslaitoksen ulkopuolella.

Eduskunnan toimintaa määrittävien menettelytapojen merkityksestä huolimatta on niiden politologinen ja käsitehistoriallinen tutkimus jäänyt vähäiseksi. Aikaisempi eduskunnan menettelytapoja koskenut tutkimus on keskittynyt lähinnä proseduurien juridiseen tarkasteluun. Eduskuntatyön menettelytapoja ei ole lähemmin tutkittu parlamentarismien kansainvälisen perinteen näkökulmasta

eikä niiden muotoutumiseen vaikuttaneita keskusteluja ole analysoitu. Tämä proseduurien merkityksen vähätteleminen on tyypillistä suomalaiselle tutkimukselle ja keskustelulle, jossa päätösten ja asiasisältöjen merkitys on, osin harhaanjohtavasti, nostettu menettelyä tärkeämmäksi. Yhtä vähälle huomiolle ovat jääneet parlamentarismien käsitteistön omaksuminen ja sen vaikutus suomalaiseen poliittiseen kielenkäyttöön. Vaikka eduskunnan toimintaympäristö ja tehtävät ovat muuttuneet, on parlamenteille tyypillisesti myös eduskunnan menettelytapoja luonnehtinut pysyvyys. Eduskuntaudistuksen yhteydessä muotoillut valtiopäiväjärjestys ja työjärjestys ovat vaikuttaneet merkittävästi eduskunnan toimintaan koko sen yli satavuotisen historian. Jo varhaisessa vaiheessa muotoutuneet proseduurit sekä eduskunnan toimintaan liittyvät puhettavat ovat vaikuttaneet myöhempisiin tapoihin käsittää eduskunnan toimintaa. Näiden merkitystä on uusinnettu paitsi eduskunnan käytännön työssä myös eduskuntaa koskevassa keskustelussa.

MAIJA PIETIKÄINEN

Laulu ja *amor mundi*

”Niin radikaali maailman kadottaminen, niin kammottava kaikkien aistielinten surkastuminen, joiden avulla voimme suuntautua kohti maailmaa alkaen yhteistunnosta tai terveestä järjestä, joilla orientoidumme yhteisessä maailmassa, aina kauneudentajuun tai makuun asti, joiden avulla rakastamme maailmaa, että ääritapauksissa, kuten vuosisatoja kestäneen pariana-olemisen kohdalla, voidaan puhua todellisesta maailmattomuudesta. Ja maailmattomuus on aina valitettavasti eräs barbarian muoto. Taantuminen barbariaan – takaisin ghettoon” (Hannah Arendt 1959; Lessing-palkintopuhe)

Tutkimuksen taustaa

Väitöskirjani aihevalintaan keskeisesti vaikuttava tekijä laulupedagogin työn ohella on ollut monivuotinen biografian kirjoittaminen ruotsalaislaulajatar Valborg Werbeck-Svårdströmistä, mikä ilmestyy saksaksi 2011. Hän toimi 1900-luvun alussa laulajattarena Tukholman oopperassa, ja häntä pidettiin yleisesti maansa ”toisena Jenny Lindinä”. Biografian keskeiseksi teemaksi hahmottuu kuitenkin vallan eri muotojen kohtaaminen, mikä ilmeni aluksi konfrontaationa laulupedagogiikan ja –taiteen valtakurssien ja auktorisoitujen ääni-ideaalien kanssa, myöhemmin Saksassa joutumisena repressiivisen poliittisen vallan kohteeksi natsien kiellettyä hänen koulunsa toiminnan ja lopulta sodan jälkeisenä lauluterapiatyönä, mikä merkitsi totalitaarisen politiikan seurausten kohtaamista ihmisäänien kautta. Hänen uudistuspyrkimystensä pohjalta on kasvanut kansainvälinen laulukoulu, jonka voimaannuttavat näkemykset ihmisäänestä, taiteen luksustulkintaa vastustava epäelitistinen luonne sekä yksilölliset opetusmenetelmät ovat kiinnostavia erityisesti inhimillisen kehityksen ja vapauden näkökulmasta. Marttyyritarinan sijaan hänen biografiastaan tuli vaihtoehtoja luoneen ja katalysaattorina toimineen uudistajan tie kohti kulttuurista vastarintaa ja emansipaatiota laulun avulla.

Vallan ja väkivallan kokemuksellisilla kehillä

Valborg Werbeck-Svårdströmin biografia on viitoittanut väitöskirjani keskeisiä teemoja, jolloin vallan ja väkivallan tuottamat kokemukset elämissä maailmassa ovat työtäni avaava ja sille perustan luova horisontti. Hahmotan aluksi vallan ja väkivallan kokemuksen rakentumisen teemaa erityisesti filosofi Wilhelm Diltheyn ajattelun pohjalta, jossa käsitteet elämys ja kokemus jäsenyivät selkeästi toisistaan kokemuksellisuuden ateoreettisena ja esiteoreettisena momenttina. Hänen pyrkimyksensä oli laajentaa näiden tosin myöhäisfilosofiassa toisenlaisia painotuksia saaneiden käsitteiden avulla kognitiivis-intellektuaalista tietoteoriaa kokonaisvaltaiseksi antropologiaksi, joka muodosti kriittisen kannanoton niin kantilaista kuin empirististä epistemologiaa kohtaan.

Tarkastelen vallan ja väkivallan käsitteitä kahden huomattavan filosofin Hannah Arendtin ja Simone Weilin ajattelun kautta, jolloin ne näyttäytyvät sekä osin

vastakkaisina että osin toisiaan täydentävinä. Hannah Arendt on poliittis-filosofisissa esseissään pitänyt vallan ja väkivallan käsitteitä alkuperältään ja tarkoitukseltaan toistensa vastakohtina; missä yksi hallitsee ehdottomasti, toinen ei voi ilmetä. Hänen mukaansa väkivalta syntyy erityisesti vallan ollessa uhattuna, mutta mikäli väkivalta jää omien lainalaisuuksiensa varaan, se johtaa vallan katoamiseen. Simone Weil puolestaan näkee vallan kiinteänä osana ihmisen olemassaoloa ja tilannetta, mutta tulkitsee vallan olemukseltaan väkivaltana ja sen toiminnallisuudesta riisuttuna ilmiönä. Weil samaistaa ne toisiinsa ennen muuta ihmistä esineellistävässä luonteessaan, jolloin hän hahmottaa niiden tuottamiksi eksistentiaalisiksi kokemuksiksi esineellistymisen, juurettomuuden ja äärimmillään oman olemassaolon kokemuksen katoamisen teemat sekä ahdistuksen ja regression sävyt tiivistäen ne vaikeasti avautuvaan painovoiman käsitteeseen.

Erityisesti Saksassa toisen maailmansodan jälkeen modernin yhteiskuntateorian piirissä nousee esiin monivivahteinen ja -tulkintainen "die Betroffenheit"-kokemuksen kategoria, jota esimerkiksi Brigitte Rauschenbach pitää avainkäsitteenä modernin yksilöllisen ja yhteiskunnallisen todellisuuden ja kehitysdialektiikan ymmärtämiseksi. Ulrich Beck näkee sen syntyvän ja kasvavan ihmiskunnan yhteisten riskien kasaantumisesta ja globaalistumisesta, jolloin yhteiskunnan marginaaleihin syntyvien uusien liikkeiden heterogeenisuutta yhdistää niiden konkreettisten motiivien homogeenisuus, omakohtainen "Betroffenheit"-kokemus. Brigitte Rauschenbach puolestaan korostaa sen liittyvän yhteiskunnan rakenteelliseen konfliktiin, jolloin sen demokraattinen maksiimi painottaa yksilön toiminnan vapautta ja suvereenisuutta mutta ehkäisee samalla kaiken puolueiden ja vaalien ulkopuolisen vaikutusvallan ja päätöksenteon. Judith Butler taas tulkitsee tämän kokemuksen luomiksi mahdollisuuksiksi erityisesti syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen uuden yhteisöllisen perustan syntymisen sallimalla ja antamalla tilaa siihen kytkeytyvälle keskinäisen yhteyden ja riippuvuuden ontologialle. Siten tähän käsitteeseen sisältyy eri tavoin eksplikoitu kaksoisvalotus, jolloin se voi samalla olla myös henkinen liikepiste ja -voima yksilöllisille selviytymisstrategioille, erilaisille oppimiskokemuksille tai yhteiskunnallis-poliittisten liikkeiden syntyprosesseille. Sen yhteydessä pohdin myös niitä ajatuskulkuja, joita Frankfurtin koulun piirissä on luonnosteltu modernin kokemuksen kriisin ja rappion tiimoilta, mutta joissa kokemus myös hahmottuu mahdollisuudeksi suhtautua toiseuteen ei-hallitsevalla, ei-luokittelevalla ja ei-homogenisoivalla tavalla.

Laulutaiteen ja -pedagogiikan valtakurssit

Tutkimukseni toisessa luvussa tarkastelen laulun historiaa ja nykypäivää tavoitteenani avata niitä erilaisia tiedonmuotoja ja valtakursseja, joiden avulla kokemusta laulutapahtumasta on käsitteellistetty ja joissa on samalla kyse myös siitä, kuinka laulu kohtaa vallan ja väkivallan erilaisissa historiallisissa konteksteissa. Länsimaisen laulutaiteen historiassa voidaan 1600-luvulta erottaa selkeästi kolme laulupedagogista valtakurssia: bel canto, wagnerismi sekä laulun anatomis-fysiologinen suuntaus, jotka ovat paradigmaattisina myös sisäisessä keskustelusuhteessa toisiinsa sisältäen erilaisia vivahteita, painotuksia ja jopa sisäisiä ristiriitaisuuksia. Oman sisäsyntyisen estetiikkansa ohella ne

kytkeytyvät myös monisäikeisellä tavalla vallan historiallisiin hegemoniakeskuksiin. Italiassa bel canto joutui kirkollisten ja uskonnollisten auktoriteettien, rikkaiden sukujen ja muiden taloudellisten mahtitekijöiden luomaan ristipaineeseen, mutta sisälsi loisteliaan laulutaiteen ohella myös katolisen kirkon dogmatiikan pohjalta luodun kastroatiolaitoksen väkivaltaiset, biopolitiittiset käytännöt.

Richard Wagnerin eksplisiittisenä poliittisena projektina oli yhtäältä luoda oopperauudistuksensa avulla erityisesti ranskalaista ja italialaista hegemoniaa vastaan suuntautunut saksan kielen ja kulttuurin rehabilitaatio ja elvyttää samalla Saksan kansan mytologia, jolloin hänen tavoitteenaan oli Philippe Lacoue-Labarthen mukaan maansa yhdistäminen heroisen itseidentifikaatioprojektin avulla. Hänen teostensa massiivinen poliittinen hyväksikäyttö osoittaa, ettei tämä nationalistinen kulttuuriprojekti ollut millään muotoa riskitön, vaan se näyttäytyy monisäikeisenä ja logoksen suorittamaa myytin purkamista vaativana hankkeena, mitä osaltaan jatkoi myös saksalaisen romanttisen liedin kehityskulku. Sitä erityisesti 1800-luvun lopulta lähtien seurannut orkestereiden kasvu sekä suuremmat oopperatalot ja konserttisalit taloudellisen voiton maksimointipyrkimyksiin ovat suunnanneet laulopedagogiikan ja -taiteen kehitystä kohti yhä teknisempää anatomis-fysiologista erityistiedettä, johon räikeimmillään kytkeytyy laulajien äänellinen ryöstöviljely sekä erilaiset tähtikulttia tai kvasitähteyttä luovat ja ylläpitävät mekanismit.

Musiikin Janus-kasvot ja kulttuurisen vastarinnan projektit

Kuten edellinen luku osoittaa, taiteen autonomian tematisoitumatta jääminen on tuonut laulun historiassa mukanaan sen läheisen ja itsestään selvän kytkeytymisen erilaisiin valtakeskuksiin. Työni kolmannessa luvussa pohdin joitakin kulttuurisen vastarinnan projekteja, joita taiteen ja musiikin piirissä on luotu erityisesti 1800-luvun lopulta lähtien vastauksena niihin kohdistuneisiin ideologisiin, poliittisiin ja taloudellisiin valtapyrkimyksiin ja erilaisten sosiaalisten instituutioiden asettamiin vaatimuksiin. Kiihkein asemasota taiteen ja musiikin autonomian määrittelemiseksi ja puolustamiseksi alkoi romantiikan ja myöhäisromantiikan hengessä autonomiaestetiikkaa ja taiteen absoluuttista merkitystä puolustavina ja vastustavina näkemyksinä. Sen äärimmäiset vastakohtat ovat musiikin ”suurta kieltäytymystä” ja hermeettisyyttä korostavat estetistiset *l’art pour l’art*-näkemykset sekä musiikin eksplisiittiseksi julistajiksi ja yhteiskunnan palvelijoiksi tulkitsevat katsantokannat. Tähän keskusteluun erään hedelmällisen puheenvuoron on käyttänyt musiikkifilosofi Lydia Goehr pohtiessaan kriittisen formalismin hengessä taiteen autonomian uudelleen paikantamista, jolloin musiikin paradoksaaliset Janus-kasvot säilyttävät oman kaksoismerkityksensä. Hänen mukaansa musiikin salainen vastarinta erilaisia valta- ja sensuuripyrkimyksiä kohtaan on tapahtunut juuri musiikin ei-semanttisin termein, sen oman ilmaisullisen ja autonomisen äänen ja esitysakтин avulla. Juuri ollessaan autonomisella tavalla musikaalista musiikki on hänen mukaansa nimenomaan sen nojalla myös filosofista ja poliittista, jolloin hän tulkitsee musiikin pikemminkin itseään voimakkaasti ilmaisevana yhteiskunnallisena kielenä kuin muusta yhteiskunnasta erillisenä asiantuntijakulttuurina ja alueena. Goehrin viitoittamien ajatusten ohella

tarkastelen musiikkia myös tulevaisuusulottuvuudella ei-vielä tietoisena metaforana, jonka olemassaolon, avoimuuden ja määrittelemättömyyden Jean-Paul Sartre näki olevan radikaalin vapauden tae.

Toinen merkittävä ajatusjuonne punoutuu ihmisäänen tulkinnan ja määrittelyn tematiikkaan, jolloin hahmotan sitä synteettisenä ja sisäisesti ristiriitaisena olemuksena, jolla on samalla visionäärinen luonne. Näin se asettuu vastakuvaksi kulttuuristen ääni-ideaalien ja auktorisoitujen laulumenetelmien staattiselle, harkitun suunnitelmalliselle ja tematisoivalle luonteelle. Luonnosmaisuuksensa ja monikerroksisuutensa kautta se näyttäytyy pikemminkin avoimena sisäisenä kokemustilana, mikä mahdollistaa dynaamiset ja monensuuntaiset äänelliset kokemukset, tulkinnat ja jatkuvat uudelleen määrittelyt.

Nämä säikeet ovat kulttuurisen vastarinnan projekteina toisiaan potensioivia näkemyksiä, jotka avaavat tarkasteluhorisonin negatiivisena *vapautena jostakin*. Se tarvitsee täydennykseksi tulkinnan uusien merkityksenantojen mahdollisuuksista ja maailmasuhteesta, missä ei lukkiuduta vain yhteen positioon. Siksi työni viimeinen luku käsittelee *vapautta johonkin*, jolloin tarkasteluni kohdistuu lauluun maailman rakastamisen projektina.

Laulu ja *amor mundi*

Työni viimeisen luvun aluksi käsittelen aluksi Martin Heideggerin maailma-käsitteen monimerkityksisyyttä painottaen erityisesti sen tulkintaa kanssamaailmana. Hän itse tematisoi maailmassa-olemisen siten, että Dasein on toisten tähden eli perimmältään mahdollisuutena olla toisista huolehtiva, sosiaalinen olento. Seuraan myös Hannah Arendtin poliittis-filosofisempaa maailma-käsitteen tulkintaa, jossa korostuvat ennen kaikkea ihmisen perusaktiviteetit erilaisina tapoina huolehtia maailmasta. Lisäksi Arendt kontrastoi siihen muistiinpanoissaan fragmentaarisella ja metaforisella tavalla maailmattomuuden käsitteen (*Weltlosigkeit*), joka kytkeytyy vahvemmin ja selkeämmin poliittiseen kontekstiin kuin Heideggerin maailma-käsite ja sen indifferentit ja puutteelliset modukset. Tässä yhteydessä tarkastelen myös Arendtin rakkauskäsitettä, jonka hän tematisoi ensimmäisen kerran Augustinusta käsittelevässä väitöskirjassaan kritisoiden sen maailmaa ja maailmallisuutta torjuvaa luonnetta. Se viitoittaa myös kysymystä Arendtin *amor mundin* sisällöstä ja merkityksestä hänen ajattelussaan, mitä käsitettä hän itse käytti kirjeessään Karl Jaspersille todeten halunneensa antaa sen nimeksi "Vita activa"-teokselleen.

Avaan näkymän laulun ja *amor mundin* väliseen suhteeseen historiallisen perspektiivin kautta tarkastelemalla eri kulttuureissa ja historiallisissa yhteyksissä esiintyneitä laulajafiguureita, runonlaulajaa, bardia, trubaduuria ja mestarilaulajaa, ja asettamalla kysymyksen, millainen rooli ja tehtävä niillä on ollut kanssamaailmaa ja yhteisön koherenssia rakentavina hahmoina. Tarkastelen myös musiikkia rakkauden metaforana ja rituaalina sekä luonnostelen siihen liittyvää kauneuden ja rakkauden välistä sidosta. Tällöin keskeisiksi nousevat ne näkemykset, joita israelilainen taiteilija Bracha Ettinger on Deleuzea varioiden luonnostellut taiteesta ja taiteilijasta oman itsensä ja maailman lääkärinä ihmiskunnallisen trauman ja ihmiselämän yhteen kietoutuman äärellä, joka syntyy uudelleen, transformoituu ja tulee todeksi

inhimillisessä kentässä nimenomaan taiteen avulla. Lopuksi luon katsauksen Viron laulavaan vallankumoukseen, joka osoittautuu selväpiirteisellä ja yllättävällä tavalla kauneuden ja rakkauden kaksoisprojektiksi.

SALLA PYKÄLÄMÄKI

Kunnallinen itsehallinto uudelleenmäärittelyn kohteena

Muutokset, epäselvyys ja uudelleenmäärittelyt näyttävät liittyvän tämän päivän kunnallishallintoon erityisen läheisesti. Ne näkyvät niin kunnan sisäisessä toiminnassa kuin kunnan ja valtion välisessä suhteessa. Hallintoa muutetaan sen eri tasoilla uudistusten ja erilaisten hallinnon hankkeiden kautta, perustellen muutoksia palvelujen tehokkaammalla tuottamisella. Tämän seurauksena kunnallishallinto näyttäytyy, niin kuntalaiselle kuin usein myös luottamushenkilöille, epäselvänä ja hallitsemattomana. Valta näyttää karkaavan valtuustolta erilaisiin yhteistyömuodostelmiin ja kunnallisdemokratia vaikuttaa ontolta. Samaan aikaan valtio tuntuu tiukentavan otettaan kunnista vaikka toisaalta korostetaan paikallishallintoa ja kuntalaisten osallistumista paikallishallinnon toimintaan. Tämä tilanne on oman tutkimusintressini lähtökohtana.

Edellä kuvaillut kunnallishallintoon kohdistuvat muutokset näyttävät tapahtuvan hallitsemattomasti ja vailla suuntaa. Kuitenkin niitä voi tarkastella myös tekoina ja erilaisina määrittelykamppailuina, joiden taustalla olevia toimijoita, pyrkimyksiä ja ideologioita on mahdollista avata ja tehdä näkyviksi. Konkreettisen muodon uudelleenmäärittelyt ottavat esimerkiksi erilaisten uudistushankkeiden muodossa, joista viime aikoina näkyvin on ollut kunta- ja palvelurakennemuudistus. Tämä uudistushanke on tutkimukseni keskiössä.

Valtioneuvosto käynnisti vuonna 2005 kunta- ja palvelurakennemuudistuksen (ns. Paras-hanke), joka jatkuu vuoteen 2012. Sitä on perusteltu tarpeella uudistaa kuntarakennetta sekä kuntien rahoitusta ja palveluiden järjestämisen tapoja. Hanketta ohjaavan valtiovarainministeriön mukaan ”Kunta- ja palvelurakennemuudistus on suurin kunnallishallinnon ja -palveluiden uudistus Suomen historiassa.” Vaikka julkinen keskustelu uudistuksen yhteydessä näyttääkin juuttuneen kysymykseen kuntien ihanteellisesta koosta, jo em. lause antaa olettaa, että käynnissä on paljon syvemmälle meneviä muutoksia. Muutoksissa on kyse kuntien itsehallinnosta.

Tutkimukseni tavoite on analysoida sitä, miten ja millaista itsehallintoa rakennetaan kunta- ja palvelurakennehankkeessa. Kysyn tutkimuksessani millaisia merkityksiä kunnallinen itsehallinto saa kunta- ja palvelurakennemuudistuksessa, sen teksteissä ja hankkeen käytännöissä, ja toisaalta paikallistasolla? Keitä ovat toimijat ja mitä ovat niiden roolit? Miten näitä merkityksiä luodaan?

Tutkimukseni aineisto koostuu kunta- ja palvelurakennemuudistuksen dokumenteista, joita ovat tuottaneet pääasiassa valtionhallinto, Suomen Kuntaliitto sekä kunnat. Lisäksi aineistoon tulee kuulumaan kuntatoimijoiden haastatteluja, joilla on tarkoitus ymmärtää sitä miten kunnat tulkitsevat itsehallintoa.

Kunnallinen itsehallinto uudistusten pyörteissä

Kunnan itsehallinnon keskeisenä periaatteena pidetään kansalaisten oikeutta päättää oman lähiyhteisönsä asioista. Tämä on näkynyt esimerkiksi suoran demokratian innoittamien osallistumiskokeilujen tuomisena paikallistasolle. Itsehallinnon sisällöstä

on kuitenkin monenlaisia tulkintoja, sillä laissa käsite on määritelty varsin yleispiirteisesti. Vaikka kansalaisten osallistumista onkin pidetty oleellisena, palautuu itsehallinto pohjimmiltaan kuitenkin kunnan ja valtion väliseen suhteeseen. Tähän on liitetty kaksi näkökantaa. Toisen mukaan itsehallinto tulkitaan valtion kunnalle myöntämäksi oikeudeksi hoitaa itse omia asioitaan, kuitenkin valtion säätämissä rajoissa. Toinen lähestymistapa korostaa kunnan alkuperäisyyttä suhteessa valtioon ja kunnan perimmäistä oikeutta itsehallintoon, kuten Anne Luomalan väitöskirjassa *Politiikan mahdollisuudesta valtuuston talousarviokokouksessa* (2010). Kysymys on siis siitä, ymmärretäänkö kunta valtionhallinnon osana, jolle valtio delegoi valtuuksiaan ja osoittaa tehtäviä vai itsenäisenä poliittisena yksikkönä. Koska kunta- ja palvelurakennehanketta yleisesti tarkastellaan vain palvelujen tehokkaan tuottamisen näkökulmasta, jää em, kysymyksenasettelu varjoon. Se on kuitenkin tärkeä, sillä viime aikoina on näyttänyt siltä, että tähän asti laajalti viljellyn ja suomalaisen kunnallishallintoon liitetyn ajatuksen vahvasta kunnallisesta itsehallinnosta ja sitä kautta kansalaisten osallistumisen toteutumisesta ja kunnasta politiikan paikkana voi asettaa kyseenalaiseksi.

Paras-hankkeella valtio on ottanut kuntien muutoksen ohjat käsiinsä aiempaa tiukemmin. Vaikka kuntien päätettäväksi on jätetty se, kuinka ne uudistuksia toteuttavat, pakottavat hanketta ohjaamaan säädetyn lain vaatimukset kunnat toimimaan valtion asettamien tavoitteiden mukaisesti. Myös hankkeen suunnittelu on ollut merkittävän valtiokeskeistä- ja lähtöistä. Sisällöllisesti hanke ohjaa kuntia toteuttamaan kuntaliitoksia mm. taloudellisin insentivein mutta myös rakentamaan erilaisia yhteistoiminta-alueita, jotta ne voisivat saavuttaa laissa vaaditun väestöpohjan. Puhe väestöpohjasta ja sen suhteesta palvelurakenteisiin onkin noussut hankkeen keskeisimmäksi teemaksi. Kysymykset kuntademokratiasta ovat jääneet palvelurakenteiden jalkoihin.

Policyt kuntia muovaamassa

Lähestymisnäkökulmani kunta- ja palvelurakennemuutostukseen on tarkastella sitä policyinä. Policyihin liittyy tietty neutraalisuuden ja rationaalisuuden sävy – ne esittävät asioita vaihtoehtomina, päätettyinä ja toimivina. Kuitenkin ne ovat syvästi poliittisia. Policy on tekona poliittinen, sillä se tarkoittaa valintoja ja tiettyjen asioiden esille nostamista.

Avaamalla policyjä voidaan nähdä millaiset ideologiat, ajatukset olettamukset tai väitteet ohjaavat niiden sisällön rakentamista, mitä ovat ne ongelmat tai kysymykset, joihin policyillä halutaan vastata, miten kohderyhmiä luokitellaan ja miten tiettyjä ratkaisuja ja valintoja legitimoidaan ja toisia ei. Policyjä tarkastellaan siis tässä tutkimuksessa hallinnan välineinä, keinoina kontrolloida, muotoilla ja säädellä heterogeenisuutta ja kirjavuutta luomalla yhdenmukaisuutta, kuten Wedel ym. tekevät teoksessaan *Toward an Anthropology of Public Policy* 2005, 34 -35). Policyjen avulla kunnista ja kunnallishallinnosta luodut kuvat ovat yksi mahdollinen todellisuus. Ne ovat valintoja siitä, millaiset ongelmat nostetaan keskeisiksi, millaisia ratkaisuja lähdetään viemään eteenpäin ja tätä kautta siitä, millaisia sisältöjä kunnallishallinnolle halutaan antaa. Tämän tutkimuksen tehtävänä onkin tehdä näkyväksi näitä kuvia. Lisäksi on oleellista selvittää kuka kuvia rakentaa ja miten, siis millaisilla kielellisillä keinoja käytetään.

Lopuksi

Pohjimmiltaan kiinnostuksen kohteenani on kysymys siitä, onko kunta kuntalaisten poliittinen yhteisö ja millaisten kamppailujen kohteena kunnallishallinto on. Kuntiin kohdistuvia demokratian kehittämishankkeita, niin paikallisia kuin valtiohallinnon politiikkaohjelmista kumpuavia, on runsaasti ja niitä on myös tutkittu. Molemmissa ongelmana näyttää olevan se, että hallinto ja demokratia esiintyvät ikään kuin omina sektoreinaan siellä, missä ne tosiasiasa leikkaavat toisiaan. Omalla tutkimuksellani pyrin siis nimenomaan avaamaan hallinnon muutosten yhteyttä demokratiaan.

Tutkimukseni on osa Suomen Akatemian rahoittamaa 'Sameita vesiä' - tutkimusprojektia, jossa analysoidaan uusia tapoja puhua osallistumisesta, kansalaisuudesta ja demokratiasta multilateraalisen valtion kontekstissa.

RIO TAKEUCHI

Occidentalism as a Political Strategy in Modern Japan

The purpose of my research is examining Occidentalism as a phenomenon in modern Japanese society. For this purpose, I analyze discourse on *shinshi* (紳士 gentleman) which symbolized westernization and civilization. *Shinshi* was a translation of gentleman, which acted as a metonymy for westernization and civilization. I think the discourse on *shinshi* image could be important data when we examine the transformation and transmission of the values and customs, such as civilized or westernized, in modern Japan. For example, people thought it important that a man called *shinshi* had not only superficial knowledge about the West but also *true* civilized personality. Therefore the discourse on *shinshi* reflected general anxiety or conflict in a country that faced two apparently inconsistent tasks at the same time, that is, the creation of national identity and the assimilation to western civilization.

The central theoretical target of my doctor dissertation is developing the concept of Occidentalism. I think it is important to study the characteristics of Occidentalism in depth also in modern Japanese society, because modern Japanese society is often said to be a society which strived to be a Western country more purely and more extremely than real Western societies although it belonged to the non-West geographically and racially. In such a society, West as representations had complicated and ambivalent characters which could not be reduced to either admiring or hating.

However, while the concept of Orientalism has an obvious advocator in Edward W. Said, Occidentalism is still an obscure concept, which is explained in various ways by various people. Occidentalism is neither a simple alternative nor a symmetrical counterpart to Orientalism. Instead, Occidentalism exists as *strategies* devised by subordinate people for surviving in the hegemonic world order. The main point is that whereas Orientalism is a more but often less consciously reflected strategy suitable for administrative purposes, Occidentalism often appeared as a conscious political strategy for surviving in an unfavorable international situation.¹² What I intend to do in my doctor dissertation is to point out fields that tend to be overlooked by studies based on Said's theory, and to point to possibilities for introducing another perspective of Occidentalism.

In the dissertation I concentrate mainly on the writings of four representative political thinkers in Meiji (1868-1912) and Taisho (1912-1926) eras. They are Fukuzawa Yukichi 福沢諭吉(1834-1901), Tokutomi Soho 徳富蘇峰 (1863-1957), Nakae Chomin 中江兆民 (1847-1901) and Nitobe Inazō 新渡戸稲造

¹² Just to be sure, I do not involve any value judgments about each strategy.

(1862-1933). These four thinkers could be considered as typical examples when one examines how modern Japanese intellectuals burdened with the consciousness of the fate of their own country reacted to the influx of western civilization. I examine how they used the representation *shinshi* which symbolized western civilization for their own political purposes. My basic research material comes mainly from books, essays, speeches and articles by these four representative thinkers.

For my dissertation, I have been studying the theories from several fields. For the analysis of rhetoric and discourse, I have been studying mainly Kenneth Burke, George Lakoff, Michel Foucault and Said. For the analysis of civilization, I have been reading Norbert Elias and Alexis de Tocqueville. For the analysis of nationalism, I have been studying especially Eric John Hobsbawm, Benedict Anderson, Ernest Gellner and Anthony D. Smith.

My doctoral dissertation consists of eight chapters as follows:

- Chapter 1 Introduction: civilization modernization and Occidentalism
- Chapter 2 Invention of *shinshi*
- Chapter 3 Four representative thinkers in modern Japanese society and their civilizational discourse
- Chapter 4 Usage of *shinshi* 1: Fukuzawa Yukichi and the creation of a new type of public sphere
- Chapter 5 Usage of *shinshi* 2: Tokutomi Soho and the creation of country gentleman
- Chapter 6 Usage of *shinshi* 3: Nakae Chomin and the creation of dichotomy
- Chapter 7 Usage of *shinshi* 4: Nitobe Inazo and the creation of Japanese gentleman
- Chapter 8 Conclusion: Occidentalism as a strategy for national survival

I have already written five chapters of the dissertation. This spring I am completing “Chapter 2 Invention of *shinshi*”, which is an etymological examination of the concept. Simultaneously I am refining my earlier chapters by publishing their arguments, and presenting papers for comments and criticism in conferences. During summer 2010, I will concentrate on writing “Chapter 3 Four representative thinkers in modern Japanese society and their civilizational discourse” and the ending “Chapter 8 Conclusion: Occidentalism as a strategy for national survival”. I will complete the final stages of dissertation this year.

My current position is Japan Society for the Promotion of Science Research Fellow. JSPS corresponds with the Academy of Finland.

Publications

(2011 forthcoming)
 “Invention of “the West” in the modernization project of Japan”, in Katalin Miklóssy and Pekka Korhonen (eds) *The East and the Idea of Europe*.

Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.

(2010)

竹内里欧, 「近代社会と<子ども>」, 井上俊・伊藤公雄編, 竹内里欧他執筆,
『社会学ベーシックス 第5巻 近代家族とジェンダー』, 世界思想社, 2010年.
in Japanese; translation of the information: “Commentary on “ Philippe Ariès,
L'enfant et la vie familiale sous l'ancien régime”” Inoue Shun eds., *Basic Studies of
Sociology vol.5.*, Sekai Shisousha.

“Kōjunsha and Shinshi Image: the Creation of a New Type of Public Sphere in
Modern Japanese Society”, *Harukaze* vol. 5 (Oulu University)

URL: http://www.oulu.fi/hutk/japani/Harukaze/Takeuchi_2010.html

(2009)

““Hankechi” and the *Bushidō* Boom in Modern Japanese Society: The Mechanism
of Subjectivization through “Pseudo - Universalism”” *Kyoto Journal of Sociology*
17: 29-42. [peer reviewed publication] [in Japanese]

(竹内里欧, 「『手巾』と『武士道』ブーム——<擬普遍>主義的主体化のメカニズム」
『京都社会学年報』第17号, 29～42頁, 2009年.)

(2008)

竹内里欧, 「オクシデンタリズムと近代日本——『紳士』という表象を中心に——」

2008年度京都大学大学院文学研究科博士論文, 2008年.

“Occidentalism and Modern Japanese Society: An Analysis of the Discourse on
the Representation *Shinshi*”, Doctoral dissertation at Kyoto University (2008)

(2007)

“The Imagined West and Modern Japan”, *Kyoto Journal of Sociology* 15: 29-42.

JOUNI TILLI

Hierokratia ja metanoian politiikka talvi- ja jatkosodassa

Perinteisesti *metanoian* käsite on tarkoittanut mielen rakenteiden muutosta ja ympäröivän todellisuuden näkemistä uudella tavalla. Retorisena figurina metanoia on lausuman takaisin vetämistä ja uudelleenharkintaa. Kristillisessä teologiassa metanoia puolestaan tarkoittaa katumusta, jota ilman pelastusta tai armoa ei voi saavuttaa. Esimerkiksi evankeliumeissa ja Paavalin kirjeissä vaatimus ajatustapojen perinpohjaisesta muutoksesta on keskiössä, koska ”aika on täysi”. Näin ollen metanoia on kristillisen teologian kenties poliittisin käsite, koska sen pohjalle rakentuu esimerkiksi homileettinen retoriikka.

Max Weberillä puolestaan metanoia on karismaattisen politiikan tavoite: se on kamppailua siitä kulttuuriperustasta, jonka mikä tahansa vallankäyttö tarvitsee tuekseen. Koska karisma liittyy ylliluonnolliseen ”armolahjaan” ja kykyyn voittaa arkipäiväiset rutiinit, nimenomaan uskonto on perinteisesti osoittanut ne arvot ja kategoriat, joilla poliittista todellisuutta on merkityksellistetty. Se on määritellyt oikean ja väärän, pyhän ja profaanin, oikeutetun ja illegitiimin vallankäytön sekä ylipäätään kosmoksen ja kaaoksen rajat. Uskonto on myös kertonut sen, minkä puolesta tulee olla valmis kuolemaan ja tappamaan – edellytys, jota ilman poliittista yhteisöä ei ylipäätään ole olemassa, mikäli Carl Schmittiä on uskominen.

Vallankumouksellisen aspektin lisäksi metanoian politiikka voi kohdistua olemassa olevan järjestyksen elvyttämiseen. Näin on erityisesti kriisitilanteissa silloin, kun poliittinen auktoriteetti esittää poikkeuksellisia vaatimuksia, kuten esimerkiksi hyökkäyssodasta. Toisaalta myös mikä tahansa abstraktin kollektiivin puolesta uhrautuminen vaatii aina perusteluja; eli älä tapa -käsky vaatii radikaalia uudelleentulkintaa. Ironista kyllä, tähän tehtävään papisto on tietysti usein soveltunut varsin hyvin. Tarkastelen tätä taustaa vasten suomalaista papistoa talvi- ja jatkosodassa. Pappeja ja kirkkoa (luterilainen ja ortodoksinen) sodan aikana on tutkittu jonkin verran, mutta lukutapa on ollut lähinnä sosiologinen. Väitöskirjatutkimukseni tuokin poliittisen näkökulman pappien toimintaan. Aineistonani ovat saarnat, puheet, lehtiartikkelit sekä papiston viralliset asiakirjat.

Papisto sielunhoitajina ja valistajina

Papisto oli merkittävässä roolissa talvisodassa (1939–1940) ja jatkosodassa (1941–1944). Talvisodassa sotilaspapisto luotiin käytännössä tyhjästä, vaikka virallisesti instituutio oli luotu jo maaliskuussa 1918. Myöskään varsinaista propagandaorganisaatiota ei ollut, joten papisto huolehti muiden tehtäviensä ohella myös valistuksesta. Tehtävä soveltui papeille ikään kuin luonnostaan, sillä olihan kirkko ollut traditionaalisesti osa virallista poliittista järjestystä Suomessa, eikä valtiotason politiikkakaan ollut tuntematonta aluetta vahvasti porvaristoon ja nationalismiin sitoutuneelle papistolle. Sodan jälkeen Mannerheim osoittikin erityiskiitokset papeille ja kirkolle toiminnasta ”kodin,

uskonnon ja Isänmaan puolesta käydyssä sodassa”. Eräs talvisodan seurauksista olikin, että kirkko hierokraattisena¹³ instituutiona sidottiin entistä tiiviimmin osaksi valtiopolitiikan legitimointia.

Jatkosodassa sotilaspappeja oli eri tehtävissä noin 500 johtajanaan kenttäpiispa. Varsinaisen sielunhoidon lisäksi pappeja oli runsaasti valistusupseereina, koska hengellisen työn kosketuskohdat valistustoimintaan todettiin ”henkisen taistelukunnan” kannalta erittäin merkittäviksi. Tehtävät soveltuivat hyvin papistolle, jonka oli liikuttava paljon taistelevien joukkojen mukana. Myöhemmin jatkosodan aikana tehtäväjakoa selkiytettiin, eikä pappeja enää voitu määrätä valistustehtäviin vastentahtoisesti. Tästä huolimatta suurin osa papeista osallistui niihin innokkaasti – olihan esimerkiksi kulttuurielämässä voimakkaasti näkyneen Akateemisen Karjala-Seuran jäsenistöstä suuri osa pappeja.

Retoriikka ja identifikaatio

Lähestyn tutkimuksessani niin sanottua hierokraattista metanoian politiikkaa Kenneth Burken retoriikkateorian avulla. Siinä retoriikan määritellään tarkoittavan symbolien käyttämisestä halutunlaisen toiminnan aikaansaamiseksi. Taustalla on käsitys, että inhimillinen todellisuus merkityksellistetään symbolein. Kieltä ei siis lähestytä niinkään pelkkänä informaation välittämisenä, vaan symbolisena toimintana, jolla pyritään aina saamaan aikaan jotain. Kyseessä on siis jaottelu semanttisen ja poeettisen funktion välillä.¹⁴ Näin ollen ihmisen toimintaa voidaan pyrkiä ymmärtämään draaman käsittein ”performanssina”, johon kuuluu aina konflikti ja kamppailu. Paul Ricoeuria seuraten tulkitsenkin työssäni esimerkiksi saarnoja erityislaatuina poeettisina teksteinä, jotka pyrkivät muuttavat maailmaa kertomalla, mistä elämässä lopulta oikein on kyse.

Burken dramatisisessa analyysissä tarkastellaan esimerkiksi sitä, miten erilaisilla retorisisilla keinoilla on pyritty luomaan niin sanottu käsitteellinen kulissi (*terministic screen*). Käsitteellisen kulissin poliittinen merkitys on siinä, että se pyrkii aina kiinnittämään huomiota tiettyihin asioihin ja todellisuuden aspekteihin sekä samalla häivyttämään toisia asioita. Vastaavasti oletetaan, että toiminta on koherentti suhteessa käsitteelliseen kulissiin eli tietty symbolinen käsikirjoitus pyrkii motivoimaan ”näyttämölle” aina enemmän tai vähemmän näköistensä toimintaa ja rooleja.

Tässä näkökulmassa retorinen vakuuttavuus saavutetaan identifikaation avulla. Ihminen on aina lähtökohtaisesti yksilö subjektiivisine merkityksineen, joten reetorin on kyettävä luomaan riittävä yhteisymmärrys yleisönsä kanssa eli samastamaan omat ja yleisön intressit. Toisin sanoen puhujan kyettävä identifioimaan oma konstruktionsa riittävän realistisena, jotta haluttua yhteistoimintaa voidaan saada aikaan. Esimerkiksi toisten ihmisten tappamisen oikeuttamisessa identifikaation täytyy olla äärimmäisen intensiivistä ja laaja-

¹³ Hierokraattinen (pappisvaltainen) viittaa ”pelastuksen välineiden” jakamiseen ja kieltämiseen liittyvään valtaan. Kirkko puolestaan on instituutio, jolla on legitiimi hierokraattisen vallankäytön monopoli.

¹⁴ Kreikan kielen sana *poiesis* tarkoittaa tekemistä.

alaista, joten on rakennettava universaaleihin symboleihin perustuva kulissi, jonka esittämä konfliktirakenne on mahdollisimman selkeä.

Silmäys metanoian politiikkaan: talvi- ja jatkosota eskatologisena draamana

Symboli on vallan väline. Symbolin käyttäminen on tulkintaa, joka kodifioi suuren määrän vallitsevaan kulttuuritraditioon pohjautuvia ideoita, arvoja, asenteita, tunteita ja merkityksiä. Tunnettujen, jaettujen symbolien avulla on mahdollista merkityksellistää kaoottisia ja ristiriitaisia tapahtumia ymmärrettäväksi narratiiviksi. Täten ne pyrkivät aina tuottamaan tietynlaista yhteisöllisyyttä ja ”kutsumaan” tietynlaiseen toimintaan. Raamatullinen ja ylipäätään uskonnollinen symboliikka onkin vallankäytön kannalta hyödyllistä, koska niiden kautta poliittisille tapahtumille voidaan antaa ylihistoriallisia ja lopullisia merkityksiä. Näin on erityisesti silloin, kun uskonto ja kirkko ovat edes jollain tasolla säilyttäneet traditionaalisen roolinsa, kuten Suomessa vielä 1900-luvun puoliväliin asti.

Talvisota loi pohjan raamatullisen symboliikkaan pohjautuvalle käsitteelliselle kulissille. Sota oli tunnetun fraasin mukaan puolustustaistelua kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta. Tärkeimmäksi yksittäiseksi symboliksi kohosivat veri ja uhraaminen. Itsensä uhraaminen ”isänmaan alttarille” teki rivisotilaastakin Kristuksen sankarillisen sotamiehen, jonka iankaikkinen pelastus oli tällä tavoin taattu. Lisäksi veri tulisi pesemään pois kaikki aikaisemmat poliittiset ristiriidat ”uuden, onnellisen ja eheän Suomen” tieltä. Pelkän profaanin konfliktin lisäksi kyseessä oli siis niin sanottu eksistentiaalinen hetki eli tilanne, joka määrittäisi ”meidän” olemassaoloa pitkälle tulevaisuuteen. Tästä syystä tulevat sukupolvet tulisivat olemaan ikuisessa kunniavelassa talvisotaan osallistuneille – ajatus, joka myös jälkikäteen on osoittautunut varsin merkittäväksi.

Tätä ajatusta tuettiin muun muassa Daavid ja Goljat -analogialla. Pienen Suomen ja ylivoimaisena pidetyn Neuvostoliiton välinen taistelu symboloi jotain huomattavasti suurempaa yhteenottoa: kyseessä oli Pohjolan valitun kansan ja sen ikiaikaisen vihollisen välinen kamppailu olemassaolosta. Sodan lopputulos puolestaan osoitti, että tulkinta piti paikkansa. Niin kuin sotajoukkojen jumala Sebaot piti huolen Daavidista, pelasti Hän myös Suomen lähes varmalta tuholta. Se näytti osoittavan todeksi 1920- ja 1930-luvulla maalaillun determinismin, jossa Suomen ja Neuvostoliiton välinen sota oli vääjäämätön historiallisen evoluution tulos.

Uskonnollinen identifikaatio saavutti huippunsa jatkosodassa. Saksasta saadun mallin mukaisesti hyökkäyksellistä sotaa legitimoitiin pyhänä sotana ja ristiretkenä. Kyseessä ei ollut pelkästään maallisten sotavoimien välinen mittelö, vaan uskonnollisesti motivoitu taistelu. Se oli pyhä *puolustussota*, jota käytiin Jumalan puolesta ja Jumalan kanssa. Samastaminen ristiretken kanssa puolestaan teki dramaattisen muutoksen väkivallan luonteeseen. Koska ristiretken tarkoitus on korjata repeämä jumalallisessa järjestyksessä, hyökkäys ei enää ole väärin tai synty. Päinvastoin, se on kristillinen hyve pyhän maan valtaamiseksi ja oikean uskon palauttamiseksi, mitä painotettiin myös virallisissa valitusohjeissa. Näin ollen sotaretki (virallisesti) ateistiseen

Neuvostoliittoon ja Itä-Karjalan valloittaminen ja sen luterilaistaminen eivät olleet tragedia, vaan suorastaan välttämätön operaatio ”vuosisataisten vääryyksien oikaisemiseksi”.

Vastaavalla tavoin Suur-Suomen luomista perusteltiin yhdistämällä Vanhan testamentin profetiat *Lebensraum*-ajatteluun: kansojen Jumala on luvannut ahdingossa olevalle kansalleen elintilan, joka tulisi nyt toteutumaan, kuten esimerkiksi eduskunnan puhemiehenäkin pitkään ollut Paavo Virkkunen kirjoitti. Samalla koko Eurooppa saisi padon ”petomaista bolshevismia ja aasialaisuutta” vastaan. Jatkosota oli lopulta eskatologinen taistelu, Gogin ja Magogin joukkojen tuhoaminen, jota vaaditaan pysyvän rauhan luomiseen. Se huipensi talvisodasta alkaneen kaksiosaisen näytelmän, jonka jälkeinen maailmanjärjestys tulisi olemaan täysin erilainen ”Suomen heimon ylönousemuksen” jälkeen, kuten useissa saarnoissa painotettiin. Sodan pitkittyessä ja tappioiden kasvaessa palattiin kuitenkin jälleen veriuhrisymboliikkaan ja vanhatestamentilliseen teemaan rankaisevasta Jumalasta, sillä sotilaallis-poliittisen tilanteen muutokseen oli löydettävä teologinen perusta. Talvi- ja jatkosota olivat historian taitekohta, jonka symbolinen ulottuvuus liittyi suoraan raamatulliseen kosmologiaan.

Lyhyt biografia

Aloitin jatko-opinnot vuoden 2008 alusta. Sitä ennen työskentelin 5 kuukautta tutkimusapulaisena Suomen Akatemian Holokausti ja muistin politiikka - projektissa. Tavoitteeni on saada väitöskirjamonografiani päätökseen vuoden 2012 alussa.

Julkaisuja

An Interpretation of Finnish Religious Nationalism: The Four Topoi of Theological Depoliticization. *Nations and Nationalism*, vol. 15:4 (2009). 597–615. (REF.)

Tiloja, linjauksia, retoriikkaa – historiapolitiikan ulottuvuuksia. *Historiallinen Aikakauskirja*, vol. 108:3 (2009), 280–287. (REF.)

Korkeimpaan luottaen? – Siviiliuskonnollinen retoriikka Suomen tasavallan presidenttien virkaanastujaispuheiden peroratioissa. *Prologi – puheviestinnän vuosikirja 2008*. 6–27. (REF.)

Poshlost ja poliittinen arviointikyky: Olavi Paavolainen poliittisen poshlostin kriitikkona. *Politiikka*, vol. 49:3 (2007). 155–167. (REF.)

Pelikirjan temporaalinen ulottuvuus. *Urheilulehti* 17/2008. 36–39.

Elina Sanan Luovutetut jatkosotaan liittyvän historiapoliticyn kritiikkinä. *Vai pelkkää retoriikkaa* -kokoelma nro 10 (2007). Jyväskylän yliopisto: YFI-laitos. 282–303

IRINA VAN DER VET
United Nations Child Policy

Being a third-year student at the university of Jyväskylä, I am writing my dissertation on the topic *United Nations Child Policy: From Concept to Actions* under supervision kindly provided by Prof. Pekka Korhonen. This study aims to provide a deep understanding of the United Nations child policy in 1989-2007, namely its *formation, types* and *implication* among the United Nations (UN) actors. My research focus is to consider a broad analytical concept of 'child policy' which lies within the intersection of the key concepts of the child, security and policy.

For several months I have been based in Geneva as an intern in the UN Office of the High Commissioner for Human Rights. This opportunity has allowed me to get an insight on UN bureaucratic policy-making and its practical implementations. Therefore, I can look at my topic from broader perspectives. In 2009 the Geneva Center for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) prepared a book titled "*Seen but not heard: pacing children and youth on the security government agenda*". Its editor David Nosworthy mentions that today images of children presented by the mass media mainly express suffering from armed conflicts, natural disasters and human violence. These images pop up everywhere however children's voices are rarely heard. Children still remain "politically invisible" although they present political concern for the security sector in the face of international, national and local actors. These actors are responsible for developing policies to reduce insecurities for children. Nosworthy argues that these policies have become states' obligations due to which children become a part of a security sector.

The United Nations, as a respected international actor and as a normative world government has broadened its security agenda by practically introducing the new policy trend concerning children. The crucial legal step taken by the UN was adoption of the Convention on the Rights of the Child (CROC) in 1989. Due to that the child became a relevant legal actor who gained her own rights after what the states gained new obligations and responsibilities. The article 3 of the UN CROC bounded the state parties and international authorities to act in "the best interest of the child". However, to act in the best interest of the child, it is important to understand on a conceptual level, *who the child is*.

The concept of *the child* that the UN operates with is broad and controversial. The child can be understood in different contexts from the point of view of his/her age, sex or activities. To avoid this complexity, legally the CROC defined *the child* as a human being under 18 years (CROC, art 1). But does the UN base its policy on this definition? No. In practice, the UN views *the child* in a broader way; it expands the simplistic definition. This fact becomes clear if we look at the debates.

The UN Security Council (SC) is the second main arena (after the General Assembly) for the debating on child specific issues. It internationally constructs and re-constructs the concept of the child and embeds it into the core of the organisation's policy. Prerogatively, it cultivates a modern "westernised" "emotional" understanding of the child as an innocent, happy, playing, learning, immature and vulnerable being, thus in need of legal protection. Basing on this perspective, the SC considers the child in the context of war, where it comes up with a spectrum of meanings: *the girl child*, *the child-soldier*, *the displaced child*, *the child-refugee*, *the abused child* etc. Ultimately, the UN actors deploy their policies in concord with these meanings but not with the proposed meaning in the CROC. They develop conceptions of policies, such as: '*child protection policy*', '*child rights policy*', '*security policy*', '*education policy*' or *zero-tolerance policy* to commit further action.

The development of the concept is a matter of exercising power relations among the states. The most powerful states impose their views on the weaker ones. Practically, we see a confrontation of two groups of states. The first one is the group of welfare states that accepts moral and legal statuses of the child and builds its national policies accordingly. The second group of states, although internationally recognising the westernised views, in reality tends to distort them for various reasons, mostly due to a lack of cultural values, resources or organization. Ultimately, implementation of UN policies there does not take place in the Western way, and this situation comes up also within debates on children. Finally, I am going to find the answer to the following research question: How does the UN form the concept of the child and how do the UN actors implement the "completed" concept to commit their policies?

The chosen periodic framework for my research is 1989-2007. 1989 is the beginning of the UN extended child policy since adoption of the CROC. Since that time the Convention has brought many controversial questions concerning its implementation in individual states, what dictated further development of UN instrumentarium (coherent work of UN agencies, consolidation of debating forums and normative basis). The period of 20 years (since the beginning of the policy) has shown the progress that the UN made in addressing to child issues. Specifically, it took seven years (1990-1997) to prepare the platform for implementation of the article 38 of CROC on protection of children in armed conflict: a new post of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict was introduced in 1997; the debates in the SC on the issue were initiated in 1998; and practices in the UN agencies were intensified. Further, it took seven years (1998-2005) to reconsider the mechanism of child protection in armed conflicts and put a policy on a new track. The two years from 2005 to 2007 highlighted the policy move from words to action. In other words, the conceptual apparatus of previous years finally found its destination.

The research material for my doctoral research consists of three groups. The *first* group is the UN documents of 1989-2007: conventions, declarations, resolutions, principles and protocols of ratification. The *second* group includes the official records of SC debates *Children and Armed Conflict* of 1998-2007. The *third* group

is based on principles and practical guides of 1997-2007 on the topic of war-affected children elaborated by the UN agencies, primarily UNICEF.

Concerning methodological aspect of my work, I primarily consider *the child* as a new moral key concept in world politics, specifically in contexts of the SC debates. I made a choice to examine the concept of the child as a *metaphor* with a shifting array of meanings inside, grounding this on Lakoff and Johnson. As the metaphor itself is surrounded by argumentation, it is useful to expand the theory and analyze the concept within larger discourses. Here I adhere to the discourse theory of Michel Foucault. Scholars identify four major public discourses where the concept of the child emerges: the discourse of innocence, evil, child rights, and temporality. The discourses are all actively interspersed in the UN political debates. The discourse of innocence is a moral discourse and represent the child as a sacred, saint, and sinless being. In SC debates the child is represented as a victim of crime, discrimination, and abuse. This discourse is built within the UN easily because it makes its speakers look moral themselves. In this way, the UN actors propagandize “child protection policy”. The discourse on evil is activated, for instance, at the SC debates when the delegates talk about children as perpetrators, who kill, rape etc. However, the discursive nuances are usually carefully shifted from evil to the side of innocence. For instance, the SC highlights that the child is a perpetrator because he is immature, naive and weak. To struggle with evil, the SC insists on a “child education policy”. The argument is that “children who attend school are much better protected against forced recruitment and have more ways to defend themselves in conflict situations”. The discourse of innocence lies also at the basis of the discourse of child rights, which is a strong legal discourse. The child here is represented as a bearer of rights with neglected responsibilities from his/her side. In view of this, the SC insists on a “child rights policy”. The discourse on temporality is a political discourse and it gives a ground to talk about a *securitization process* that was described by Burry Buzan, Ole Wæver and Wilde, Jaap. The future prosperity of societies through fertility, care and child education is presented as an existential security question of states. Within this argumentative theme, the child becomes an essentially economic object. This constructivists' view on security and rhetoric helps explain how the SC builds its rhetoric, and in which way it is accepted by the states.

I set analysis of child policy within the neo-Gramscian theory of world politics developed by Robert Cox, which considers world organizations (the UN in our case) as agents of world hegemony. The most powerful and richest countries in Western Europe and Northern America (the core) consolidate their positions in the world organization and use it as a platform to dictate to the other, less-developed countries (the periphery) policies that the latter do not have enough economic, organizational, educational, and political resources to put into effect as fast as the core can do. Child policy formation within the UN framework thus contains the aspect of maintaining existing world hegemony, while the high moral ground that child rhetoric occupies can be employed as a form of systemic legitimization, with which the economically low position of the peripheral countries can be presented as a morally low position. The logical move here in terms of furthering theoretical development is to refer to the concept of welfare.

It explains a contemporary view of the well-developed capitalistic states on achievement of goodwill in society by distributing economic benefits. When talking about children, the concept of welfare is used not only to emphasize material resources and services for families and children, but to display the way how children are perceived in society and involved into decision-making processes.

Publications

Van der Vet, Irina (2010) *United Nations Child Policy in the Context of War: Family Reunification*. Proceedings of the 2nd Next Generation Global Workshop, ed. by Wako Asato & Kaoru Aoyama, Kyoto University, Japan (details to be clarified)

Van der Vet, Irina (2009) *Children Rights: A to Z Child Rights (Russian Translation)*. Child Rights Information Network (CRIN) <http://www.crin.org/resources/infodetail.asp?id=20018>

Van der Vet, Irina (2009) *Family and Child Policy in Russia: New Clothes for the New Emperor?* Proceedings of the 1st Next Generation Global Workshop, ed. by Wako Asato & Kaoru Aoyama, Kyoto University, Japan pp 281-295

Taranda, Irina (2008) *Child Policy Issues at English Class in Pre-Service Teachers' Education Curriculum* in Seminar Papers on Early Foreign Language Education. Ritva Kantelinen, Eija Liisa Sokka-Meaney & Victoria Pogolian (Eds.) University of Joensuu Bulletins of the Faculty of Education / Joensuun yliopisto No. 6, pp 88-105

Taranda, Irina (2006) Prevention of extremism through enhancing tolerance in the context of modern education in *Compilation of Research Papers of the Student Scientific Society*. Ed. Laptev V.V. St. Petersburg, Herzen State Pedagogical University Press: vol.7, pp. 24-25

RIINA YRJÖLÄ

Julkkishumanitarismin poliittinen luenta

Riina Yrjölä toimii tutkijakoulutettavana yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan valtiopin yksikössä jossa hän viimeistelee väitöskirjaansa globaalin julkkishumanitarismin näkymättömästä väkivallasta Afrikan konteksteissa. Yrjölä tänähetkisiin *tutkimusintresseihin* kuuluvat julkkishumanismin maailmanpolitiikka, kriittinen humanismi, ihmisyyden politiikka ja humanitarismin kuvapolitiikka.

Afrikan köyhien puolestapuhujat Robert (Bob) Geldof ja Bono (Paul David Hewson) ovat kahden viime vuosikymmenen aikana nousseet läntisen humanitarismin keskiöön 'poliittisina aktivisteina', 'julkkisdiplomaatteina', 'globaaleina samarialaisina' – toimijoina, jotka Maailmanpankin entisen pääjohtaja Paul Wolfowitzin mukaan 'rokaten järjestyttävät globaalia järjestelmää'.

Vaikka julkkiksia itsessään on tutkittu laaja-alaisesti usean tutkimusperinteen alalla on heidän toimintansa ja heidän tuottamien representaatioiden problematisointi politiikan tutkimuksen konteksteissa vielä vähäistä. Jos globaalit julkkishumanitaristit ovat nousseet politiikan tutkimuksen keskiöön, on tutkimus keskittynyt analysoimaan heidän kehityspoliittisten agendojen painopisteitä, joiden kautta heidän pätevyyttä ja toimintansa oikeutusta on arvioitu. Tämä tutkimusasetelma ja sen kapea politiikan kontekstualisointi sulkee kuitenkin ulkopuolelleen laajempia kysymyksiä julkkipolitiikkojen roolista politiikan tekemisenä tai sen jatkeena mediasoituneessa maailmassa. Koska julkkisten Afrikan köyhyyden poistamista ajavat kampanjat ymmärretään pohjimmiltaan moraalisisina, tämän humanitaarisen toiminnan kyseenalaistaminen tai niihin kriittisesti suhtautuminen näyttää olevan vaikeaa, ei ainoastaan tavallisille kansalaisille, vaan myös akateemisille tutkijoille.

Analysoimalla julkkishumanitarismin luomia representaatioita ja diskursseja niiden omassa ajassa ja paikassa, avautuu kuitenkin uusi näkökulma julkkipolitiikan näennäisen epäpoliittisuuden poliittisuuteen. Julkkispolitiikkojen representaatioiden sanat ja kuvat eivät ainoastaan kuvaile tai esitä, vaan ne itsessään tuottavat subjekteja ja objekteja sekä näkökulmia ja ymmärtämisen tapoja. Nämä visuaaliset ja verbaliset diskurssit määrittävät ja strukturoivat mielikuvia tuottaen ja purkaen objekteja (Afrikka/länsi), merkityksiä (auttava/autettu) sekä maailmankuvia (humaani/epähumaani) jättäen taakseen totuuksia, toden vaatimuksia sekä tapoja nähdä, tuntea ja tietää.

Julkkishumanitaristien representaatioiden ja diskurssejen analyysi Afrikan 'pelastamiseksi' onkin vähintään yhtä tärkeää kun poliittisten päätösten, puheiden tai virallisten dokumenttejen analyysi Afrikan kontekstiassa. Toimimalla 'ymmärtämisen linsseinä' ja vallan minä-teknologioina joiden läpi politiikka välittyy, julkkikset ovat osa interaktiivista ja dialektista valtaa ja auktoriteettia jotka muokkaavat kansalaisten asenteita, unelmia ja mielikuvia. Aikakautena jolloin

mediassa luoduista maailmankuvista on tullut osa kansainvälisen politiikan toimijuuksien legitimitiinin tapoja myös julkkispolitiikkojen luomilla roolimalleilla, maailmankuvilla, ideaaleilla ja totuuksilla joita he rakentavat ja avaavat median kuvamaailmassa on poliittinen ulottuvuus sekä funktio (Yrjölä & Repo, 2008)

Globaali julkkishumanitarismi ei toimintana ole sen maailman ulkopuolella jota se yrittää parantaa, vaan on itse myös osa sen järjestystä ja tuotosta. Lukemalla sen representaatioita Michel Foucaultin liberaalin sodan ja Frantz Fanonin väkivallan kautta, voidaankin löytää lähtökohta tämän humanitarismin poliittisuuden ymmärtämiseen ja käsitteellistämiseen. Jos unohdamme kuinka julkkishumanitaristien diskurssit järjestävät tilan, ajan ja subjektejen määrityksiä, rajapintoja, sekä totuuksia osana globaalin hallinnan suhteiden, verkostojen ja kenttien historiaa, sokeudumme julkkishumanitarismin tuottamien rajausten imaginaariselta väkivallalta jossa orientalismin ja kolonialismin jäljet ja varjot kertautuvat. Vaikka Bono ja Geldof kumpikin pyrkivät poliittiseen ja sosiaaliseen muutokseen Afrikan köyhyyden lopettamiseksi heidän representaationsa voi nähdä tuottavan Afrikkaa yhä paikkana, joka tarvitsee ennen kaikkea läntistä apua ja ohjausta tullakseen, kasvaakseen ja ollakseen olemassa. Laajemmissa maailmanpolitiikan konteksteissa, näiden representaatioiden voi nähdä toimivan poliittisina diskursseina jotka legitimoivat, järjestävät ja suojelevat länsimaiden strategisia intressejä Afrikassa ja maailmalla (Yrjölä 2009).

Politiikan tutkimukselle julkkispolitiikkojen representaatioiden analyysi tarjoaa uusia näkökulmia viihteen ‚vallattoman‘ maailmaan jossa länsimaista poliittista toimijuuksia ja subjekteja rakennetaan median ja populaarikulttuurin piirissä emotionaalisten ja epäpoliittisiksi rajattujen humanitarististen representaatioiden välityksellä. Väitöskirjani pyrkiikin toimimaan uutena tutkimusavauksena julkkishumanitarismin kriittiseen analysointiin jossa tätä toimintaa lähestytään ja käsitteellistetään osana populaarikulttuurin kautta tuotettavaa liberaalia hallintaa ja maailmanpolitiikkaa. Painottamalla julkkishumanitarismin imaginaarisia vaikutuksia ja tuotoksia osana maailmanpolitiikan todellisuuden rakentamista ja ylläpitämistä on tämän ensimmäisen aiheesta tehdyn empiirisen tutkimuksen päämääränä luoda uusia lähtökohtia julkkishumanitarismin laajemman poliittisuuden ymmärtämiseksi ja hahmottamiselle. Kuinka tämä toiminta ylläpitää, tuottaa tai rikkoo rodullisen ja etnisen ihmisyyden näkymättömiä raja-aitoja osana liberaalia maailmanhallintaa jota käydään elämän, ruumiiden ja subjektiviteettien kautta, ovat tärkeitä kysymyksiä myös tulevaisuuden politiikantutkijoille (Yrjölä 2010).

Julkaisuja

Yrjölä, Riina & Repo, Jemima (odottaa julkaisua), ‚The Gender Politics of Celebrity Humanitarianism in Africa‘, *International Feminist Journal of Politics (IFJP)*.

Yrjölä, Riina. 2009. ‚The Invisible Violence of Celebrity Humanitarianism: Soft Images and Hard Words in the Making and Unmaking of Africa‘. *World Political Science Review*, 5 (1). <http://www.bepress.com/wpsr/vol5/iss1/art14/>

Yrjölä, Riina. 2010. Celebrity Politics- paneelikeskustelu tutkimuksen tilasta ja sen uusista haasteista. Iso-Britannian politiikantutkimuksen vuosittainen konferenssi, Edinburgh, 29.3 – 1.4.2010. Podcast keskustelu kuunneltavissa: <http://www.bjpir.com/news.aspx>

